

БОРИС ВИАН

ЧОВЕКЪТ ВЪЛК

·ХРИСТО Г. ДАНОВ·

БОРИС ВИАН ЧОВЕКЪТ ВЪЛК

Превод: Рада Баларева

chitanka.info

АНДРЕЙ МАНОЛОВ

БЪЛГАРСКИЯТ ДЕЛНИК НА БОРИС ВИАН

— 1989

Днес Борис Виан спада към сигурните стойности на българското книгоиздаване — той има свой, и то твърде широк читателски кръг. А не е далеч времето (само преди десет-дванадесет години), когато издателски работници, критици и преводачи изпитваха драматични съмнения относно българското битие на този своеобразен писател. Чуваха се доста силни гласове, че Виан е несъвместим с вкуса на нашия читател, че няма да бъде приет и разбран, „читателят не е свикнал“ казваха мнозина (но нали в книжарниците залежават точно книгите, с които читателят прекалено много е свикнал). Радостното в случая е, че подобни аргументи не успяха да попречат на това Борис Виан да стигне НАВРЕМЕ до българския читател. Издаването през 1981 година на романа „Сърца за изтръгване“ съвпада с един период — началото на осемдесетте години, — чиито мащабни културно-исторически параметри тепърва ще осъзнаваме и изследваме. Тук е мястото да отбележим и заслугата на безвреме напусналия ни Венко Христов, автор на предговора към „Сърца за изтръгване“. Задачата на всеки, който пише и ще пише за Борис Виан у нас, е облекчена от компетентността и задълбочеността, с които той го представи за първи път.

И така, оставяйки настрана анекдота, христоматията и мита — тези неизменни спътници на Борис Виан, нека отговорим на два въпроса: какво е значимото от Виан за българския читател от 1989 година и какво е мястото му в днешния литературен контекст на Франция?

Характерният за периода отпреди десетина години бум от западноевропейска, предимно следвоенна, литература у нас сякаш отшумява под мощния напор на литературата, идваща от Съветския съюз. Издаването там на отдавна заключени творби (малка част от

които, нека признаем, бяхме чели в западни издания) измени представата на българския читател за съвременния литературен процес. Измени се перспективата, разместиха се стойности. Така научихме, че преди Оруел е имало Замятин, прочетохме Гросман, Войнович, Шаламов, открихме Платонов, преоткрихме Пастернак. Как след суровата до непоносимост документалност на Шаламов да възприемем въображаемата кръвожадност на героите от разказа на Виан „Добрите ученици“? Могат ли жестоките лудории на героите от разказа „Пътуване до Коностров“ да бъдат убедителни след сухата фактологичност на Рой Медведев? Могат, ако си припомним, че Виан твори в годините, когато Франция морално се отърсва от ужасите на Петеновия режим. Именно Виан може би най-добре от следвоенните френски писатели осъзнава и провъзгласява, че жестокостта и лицемерието са неприемливи и не могат да се оправдаят по никакъв начин. Той — може би в прекалено условна за нас форма — ни казва това, което ни казват Шаламов, Приставкин, Разгон, че има неща, които НИКОГА не бива да се повтарят, че дълг на писателя е да следи за нравствената ерозия на обществото, в което живее, че не съществуват други ценности и интереси освен общочовешките.

Борис Виан твори в първите петнадесет години след Втората световна война — време, когато неговото общество изживява и последните заблуди, наследени от XIX век: вярата в универсалните научни модели (оттук и непримиримите идеологически сблъсъци и свързаните с тях морални деформации), убедеността в глобалната си цивилизаторска мисия (оттук колониалните войни — тази язва на следвоенна Франция), разбирането, че технологичният прогрес автоматически води до социално и нравствено усъвършенстване, убеждението, че природата е неизчерпаема и че мисията на човека е да я облагородява за собственото си удобство. По тази причина творчеството на Борис Виан (най-вече в издадените у нас романи „Сърца за изтръгване“ и „Червената трева“) има силни елементи на антиутопия, които го сродяват с това на Андрей Платонов. Селото от „Сърца за изтръгване“ удивително напомня за град Чевенгур. У Виан жителите на селото са намерили универсално разрешение на нравствените си проблеми — те просто изхвърлят срама си в една рекичка, докато жителите на Чевенгур са открили вечното другарство, отменяйки труда, тъй като са разбрали, че за тях се труди „всемирният

пролетарий“ — слънцето. Героят на „Сърца за изтръгване“ Жакмор е роден брат на Александър Дванов. И двамата търсят своя рай, намират го, вярват в него и тъй като не могат да осъзнаят абсурдността и илюзорността му, сдават негови пленници и в крайна сметка жертви. Много общо можем да открием между езика на Виан и този на Платонов. Именно езикът е основа на Виановия свят, който „се поражда от него, в него намира своите основания“ според думите на критика Жак Бенс. Виан често приема буквално изреченото и в прозата си материализира чисто езикови конструкции, така той ни насочва към една действителност, която ние непрестанно изговаряме и която, ако приеме веществена форма, би била страшна в своето неумолимо подчинение на други, непознати нам причинно-следствени връзки. Подобен е езикът на Платонов, той е „опит за *неевклидово* познание на света“ според думите на Наталия Иванова. Платоновите герои, точно както и Виановите, са в плен на залегналата в езика власт, като се явяват едновременно нейни обекти и субекти. Вече става ясно, че единственото възможно освобождение от тази власт — мълчанието — за тях се равнява на небитие.

Включените в сборника разкази многостранно и пълно разкриват белетристичния дар и творческия темперамент на Борис Виан. Разказът, трябва да признаем, не се радва на голям интерес от страна на френските писатели най-вече през първата половина на нашия век. Този период е характерен предимно с романовите цикли. Големите звезди на френския литературен небосклон тогава са Марсел Пруст, Роже Мартен дю Гар, Жорж Дюамел, Жюл Ромен. Те, разнасяйки по четирите краища на света славата на френската изящна словесност, ни накараха да позабравим картезианската лаконичност на френския език. Рисувайки мащабни, разгърнати във времето и пространството платна, търсейки тайната на изтичащото време или дълбоко закодираните социални, исторически и културологични корени на съвременния живот, те станаха продължители на Балзаковата традиция, пренебрегвайки уроците на Мопасановата краткост. Виан е един от френските писатели на следвоенното поколение, които се връщат към Мопасановия изобразителен подход. Голямо е влиянието и на джаза върху Виановата проза, особено при разказите му — кратки, изпълнени с неочаквани обрати, те са явно неравностойни, но самата

им неравностойност е ритъм, белязан с печата на импровизацията. Затова разкази като „Без късмет“, „Мислителят“, „Водопроводчикът“ сами по себе си звучат като безобидни шеги и трябва да се възприемат само в комбинация с основните, тези, които носят големите Вианови послания. Не трябва да забравяме, че Борис Виан е продължител на традициите на Алфред Жари, на дадаистите и сюрреалистите, които с методите на пародията, самопародията и гротеската отричаха завещаната от XIX век традиция, искаха драстично да се отклонят от линията класицизъм—романтизъм—натурализъм.

За всеки е ясно, че ако в прозата на Борис Виан имаше само словесна еквилибристика, никой не би си играл да го превежда и издава. Ние превеждаме Виан не за частното, специфичното, своеобразното, а за универсалното, общочовешкото у него. По тази причина читателският поглед ще се спре по-дълго върху разказа „Мравките“ — една от най-ярките антивоенни творби на нашия век, разказ, чието място е във всяка антология на антивоенната проза, колкото и малка да е тя. Подобно на героя от разказа, цялото човечество е стъпило върху мина — това ни внушава Виан, и то така, че усещаме тръпки. Нравствената категоричност неимоверно извисява разкази като „Златно сърце“, „Добрите ученици“, „Пътуване до Коностров“. Именно в „Златно сърце“ Виан ни казва, че срещу всяко пресметнато зло неминуемо изниква неосъзнатото невинно, ала по-неумолимо зло и тази ескалация не може да спре, тя просто не бива да започва. Най-безобидното желание да се поиграе на карти в едно купе („Пътуване до Коностров“) може да свърши кърваво, ако непременно искаме да го натрапим някому. Нека читателят сам потърси в нашата и световната литература примери на автори, споделящи убеждението, че собствената свобода започва със зачитането свободата на другия — уверявам го, че ги има.

В контекста на днешната френска литература мястото на Борис Виан е ясно — той е класик, но не в смисъла на шеговитото определение, че класикът е автор, за когото всички говорят, но никой не е чел, а още по-малко в смисъла, който Пол Валери влага в този термин, определящ същността на класицизма в това, че той идва след нещо. По тази логика Борис Виан — (съвършен новатор в много отношения, предшественик на много процеси и явления във френската

литература, е всичко друго, но не и класик. По мерките на Валери, Виан е чист романтик, доколкото според Валери романтизмът представлява пренебрегване на всичко или почти всичко, което изисква от мисълта усилия за съсредоточаване и последователност. Целият импровизационен дар на Виан е именно такова пренебрегване и той е една от най-характерните черти на творчеството му. Борис Виан е класик според едно по-универсално и по-житейско схващане, което мога да формулирам така: писател, когото все още четат, но вече не имитират. И наистина, от една страна, френският книжен пазар е зает от книги на Виан, към него се приобщават все нови и нови поколения читатели. А, от друга, дори и при най-внимателен поглед върху днешната френска проза, трудно можем да открием автори, родеещи се тематично или стилистично с Борис Виан, особено сред младите.

Сегашният неизменен търговски успех на Борис Виан рязко контрастира с издателските неуспехи, съпътствували го приживе. Автори като Модiano, Александр Жарден и Филип Джиан (нещо като представителна група, маркираща основните тенденции в съвременната френска литература) са много внимателни към тиражите си. И Модiano, и Жарден, и Джиан достигат до първите места в класациите на бестселърите. Техните снимки и интервюта често се появяват по страниците на най-масовите вестници и списания.

Но дали ловките медии все пак са хванали в полезрението си утрешния Борис Виан?...

МРАВКИТЕ

I

Пристигнахме тази сутрин и не бяхме добре посрещнати, защото по брега нямаше никой, само купища мъртъвци или парчета от мъртъвци и изпотрошени танкове и камиони. Почти отвсякъде летяха куршуми, а аз не обичам такъв хаос за удоволствие. Скочихме във водата, но се оказа по-дълбоко, отколкото изглеждаше, и взех, че се подхлъзнах на някаква консервена кутия. Куршумът, който профуча, отнесе три-четвърти от физиономията на момчето зад мен, запазих консервената кутия за спомен. Сложих парчетата от неговата физиономия в каската си и му ги дадох, той тръгна да търси помощ, но, изглежда, сбърка посоката, защото навлезе във водата там, където вече не стигаше дъното, и не ми се вярва да вижда достатъчно добре, за да не се загуби.

Побягнах в правилната посока и пристигнах точно навреме, за да получа ритник в лицето. Понечих да наругая типа, но мината го беше надробила на трудноподвижни парчета, затова махнах с ръка и продължих.

Десет метра по-нататък настигнах други три момчета, които стреляха иззад един бетонен блок, високо над някакви останки от стена. Бяха плувнали в пот и подгизнали от вода, навярно и аз бях като тях и така коленичих и също започнах да стрелям.

Лейтенантът се върна, държеше главата си с две ръце и от устата му течеше червено. Не изглеждаше много доволен и побърза да се просне на пясъка — с отворена уста и разперени ръце. Навярно порядъчно е изцапал пясъка. Това беше едно от малкото места, останали чисти.

Оттук нашият заседнал кораб изглеждаше отпърво съвсем идиотски, а после вече изобщо не приличаше на кораб, защото и двата артилерийски снаряда паднаха отгоре му. Това не ми хареса, там бяха останали още двама приятели, застигнати от куршумите точно когато се надигаха, за да скочат. Потупах по рамото тримата, които стреляха до мен, и им казах: „Хайде елате.“ Разбира се, пуснах ги да минат

първи и добре сторих, защото и първият, и вторият бяха свалени от други двама, които ни обстрелваха от засада и пред мен остана само един: горкият човечец, не му провървя, тъкмо се беше отървал от посвирепия и другият успя да го убие, преди аз да се заема с него.

Онези двама мръсника зад стената си имаха картечница и купища патрони. Обърнах моята в обратна посока и натиснах спусъка, но скоро спрях, защото ушите ми писнаха, а и тя засече. Изглежда, картечниците не са нагласени да стрелят в обратна посока.

Тук бях горе-долу спокоен. От височината на брега имах по-добра видимост. Морето димеше от всички страни и водата изригваше високо. Виждаха се и проблясващите залпове на тежките броненосци и техните снаряди профучаваха над главите със странен глух звук, подобно цилиндър, свистящ във въздуха.

Пристигна капитанът. Бяхме останали точно единайсет. Той каза, че не сме много, но и така ще се оправим. По-късно дойде попълнение. Но засега ни накара да копаем дупки, помислих си, че за да спим, но не — трябваше да влезем в тях и да продължим да стреляме.

За щастие — проясняваше се. Сега от корабите дебаркираха на тълпи, но рибите се шмугваха между краката им, за да си отмъстят за нарушения домашен покой, и повечето хора падаха във водата, изправяха се наново, ругаеха като смахнати. Други не се изправяха, понасяха се по вълните, а капитанът ни каза да обезвредим веднага, заставайки зад танка, картечното гнездо, което беше започнало отново да трещи.

Застанахме зад танка. Аз последен, защото нямам особено доверие в спирачките на тези машинarii. Все пак да вървиш зад танка е по-удобно, защото не се спъваш в оградата от бодлива тел и колчетата падат съвсем сами. Но не обичах да гледам как мачка труповете с болезнено запомнящ се звук — твърде характерен за момента. След три минути танкът попадна на мина и избухна в пламъци. Двамата войника не успяха да излязат, третият успя, но единият му крак остана в танка и не знам дали той забеляза това, преди да умре. Накрая два снаряда попаднаха най-после в картечното гнездо и изпотрошиха и яйцата, и човечите. Тези, които дебаркираха, бяха измислили някаква хитрост, но тогава една противотанкова батарея започна на свой ред да бълва и най-малко двайсет от тях паднаха във водата. Проснах се по корем. Приведен ги наблюдавах от мястото си

как стрелят. Скелетът на горящия танк ме прикриваше малко и аз старателно се прицелвах. Мерачът падна, като се превиваше здравата, навярно съм го ударил твърде ниско, но не можах да го довърша, първо трябваше да сваля другите трима. Не ми беше лесно, за щастие шумът от горящия танк ми пречеше да чувам как крещят. А и не бях довършил третия. Иначе наоколо продължаваше да ври и да кипи. Разтърках хубаво очи, за да виждам по-добре, защото потта ми пречеше, и капитанът се върна. Можеше да движи само лявата си ръка. „Ще ми превържете дясната много здраво за тялото?“ Кимнах и започнах да го омотавам с бинт, а после той подскочи и с двата крака и падна върху мен, защото откъм гърба го беше улучила граната. Вдърви се мигновено, така навярно става, когато човек умира много уморен, но във всички случаи беше по-удобно, за да го махна от себе си. А после сигурно съм заспал и когато се събудих, шумът идваше от по-далече и един от онези, с червените кръстове на каската, ми наливаше кафе.

II

После потеглихме към сушата, като се опитахме да приложим на практика съветите на инструкторите и онова, което бяхме научили по време на маневрите. Джипът на Майк се върна скоро. Шофираше Фред, а Майк беше на две парчета бяха срещнали тел. На другите таратайки в момента слагат стоманен прът отпред, защото е много топло да се движим с вдигнато предно стъкло. Още бълва от всички страни и ние даваме патрул след патрул. Мисля, че напреднахме доста бързо и трудно поддържаме връзка с обоза. Тази сутрин съсипаха най-малко девет танка и се случи нещо странно — базуката на един тип излетя заедно със снаряда и той остана закачен отзад за ремъка. Почака да се издигне 40 метра и после парашутира. Мисля, че ще бъдем принудени да поискаме подкрепление, защото току-що дочух нещо като хрясване на градинарски ножици, навярно са ни отрязали от тила...

III

... Това ми напомня, че и преди шест месеца ни бяха отрязали от тила. Изглежда, сега сме в пълно обкръжение, но вече не е лято. За щастие имаме още какво да ядем, има и муниции. Трябва да се редуваме и да караулим всеки два часа, започва да ни втръсва. Другите взимат униформите на нашите пленници и се обличат като нас, а ние трябва да сме все нащрек. На всичко отгоре нямаме вече електричество и снарядите валят върху главите ни от всички страни наведнъж. Засега се опитваме да възстановим връзката с тила; трябва да ни изпратят самолети, цигарите са на привършване. Навън се вдига шум — нещо, изглежда, ще става, нямаш време дори да си свалиш каската.

IV

Явно гласяха нещо. Четири танка стигнаха почти дотук. Като излязох, видях първия, той веднага спря. Граната бе разкъсала едната му верига, която се разви за миг, със страшно дрънчене на железария, но оръдието на танка не прекрати огъня току-така. Взехме една огнехвъргачка: тъпото на тоя начин е, че трябва да сцелиш купола на танка, преди да си си послужил с нея, ако ли не, той се разпуква като кестен и вътре типовете се изпичат. Трима трябваше да срежем купола с трион за метал, но други два танка се приближаваха и се наложи да хвърлим този във въздуха, без да го режем. Избухна и вторият, а третият направи полукръг, но това бе лъжлив ход, защото той беше пристигнал на заден ход; стана ни малко чудно, като го гледахме как стреля по типовете, които го следваха. Той ни изпрати дванайсет 88-милиметрови снаряда като подарък за рожден ден; трябва да построим отново къщата, ако искаме да се крием зад нея, но по-бързо ще стане, ако заемем друга. Накрая се отървахме от третия танк, като заредихме една базука с прах за кихане, а онези вътре така са си блъскали главите в бронята, че извадихме само трупове. Само водачът беше още малко жив, но главата му се бе заклешила в кормилото и той не можеше да я измъкне оттам. Тогава му отрязвахме главата, за да не повредим танка, на който му нямаше нищо. Зад танка се домъкнаха мотоциклетисти с ръчни картечници, с шумотевица до бога, но ние успяхме да се справим с тях благодарение на една стара вършачка. През това време върху главите ни се сгромолясаха няколко бомби и дори един самолет, който нашата ПВО бе свалила току-що случайно, тъй като по принцип стреляше по танковете. От ротата загубихме Симон, Мортън, Бък и П.К., остават другите и едната ръка на Слим.

V

Обкръжението продължава. От два дни непрекъснато вали. На покрива са останали половината керемиди, но капките падат точно където трябва и ние не сме съвсем наквадени. Изобщо не знаем колко време още ще продължи това. Все така патрулираме в калта, но е доста трудно да гледаш през перископ без тренировка и уморително да стоиш зарит в калта повече от четвърт час. Вчера срещнахме някакъв друг патрул. Не знаехме дали са нашите, или онези отсреща, но под калта не рискуваш нищо, като стреляш, защото е невъзможно да нараниш някого, пушките веднага избухват. Какво ли не опитахме, за да се отървем от тази кал. Сипахме бензин отгоре, като гори, земята изсъхва, но после си опичахме краката. Изходът е да дълбаеш до твърда почва, но да патрулираш на твърда почва е още по-трудно, отколкото в калта. В края на краищата ще свикнем криво-ляво. Досадното е, че калта надойде толкова, че започна да прелива. Засега е добре, на границата е, за съжаление след малко ще се покачи до първия етаж, а това никак не е приятно.

VI

Тази сутрин ми се случи нещо гадно. Бях под навеса зад бараката и тъкмо кроях номер на двамата, които в момента виждах много добре през бинокъла как се опитват да ни засекат. Имах малък 81-милиметров миномет, който сложих в една детска количка, а Джони трябваше да се маскира на селянка и да тръгне с нея, но, първо, минометът падна върху крака ми, това ми се случва непрекъснато, а после гръмна и аз се проснах, като си хванах крака. Улучи втория етаж и там избухна една от онези машинарии с крилца, точно в пианото на капитана, който в момента свиреше Жада. Това предизвика адски шум, пианото е унищожено, но най-неприятното е, че на капитана му нямаше нищо, във всеки случай — нищо достатъчно, за да му попречи да бие здравата. За щастие веднага след това в стаята долетя един 88-милиметров. Капитанът не се сети, че са ни засекли по дима от първия взрив и ми благодари, казвайки, че съм му спасил живота, като съм го повалил; мен това вече хич не ме интересуваше както поради двата ми счупени зъба, така и защото всичките му бутилки бяха точно под пианото.

Обръчът около нас се затяга. Непрекъснато ни бомбардират. За щастие времето започва да се оправя, вали само девет от дванайсет часа. След месец можем да разчитаме на самолетно подкрепление. Остават ни припаси за три дни.

VII

Самолетите вече ни хвърлят разни неща с парашут. Разочаровах се, като отворих първото, вътре имаше един куп лекарства. Размених ги с доктора за два шоколада с лешници, от хубавите, не от оная порционна гадост, и половин барутница коняк, но той си го взе обратно, като превърза премазания ми крак. Трябваше да му върна коняка, иначе сега щях да имам само един крак. Горе отново започва да бръмчи, малко се проясни и те изпращат още парашути, но този път май са войници.

VIII

Наистина бяха войници. Сред тях има двама веселяци. Изглежда, преминали са целия този път, за да си прилагат хватки по джудо, да се бият с юмруци, да се търкалят под всички седалки. Сkochиха едновременно и започнаха да си играят, като прерязваха с нож въжетата на парашутите си. За щастие вятърът ги раздели, тогава те бяха принудени да продължат с изстрели. Рядко съм виждал толкова добри стрелци. Сега ги погребваме, защото паднаха от малко по-високо.

IX

Обкръжени сме. Нашите танкове се върнаха, а другите не издържаха на удара. Аз не можах да се бия сериозно заради крака си, но окуражавах момчетата. Беше страшно вълнуващо. От прозореца виждах много добре, пристигналите вчера парашутисти се биеха като бесни. Имам си шал от коприна за парашут, жълто и зелено върху кафяво, и много отива на цвета на брадата ми, но утре ще се обръсна заради отпуска по болест. Бях толкова възбуден, че хвърлих една тухла по главата на Джони, който току-що стреля и не улучи — и сега имам още два зъба по-малко. Тази война не си струва зъбите.

Х

Навикът притъпява впечатленията. Казах това на Югет — пък имат едни имена, — когато танцувах с нея в Червенокръсткия пункт, а тя ми отвърна: „Вие сте герой“, но аз нямах време да намеря тънък отговор, защото Мак ме тупна по рамото и трябваше да му я отстъпя. Другите говореха тихо, а оркестърът свиреше прекалено бързо. Кракът ми още ме мъчи по малко, но след петнайсет дни всичко ще свърши, потегляме отново. Свалих едно момиче от нашите, но униформеният шаяк е много дебел, това също притъпява впечатленията. Тук има много момичета, те разбират все пак какво им казваш и това ме кара да се червя, но няма кой знае какво да правиш с тях. Излязох, веднага намерих много други, не от същия род, по-разбиращи, но са най-малко 500 франка, нали съм ранен. Странно, тези имат немски акцент.

След това загубих Мак и пих много коняк. Тази сутрин ужасно ме боли главата там, където военният полицаи ме удари. Нямах вече пари, защото най-после си купих френски цигари от един английски офицер, излезе ми през носа. Току-що ги хвърлих, отвратителни са, прав е бил, че се е отървал от тях.

XI

Когато излизаш от магазините на Червения кръст с кашон за цигарите, сапуна, сладкишите и вестниците, по улиците те дебнат на всяка крачка и не разбирам защо, тъй като те със сигурност продават своя коняк доста скъпо, за да могат да си купят, а и жените им съвсем не са без пари. Кракът ми почти оздравя. Не смятам да оставам още дълго тук. Продадох цигарите, за да мога да изляза малко и после допрях до Мак, но той не дава лесно. Започвам да затъпявам. Тази вечер ще ходя на кино с Жаклин, срещнах я снощи в клуба, но не мисля, че е интелигентна, защото всеки път маха ръката ми и изобщо не се помръдва, когато танцува. Изтръпвам от тукашните войници, прекалено са разпасани, няма двама с еднакви униформи. Всъщност не ми остава друго, освен да чакам вечерта.

XII

Пак сме там. Въпреки всичко, в града тъпеехме по-малко. Напредваме много бавно. Всеки път, когато артилерийската подготовка свърши, изпращаме патрул и всеки път единият войник от патрула се връща, ударен от снайперист. И отново артилерийска подготовка и самолети, които разрушават всичко, но две минути след това снайперистите започват пак да стрелят. Ето сега самолетите се връщат, преброих седемдесет и два. Това не са много големи самолети, но селото е малко. Оттук се вижда как бомбите падат спираловидно, с леко приглушен шум, и вдигат красиви колони от прах. Ще тръгнат отново в атака, но първо трябва да изпратим патрул. Ама че късмет, мой ред е. Трябва да вървиш почти километър и половина пеша, а аз не обичам да ходя толкова, но в тази война никой за нищо не те пита. Скупчваме се зад разрушените зидове на първите къщи, а мисля, че от единия до другия край на селото не е останала нито една цяла. Изглежда, не са останали и много обитатели, а и тези, които срещаме, правят странни физиономии, ако са си ги запазили, но те би трябвало да разберат, не можем да жертвуваме нашите хора, за да спасяваме тях и къщите им; три четвърти от времето това са много стари къщи, нищо не струват. А това е и единственият начин за тях да се отърват от другите. Впрочем те по принцип го разбират, въпреки че не всички мислят, че това е начинът. В края на краищата си е тяхна работа и те сигурно държат на своите къщи, но навярно по-малко в състоянието, в което са сега.

Продължавам да патрулирам. Още съм последен, по-благоразумно е, а първият току-що падна в една дупка от бомба, пълна с вода. Излиза оттам с каска, пълна с пиявици. Беше понесъл и една голяма, съвсем слисана риба. На връщане Мак го научи да се прави на тарикат, а той не обича дъвката.

XIII

Току-що получих писмо от Жаклин, сигурно го е дала на някой войник да го пусне в пощата, защото беше в плик от нашите. Тя е наистина странно момиче, но, изглежда, всички момичета имат необикновени идеи. Отстъпихме малко от вчера, но утре ще атакуваме отново. Все същите села, камък върху камък, да се скапеш. Намерихме едно съвсем ново радио. Тъкмо го пробват, не знаей дали в действителност една лампа може да се замени с парче свещ. Мисля, че може: то просвири „Чатануга“, танцувах я с Жаклин малко преди да тръгна насам. Мисля, че ще ѝ отговоря, ако имам време. Сега свири Спайк Джоунс, обичам и такава музика, и много бих искал всичко да свърши, за да си купя цивилна вратовръзка на сини и жълти райета.

XIV

Тръгваме след малко. Отново сме съвсем близо до фронта и снарядите пак долитат. Вали, не е много студено, джипът е в ред. Ще слезем, за да продължим пеша.

Май че му се вижда краят. Не зная по какво се вижда, но ми се ще да се измъкна по най-лекия начин. Все още има места, където ни нападат здравата. Не можеш да знаеш какво ще стане.

След петнайсет дни пак ще имам отпуска, писах на Жаклин да ме чака. Може би сбърках, не трябва да се оставям да хлътна.

XV

Стоя си така върху мината. Тази сутрин тръгнахме да патрулираме и аз вървях последен, както обикновено, всички минаха отстрани, но аз я усетих под краката си и се заковах. Те избухват само когато си мръднеш крака. Хвърлих на другите всичко, което имах по джобовете, и им казах да си вървят. Съвсем съм сам. Можех да ги чакам да се върнат, но нали им казах да не се връщат, бих могъл и да се хвърля по корем, но колко е ужасно да живееш без крака. Запазих само бележника си и молива. Ще ги хвърля, преди да си сменя крака, а трябва на всяка цена да го направя, защото ми дойде до гуша от войната и защото ме полазват мравки.

ДОБРИТЕ УЧЕНИЦИ

I

Люн^[1] и Патон^[2] слязоха по стълбището на школата за ченгета. Те излизаха от часа по спомагателна анатомия и се канеха да похапнат, преди да продължат стажа си пред сградата на Конформистката партия, чиито стъкла току-що бяха изпочупени от побеснели простаци с чепати прътове. Двамата весело размахваха сините си пелерини и си подсвиркваха един марш на ченгетата, в който се скандираше на всеки три четвърти такт, като се удряше здравата с бялата палка по бедрото на стоящия до теб, и по тази причина бе за предпочитане да се изпълнява от четен брой ченгета. В подножието на стълбището те завиха и поеха по сводестия коридор на столовата. Маршът отекваше странно под старите камъни, тъй като при четвъртия ла бемол въздухът започваше да вибрира, а цялата тема съдържаше не по-малко от триста тридесет и шест бемола. Отляво, в дългия тесен двор, засаден с белосани дървета, други бъдещи ченгета правеха упражнения за разкръшване: играеха на прескочи-ченге на колело, изучаваха затворническия кадрил под звуците на арестантска цигулка, удряха със зелените си палки за упражнение едни кратуни, които трябваше да сцепят отведнъж. Люн и Патон не обърнаха никакво внимание на този спектакъл, в който участваха като актьори всеки ден освен четвъртък, когато ченгетата си почиват.

Люн блъсна голямата врата на столовата и мина първи. Патон почака една минута, за да си довърши марша на ченгетата, защото той свиреше по-бавно от Люн. През другите врати учениците от школата пристигаха на групи по двама-трима, много оживени, защото предишната вечер и сутринта бе имало изпити.

Люн и Патон се отправиха към седма маса, където намериха Арьолан и Полан, две от най-изоставащите ченгета в школата, но те компенсираха това с необичайна дързост. Седнаха на счупени столове сред всеобщо куркане.

— Изкара ли? — попита Люн Арьолан.

— Клати ми се ръката — отвърна Арьолан. — Дадоха ми един експериментален бабишкер, беше най-малко на седемдесет и яка като кон, мамка й!

— Аз счупих деветте зъба на моята с един удар — каза Полан. — Екзаминаторът ме поздрави.

— На мен не ми провървя — продължаваше Арьолан. — Тя така ме вбеси, че изпуснах повишението в оловна пелерина.

— Аз знам защо — каза Патон. — Вече не могат да намерят достатъчно в бедните квартали, затова ни дават разни от по-охранените райони. Те са по-издръжливи. Виж, с жените все още става, но сутринта с голям зор натиках палката си в окото на моя човек...

— Да — каза Арьолан, — бях предвидил тоя номер. Аз моята я поправих.

Той им я показва. Изкусно беше заострил края й.

— Влезе като по масло — обясни той. — Напънах се страшно и спечелих две точки в повече. Наваксах си за вчера...

— Тая година и хлапетата са трудни — продължи Люн. — На онова, дете ми се падна вчера сутринта, успях да му счупя само едната китка от раз. За глезените трябваше да продължа с ритници. Отвратително е.

— Същата работа — съгласи се Арьолан. — Няма ги вече ония от сиропиталището. Тези са безпризорни хлапета и човек не знае какво ще стане. Можеш да попаднеш и на добро, и на лошо. То е до късмет. Тези, които са се хранили добре, не можеш лесно и бързо да ги натрошиш. Имат дебела кожа.

— А пък на мен — каза Роланд — ми се разпори оловото на пелерината, от шестнадесет парчета ми останаха седем, трябваше да удрям два пъти по-бързо. Мъжка дума, щях да пукна!... Но на сержанта му течаха лигите, като ме гледаше. Той просто ми каза следващия път да ги зашия по-здраво. Не ми наложи наказание.

Те спряха да говорят, защото им донесоха супата. Люн хвана черпака и го потопи в тенджерата. Беше супа от войнишки нашивки с мазнина, която плуваше отгоре. Сипаха си тлъсти порции.

---

[1] Луна (фр.). — Б.пр. ↑

[2] Късче тесто (фр.). — Б.пр. ↑

II

Люн стоеше на пост пред сградата на Конформистката партия. Гледаше книгите и от техните заглавия го заболя глава. Той четеше само молитвеника на ченгетата с четирите хиляди нарушения, които трябваше да се знаят наизуст, от пишкане на улицата до разговор с ченге от много близо. Като четеше молитвеника, редовно побесняваше, щом стигнеше до петдесета страница, където една илюстрация показваше как човек пресича голям булевард извън пешеходната пътека. Всеки път Люн плюеше на земята с отвращение и ядно обръщаше страницата, за да се поуспокои от следващия портрет на „изрядното ченге“ с блестящи копчета. По любопитна случайност „изрядното ченге“ приличаше на неговия другар Патон, който кибицеше от другата страна на сградата.

От горния край на улицата идваше голяма кола, натоварена с тънки греди от космата стомана. Едно чираче бе кацнало в края на най-дългата, която метеше отзад, пазейки равновесие. То размахваше голям червен парцал, за да плаши хората, но от всички страни върху него налитаха жаби, привлечени от парцала, и нещастното хлапе се бореше неспирно с мокрите им кожи. Камионът подскачаше на четирите си твърди черни гуми и момчето танцуваше като върху ракета за тенис. Камионът мина покрай сградата, друсна веднъж по-силно и в същия този момент една спаначенозелена жаба се шмугна през яката на ризата под мишницата на хлапето. То изквича и изпусна парцала. Описа една сплескана осморка и се приземи наред витрината с книгите. Вслушвайки се единствено в своята смелост, Люн наду свирката с всички сила и се втурна към хлапето. Издърпа го за краката през отвора и лекичко заблъска главата му в най-близкия газов кран. Голям къс стъкло, забит в гърба на детето, отразяваше слънчевите лъчи и светлото петно танцуваше по изсъхналия тротоар.

— Още един фашист! — каза Патон, който се зададе.

Някакъв служител от книжарницата се приближи към тях.

— Може да е катастрофа — каза той. — Изглежда много млад за фашист.

— Така ли мислите? — попита Люн. — Аз го видях!... Нарочно го направи!...

— Хм!... — измънка служителят. Люн пусна хлапето, побеснял.

— Вие ли ще ме учите как да си върша работата?... Ще ви вкарам вътре, ако настоявате!

— Да — съгласи се служителят.

Той събра хлапето и влезе в книжарницата.

— Какъв мръсник — каза Патон. — Ще видиш, скъпо ще му излезе!...

— Щом казваш! — отвърна Люн със задоволство. — Това е едно повишение в перспектива... А може би ще успеем да пребараме фашистите за школата!

III

— Днес ще пукнем от скука — каза Патон.

— Да — отвърна Люн. — Спомняш ли си миналата седмица?

— Би трябвало да направим нещо — каза Люн. — Ако веднъж седмично ни се случваше по нещо... щеше да бъде гот!...

— Да — отвърна Патон. — О!... Скивай!

В бистрото до тях имаше две много хубави момичета.

— Колко е часът? — каза Люн.

— Още десет минути и свършваме — отвърна Патон.

— Чудничко! — каза Люн. Гледаше момичетата. — Ще пийнем ли по нещо?

— Да — отвърна Патон.

IV

— Ще я видиш ли пак днес? — попита Патон.

— Не. Тя не може. Какъв гаден ден!...

Бяха на пост пред Министерството на печалбите и загубите.

— Никой не минава оттук — каза Люн. — Това е...

Той млъкна, тъй като една възрастна дама се обръщаше към него.

— Извинете, господине, улица „Училищна“?

— Давай — каза Люн.

И Патон нанесе силен удар с палката по главата на госпожата. Оставиха я до стената.

— Дърта мръсница! — каза Люн. — Не можеше ли да ми говори отляво, като всички? В края на краищата... това разсейва — отсече той.

Патон триеше палката си с карирана кърпичка.

— С какво се занимава твоето момиче? — попита Патон.

— Не знам — каза Люн. — Но е мила, знаеш ли...

— Иначе как е? — попита Патон.

Люн почервения.

— Отвратителен си. Нищо не разбираш от чувства.

— Значи няма да я видиш тази вечер? — каза Патон.

— Не — отвърна Люн. — Как ли да си прекарам вечерта?

— Можем да идем в Централния склад — предложи Патон. — Там винаги има хора, дошли да чопнат нещо за ядене.

— Не сме дежурни — каза Люн.

— Трябва само да отидем там — продължи Патон. — Ще бъде забавно, може да арестуваме някого. Но ако предпочиташ, можем да отидем в...

— Патон — възкликна Люн, — знаех, че си прасе, но ти наистина не разбираш нищо. В момента не бих могъл да направя това.

— Много си застрелян — каза Патон... — Хайде, не искам да приличам на глупак. Ще отидем в Централния склад. Ама си вземи ютията, да се надяваме все пак, че ще вдигнем малко пушилка.

— Щом казваш — отвърна Люн много възбудено. — Най-малко две дузини ще ударим...

— Ти — каза Патон, — ти май наистина си влюбен.

V

Патон мина първи. Люн го следваше отблизо. Тръгнаха покрай тухлената стена и стигнаха до отвора, грижливо поддържан от пазача, за да не могат крадците да се катерят по стената и да я рушат. Те влязоха. От двора водеше началото си тясна пътечка, украсена от двете страни с бодлива тел, която даваше на крадците единствената възможност да тръгнат по нея. Тук-там в земята бяха изкопани дупки, за да могат ченгетата да се спотайват и да се прицелват внимателно. Люн и Патон избраха една двуместна. Настаниха се удобно и преди да минат и две минути, чуха мотора на автобуса, който докарваше крадците на самото място. Доловиха подрънкването на звънчето и първите крадци се появиха в отвора. Люн и Патон си закриха очите, за да не ги видят. По-забавно беше да ги повалят на връщане. Те преминаха. Всички бяха боси, за да не вдигат шум и защото обувките са скъпи. Отминаха.

— Признай, че по-ти се иска да бъдеш с нея — каза Патон.

— Да — отвърна Люн. — Не знам какво ми става. Май съм влюбен.

— Нали ти казах — продължи Патон. — Правиш й и подаръци.

— Да — призна Люн. — Дадох й гривна от синя ела. Беше много доволна.

— С малко се задоволява — продължи Патон. — Никой не носи вече такива.

— Кой ти каза? — попита Люн.

— Това не те засяга — отвърна Патон. — Пускаш ли й ръце, когато си с нея?

— Млъкни — каза Люн. — Човек не трябва да се подиграва с тези неща.

— Винаги си имал слабост към блондинките — продължи Патон. — Но ще ти мине като друг път. Тя е слаба.

— Говори за нещо друго — възрази Люн. — Не искам да приказваш такива работи.

— Ставаш досаден — каза Патон. — Ще загубиш бройки за Школата, ако мислиш само за това.

— Няма — отвърна Люн. — Внимание, връщат се...

Пуснаха първия да мине, беше плешив господин с мариновани мишки в чантата. После Патон стреля. Един слаб дангалак падна и умря, а пакетите му се търкулнаха на земята. Патон се развихри, но и Люн стреля на свой ред. Свали двама, но те се надигнаха отново и успяха да се доберат до отвора. Люн кълнеше като дявол, а пистолетът на Патон засече. Още трима им се измъкнаха под носа. Последна се зададе една жена и побеснелият Люн изпразни пълнителя си в нея, а Патон излезе от своята дупка, за да довърши работата; но жената беше съвсем мъртва. Хубава блондинка. Кръвта по босите ѝ крака лакираше ноктите в червено, а на лявата си ръка тя носеше съвсем нова гривна от синя ела. Беше слаба. Навярно беше умряла на гладно сърце, така е по-добре за здравето.

ПЪТУВАНЕ ДО КОНОСТРОВ

I

Локомотивът нададе пронизителен писък. Машинистът разбра, че спирачката го стяга твърде много и завъртя ръчката в правилната посока, а някакъв човек с бял каскет засвири на свой ред, за да има последната дума. Влакът бавно потегли. Гарата беше влажна и мрачна и той не обичаше да остава тук.

В купето имаше шест души, четирима мъже и две жени. Петима от тях си разговаряха, но не и шестият. На отсрещната седалка, от прозореца към вратата и отляво надясно бяха Жак, Раймон, Брис и млада руса жена, много хубава, Корин. Срещу нея седеше един мъж, чието име не се знаеше, Сатюрн Ламиел^[1], а срещу Раймон друга жена, кестенява, не много хубава, но показваше краката си. Наричаше се Гарамюш.

— Влакът потегля отново — каза Жак.

— Студено е — каза Гарамюш.

— Ще играем ли на карти? — каза Раймон.

— Не, да ви вземат мътните — каза Брис.

— Не сте много учтив — каза Корин.

— Защо не седнете между Раймон и мен? — каза Жак.

— Това е добра идея — каза Брис, който не беше учтив.

— Тя ще бъде срещу мен — каза Гарамюш.

— Ще дойда до вас — каза Брис.

— Не се местете — каза Раймон.

— Елате де — каза Жак.

— Идвам — каза Корин.

Всички станаха едновременно, разбъркаха се и трябваше да почнат отначало. Само Сатюрн Ламиел не си беше сменил мястото и продължаваше нищо да не казва. Така че на другата седалка, от прозореца към вратата и отляво надясно бяха Брис, Гарамюш, празно място и Сатюрн Ламиел. Срещу Сатюрн Ламиел — празно място. И после Жак, Корин и Раймон.

— Така сме по-добре — каза Раймон.

Той хвърли един поглед към Сатюрн Ламиел, който го посрещна с открито око и мигна, но не каза нищо.

— Не сме по-зле — каза Брис, — но не много...

Гарамюш намести отново полата си. Вече се показваха никелираните закопчалки, с които закачваше чорапите си... Тя се настани така, че да се виждат еднакво добре и от едната страна, и от другата.

— Не харесвате ли краката ми? — каза тя на Брис.

— Слушайте — каза Корин, — държите се лошо. Такива неща не се питат.

— Страшна сте — каза Жак на Корин. — Ако вашата муцунка беше като нейната, и вие щяхте да си показвате краката.

Погледна Сатюрн Ламиел и той не отвърна глава, а се загледа в нещо твърде далечно.

— Дали да не поиграем на карти? — каза Раймон.

— Пфу! — отвърна Корин. — Това е губи-време. По-добре да побъбрим.

Получи се един неудобен момент и всеки знаеше защо. Брис направи гаф.

— Ако в купето нямаше лица, които не ти отговарят, когато им приказваш — каза той, — нямаше да има нищо по-лошо.

— Хайде де! — обади се Гарамюш. — Защо ме погледнахте, преди да кажете това, а! Да не би аз да не ви отговарям?

— Не става дума за вас — каза Жак.

Той имаше кестеняви коси, сини очи и хубав басов глас. Беше гладко избръснат, но кожата на бузите му бе синя като гърба на недопечена скумрия.

— Ако Брис има предвид мен — каза Раймон, — можеше да го каже направо.

Той погледна Сатюрн Ламиел още веднъж. Сатюрн Ламиел сякаш бе потънал в мислите си.

— Някога — рече Корин — са имали начини да карат хората да говорят. По време на Инквизицията. Чела съм разни неща за тях.

Сега влакът се движеше бързо, но това не му пречеше всяка половин секунда да размишлява с колелата си за същото. Навън нощта беше мръсна и пясъкът на степта отразяваше няколко звезди. От време

на време някое дърво бръсваше с щръкналите си листа голямото студено стъкло.

— Кога пристигаме? — каза Гарамюш.

— Не по-рано от сутринта — каза Раймон.

— Имаме време да тъпеем — каза Брис.

— Е, ако хората искаха да разговарят — каза Жак.

— За мен ли се отнася това? — каза Корин.

— Съвсем не! — каза Раймон. — За него става дума!

Изведнъж всички млъкнаха. Протегнатият пръст на Раймон сочеше Сатюрн Ламиел. Същият не помръдна, но другите четирима подскочиха.

— Той има право — каза Брис, — никакви увъртания. Този трябва да проговори.

— И вие ли отивате в Коностров? — каза Жак.

— Харесва ли ви пътуването? — каза Гарамюш.

Тя зае празното място между себе си и Сатюрн, като остави Брис сам до прозореца. При това движение се разкри горният край на чорапите ѝ и розовите ластици на никелираните ѝ закопчалки. Както и част от кожата на бедрата ѝ, загоряла и гладка колкото си щещ.

— Играете ли на карти? — попита Раймон.

— Чували ли сте за Инквизицията? — попита Корин.

Сатюрн Ламиел не помръдна и натъкми краката си под шотландското одеяло в зелено и синьо, което беше на коленете му. Имаше много младо лице и русите му коси, грижливо разделени на прав път, падаха на равни вълни върху слепоочията.

— Мамка му! — каза Брис. — Той ни провокира.

Тези думи нямаха никакъв отзвук, нещо естествено, като се вземе предвид, че стените на едно влаково купе се държат съобразно конструкцията си като звуконепроницаеми материали, а впрочем трябва да си припомним, че тука играе и известна дължина от седемнадесет метра.

Мълчанието беше неловко.

— Дали да не поиграем на карти? — обади се тогава Раймон.

— Уф! И вие с вашите карти! — каза Гарамюш.

Тя явно имаше желание да ги накара да оправят нещата.

— Оставете ни на мира — каза Жак.

— По време на Инквизицията — каза Корин — им горели краката, за да ги накарат да проговорят. С нажежено желязо или какво да е там. Изтръгвали им и ноктите или им избождали очите. Те...

— Добре — отсече Брис. — Ето нещо, с което можем да се занимаваме.

Всички станаха едновременно, с изключение на Сатюрн Ламиел. Влакът мина през тунел, надавайки силен пресипнал вой, придружен с шум от разпръснати камъчета. Когато излезе от тунела, Корин и Гарамюш бяха до прозореца. До Сатюрн Ламиел седеше Раймон. Между него и Корин имаше празно място. Срещу Сатюрн бяха Жак, Брис и празно място, след това Гарамюш.

Върху коленете на Брис видяха съвсем ново жълто кожено куфарче с никелирани халки на дръжката и инициалите на друг човек, който също се казваше Брис, но чието презиме започваше с двойно П.

— В Коностров ли отивате? — попита Жак.

Той се обърна директно към Сатюрн Ламиел. Последният беше затворил очи и дишаше леко, за да не се събуди.

Раймон сложи отново очилата си на място. Беше едър и силен мъж, с големи очила и път отстрани на леко разрошената коса.

— Какво ще правим? — попита той.

— Пръстите на краката — каза Брис.

Той отвори жълтото си кожено куфарче.

— Трябва да му събуем обувките — подхвърли Корин.

— Бих предпочела да му приложим метода на китайците — каза Гарамюш.

Тя млъкна и се изчерви, защото всички я гледаха ядно.

— Не започвайте отново — каза Жак.

— Дявол да го вземе! Мръсница! — каза Брис.

— Преувеличавате — каза Корин.

— Какъв е методът на китайците? — попита Раймон.

Този път настъпи истинска мъртвешка тишина, още повече че в момента влакът се движеше по каучуковия участък на линията между Консидерметров и Смогоголец, който бяха построили съвсем наскоро.

Това разбуди Сатюрн Ламиел. Красивите му лешникови очи се отвориха изведнъж и той придърпа шотландското одеяло, което се свличаше от коленете му. А после затвори пак очи и като че ли заспа отново.

Раймон стана яркочервен, спирачките рязко изскърцаха и той не настоя повече. Гарамюш мърмореше в своя ъгъл, погледна дали носи червилото си, бързо го извади и прибра два-три пъти крадешком, за да може Раймон да разбере. Той стана още по-червен.

Брис и Жак се бяха навели над куфарчето, а Корин гледаше Гарамюш с отвращение.

— Краката — каза Жак. — Събуйте му обувките — подшушна на Раймон.

Последният, щастлив, че ще бъде полезен, коленичи пред Сатюрн Ламиел и се опита да развърже връзките на обувките му, които, виждайки го, че приближава, засъскаха и се заизвиваха на всички страни. Като не успя, той се изплю отгоре им като разярена котка.

— Хайде — каза Брис, — бавите ни.

— Старая се — каза Раймон, — но не се развързват.

— Дръжте — каза Брис.

Той подаде на Раймон малки остри и блестящи клещи. Раймон разряза кожата на обувките около връзките, за да не ги повреди, и след като извърши операцията, ги нави на пръстите си.

— Добре — каза Брис, — остава само да му смъкнем обувките.

С това се зае Жак. Сатюрн Ламиел все още спеше. Жак ги сложи в мрежата.

— Защо не му оставите чорапите? — предложи Корин. — Държат топло и раната се замърсява. После може да се инфектира.

— Това е добра идея — каза Жак.

— Дадено! — отвърна Брис.

Раймон беше седнал отново до Сатюрн и си играеше с връзките.

Брис извади от жълтото куфарче хубава миниатюрна бензинова горелка и една бутилчица и наля бензин в отвора. Жак драсна клечка кибрит и запали бензина. Красив синкаво-жълт димящ пламък се издигна и опърли веждите на Брис, който се разпсува.

В този момент Сатюрн Ламиел отвори очи, но веднага ги затвори. Красивите му дълги и поддържани ръце лежаха върху шотландското одеяло, преплетени по толкова сложен начин, че опитвайки се да го разбере, Раймон от пет минути имаше главоболие.

Корин отвори чантата си и извади гребен. Среса се пред прозореца, защото тъмният фон на нощта ѝ позволяваше да се огледа.

Навън вятърът духаше много силно и вълците галопираха, за да се стоплят. Влакът задмина някакъв пътешественик, който въртеше педалите по пясъка с последни сили. Брискипотолск не беше далече. Степта продължаваше така до Корнопучик, на две версти и половина от Бранчочарковня. По принцип никой не можеше да произнесе имената на тези градове и бяха свикнали да ги заместват с Юрвил, Макон, Льо Пюи и Сент-Машин.

Бензиновата горелка заработи, като започна да храчи безразборно, и Брис регулира вентила, за да получи къс син пламък. Подаде я на Раймон и сложи жълтото куфарче на земята.

— Дали да не направим последен опит! — предложи Раймон.

— Да — каза Жак.

Той се наведе над Сатюрн.

— В Коностров ли отивате?

Сатюрн отвори едното си око и пак го затвори.

— Мръсник! — каза Брис вбесен.

На свой ред коленичи пред Сатюрн и повдигна единия му крак, без да уточни кой.

— Ако запалите първо ноктите — обясни Корин, — боли повече и по-дълго време заздравява.

— Подайте ми горелката — каза Брис на Раймон.

Раймон му връчи горелката и Брис прекара пламъка по вратата на купето, за да види дали нагрява. Лакът започна да се топи и замириса на лошо.

Чорапите на Сатюрн замирисаха още по-лошо, когато на свой ред започнаха да горят, и Гарамюш разбра, че са от чиста вълна. Корин не гледаше, беше взела някаква книга. Раймон и Жак чакаха. От крака на Сатюрн се разнасяше пушек, силно цвърчене и миризма на изгорял рог, а по пода падаха черни капки. Кракът се гърчеше в потната ръка на Брис, който с мъка го Удържаше. Корин заряза книгата си и дръпна малко прозореца, за да проветри.

— Спрете — каза Жак. — Ще опитаме пак.

— Играете ли на карти? — запита приветливо Жан, като се обърна към Сатюрн.

Сатюрн се сви в ъгъла на купето. Устата му беше леко изкривена, а челото му се бърчеше. Успя да се усмихне и стисна още по-силно очи.

— Няма смисъл — каза Жак. — Той не иска да говори.

— Какъв мръсник! — каза Брис.

— Този тип е невъзпитан — каза Раймон. — Когато в едно купе има шест души, те разговарят.

— Или се забавляват — каза Гарамюш.

— Да ви имам устичката! — каза Брис. — Знаем какво ви се иска.

— Бихте могли да опитате с вашите клещи — намеси се Корин в този момент.

Тя вдигна хубавото си лице и клепачите ѝ трепнаха като крила на пеперуда.

— По дланите ще намерите интересни за атакуване елементи.

— Спираме ли с горелката? — попита Брис.

— Ами, продължете и с двете — каза Корин, — закъде сте се разбързали? Коностров е далече.

— Накрая той ще проговори — каза Жак.

— Да го вземат дяволите! — каза Гармюш. — Все пак е говедо.

Върху овалното лице на Сатюрн Памиел се изписа бегла усмивка. Докато Раймон ровеше в куфарчето, Брис отново взе горелката и нападна другия крак, точно по средата на ходилото.

Синият пламък на горелката успя да пробие крака на Сатюрн в момента, в който Раймон намери нерва. Жак го насърчаваше.

— Опитайте след това под коляното — подсказа му Корин.

Те проснаха тялото на Сатюрн върху една от двете седалки, за да работят по-удобно.

Лицето на Сатюрн беше съвсем бяло и очите му вече не трепваха под клепачите.

В купето ставаше голямо течение, защото миризмата на изгоряло месо беше станала непоносима, а на Корин това не ѝ харесваше.

Брис загаси горелката. От краката на Сатюрн течеше черна течност по изцапаната седалка.

— Дали да не спрем за малко? — каза Жак.

Той изтри лицето си с опакото на ръката. Раймон запуши с длан устата си. Искаше му се да запее.

Дясната ръка на Сатюрн приличаше на разпукана смокиня. От нея висяха парчета месо и сухожилия.

— Много е труден — каза Раймон.

И подскочи, като видя как ръката на Сатюрн пада от само себе си на седалката.

Не можеха и петимата да се съберат на отсрещната страна, но Раймон излезе в коридора, за да си изтърка краката, след като взе парче гласпапир и пила от жълтото куфарче.

И така, от прозореца към вратата се виждаха Корин, Гарамюш, Жак и Брис.

— Какво говедо! — каза Жак.

— Не иска да говори — каза Гарамюш.

— Ще видим тая работа! — каза Брис.

— Предлагам ви друго — каза Корин.

---

[1] Мед (фр.). — Б.пр. ↑

II

Влакът продължаваше да се движи сред бялата степ и срещаше върволици от просяци, които се връщаха от подземния пазар в Голдзин.

Сега беше съвсем светло и Корин гледаше пейзажа, който забеляза това и скромно се скри в миша дупка.

На Сатюрн Ламиел му оставаха само един крак и ръка и половина, но както беше заспал, не беше разумно да се очаква, че ще проговори.

Минаха Голдзин. Наближаваха Коностров, след шест версти.

Брис, Жак и Раймон бяха изтощени, но духът им все още се държеше на три зелени конеца, по един за всеки.

Богословната камбанка отекна в коридора и Сатюрн подскочи. Брис захвърли иглата си, а Жак май се изгори с електрическото желязо, което държеше. Раймон прилежно продължаваше да търси точното място на черния дроб, но прашката на Брис не беше достатъчно прецизна.

Сатюрн повдигна клепачи. Седна с голяма мъка, защото от липсата на лявата ябълка от задника си, изглежда, губеше равновесие, и придърпа шотландското одеяло над парчетата от своя крак, обувките на другите жвакаха по пода и по всички ъгли имаше кръв.

И така, Сатюрн разтърси русите си коси и мило им се усмихна.

— Не съм от най-приказливите, нали? — каза той.

Точно в този момент влакът навлизаше в гарата на Коностров. Всички слязоха там.

РАКЪТ

I

Жак Тежарден^[1] беше на легло, боледуваше. Хвана бронхилис, защото беше духал на течение. Оркестърът за камерна музика, в който свиреше, се съгласяваше да се представя не в стая, а в обикновен коридор, тъй като бяха настъпили тежки времена, така музикантите успяваха да просъществуват въпреки неблагоприятното време, но здравето им често биваше излагано на рискове. Жак Тежарден се чувствуваше гадно. Главата му се беше удължила в една-единствена посока, а мозъкът не бе последвал това движение и така, малко по малко, в образувалото се празно пространство се вмъкваха чужди тела, паразитни мисли и една флуидна, обсебваща болка на кристалчета, остри като настъргана борна киселина. От време на време Жак Тежарден кашляше и чуждите тела се блъскаха силно в стените на черепа, разнасяха се бързо по гънките му — като вълни във вана — и падаха отново едно върху друго с хрущане на стъпкани скакалци. Тук-там се пукаше по някое мехурче, разлетяваха се ситни белезникави пръски, меки като вътрешност на паяк, озаряваха костния свод и вълните веднага ги отнасяха. След всеки квинтов пристъп Жак Тежарден тревожно дебнеше момента, в който отново ще се разкашля, и за тая цел броеше секундите с градуирания пясъчен часовник на нощното си шкафче.

Измъчваше го мисълта, че няма да може да се упражнява както обикновено с тръбата: устните му щяха да омекнат, пръстите да се подуют и щеше да се наложи да започва всичко отначало. Тръбата изисква от своите привърженици поразителна воля, тъй като човек се научава много трудно да свири и много лесно забравя малкото, което е научил. Той прехвърляше наум каденцата от осемнайсетия такт на симфонията в сплескан бемол, над който работеше по това време, но трелите от петдесет и шестия и петдесет и осмия такт засилиха болката му. Усети надигащата се кашлица и запуши с ръка устата си, за да задържи част от нея. Тя се изкачи, изду трахеята и излезе на мощни, буйни изблици; лицето на Жак Тежарден стана пурпурночервено, а

очите му се наляха с кръв. Той ги изтри с крайчеца на носната си кърпичка, която бе избрал червена, да не се цапа.

[\[1\]](#) Градински чай (фр.). — Б.пр. [↑](#)

II

Стълбището зашумя. Парапетът, монтиран на метални пръчки, трептеше като гонг, сигурно беше хазяйката, която му носеше липов чай. При дълга употреба липовият чай предизвиква възпаление на простатата, но Жак Тежарден не го употребяваше често и без съмнение щеше да избегне операцията. Оставаше ѝ да изкачи още един етаж. Беше хубава дебела жена на тридесет и пет години, чийто мъж, прекарал дълги месеци в Германия военнопленник, след завръщането си си намери работа като поставяч на бодлива тел, защото бе дошъл неговият ред да затваря другите. Денем ограждаше с бодлива тел кравите на село и рядко даваше признаци на живот. Тя отвори вратата, без да почука, и се усмихна широко на Жак. Държеше синя фаянсова кана и купичка и ги постави на нощното шкафче. Наведе се да оправя възглавниците. Полите на пенъора ѝ зейнаха и Жак долови силен дъх. Премигна, защото миризмата го блъсна в лицето.

— Извинете — каза той, — но...

Не се доизказа, задавян от силна кашлица. Хазяйката разтриваше корема си, защото не го беше разбрала.

— Обикновено — обясни той, за да се извини — нямам нищо против, но сега в главата ми е такава блъсканица от шумове, звукове и миризми...

— Да ви сипя ли чай? — майчински предложи тя.

И заметна полите на пенъора си, за да му даде да пие, но те отново се разтвориха. Той се засмя така силно, че гърдите му се раздраха. Превисе на две, задави се и дори не усещаше как хазяйката го тупа по гърба, за да спре да кашля.

— Аз съм животно — каза тя, като се тюхкаше, че го е разсмяла. — Трябваше да се сетя, че не ви е до игра.

Хвана му купичката, докато той пиеше на малки глътки липовия чай с дъх на хищник, като същевременно го разбъркваше, за да се разтопи захарта. Глътна два аспирина.

— Благодаря — каза той... — Сега ще се опитам да заспя...

— Ще ви донеса още липов чай — каза хазяйката и сгъна празната купичка и фаянсовата кана на три, за да ги отнесе по-удобно.

III

Внезапно се събуди. Беше се изпотил от аспирина и тъй като по силата на закона на Архимед бе загубил тегло, равно на количеството пот, тялото му се беше издигнало над дюшека, повличайки чаршафите и завивките, и плуваше в локва пот, набраздена от вятъра при издигането, и малки вълнички се плискаха по бедрата му. Издърпа запушалката на дюшека и потта попи в матрака.

Тялото му бавно слезе и отново се отпусна върху чаршафа, който димеше колкото една конска сила. Той беше лепкав от потта и Жак се хлъзгаше по него, като се мъчеше да се надигне и облегне на подгизналата възглавница. В главата му нещо отново затуптя, глухо, сякаш воденични камъни започнаха да мелят летящите из черепната кухня частички. Вдигна ръце полека и предпазливо опипа главата си. Усещаше деформацията. Пръстите му се плъзнаха от тила към подутото теме, докоснаха челото, пробягаха по ръба на очните орбити и напипаха слепоочията, после се спуснаха към скулите, които леко се огънаха под натиска. На Жак Тежарден много му се искаше да види точната форма на черепа си. Някои са толкова хубави в профил и така пропорционални и закръглени. Миналата година, когато боледуваше, си беше направил рентгенова снимка и всички жени, на които я беше показал, веднага му станаха любовници. Този израстък отзад и отокът на темето много го безпокояха. Може би бяха от тръбата... Ръцете му се върнаха към тила, задържаха се на шийния прешлен, чието капаче се въртеше безшумно, но с известно затруднение. Въздъхна безпомощно, отпусна ръце до тялото си и бързо зашава наляво-надясно, за да си направи малко уютно гнездо в крехката корица, преди тя да се втвърди. Не смееше много да се движи, защото щом се облегнаше на дясната си ръка, и потта веднага преминаваше в дясната половина на матрака, накланяше леглото и Жак трябваше да се завързва през кръста с широкия платнен колан, за да се задържи едва-едва. Когато се облягаше на другата страна, леглото се прекатурваше и съседът отдолу чукаше по тавана с един овнешки кокал, чиято

миризма се просмукваше през цепнатините на пода и замайваше главата на Тежарден. А и не искаше да изстиска матрака на пода. За цялата тая пот щеше да вземе добри пари от хлебаря на ъгъла. Той я слагаше в бутилки с етикет: „Пот от челото“ и хората я купуваха, за да си топят клисавия купонен хляб.

— Вече кашлям по-малко — помисли си той.

Гърдите му дишаха равномерно, дробовете му почти не хриптяха. Предпазливо протегна лявата си ръка и взе тръбата от стола до леглото. Сложи я до себе си, после отново вдигна ръце към главата, пръстите му се плъзнаха от тила към подутото теме, докоснаха челото и пробягнаха по ръба на очните орбити.

IV

— Тук са единайсет литра — каза хлебарят.

— Няколко изгубих — извини се Тежарден. — Матракът пропуска по малко.

— Не е чиста — добави хлебарят. — Ако го смятаме десет литра, ще бъде по-правилно.

— Все пак вие ще продадете единайсет литра.

— Естествено — отвърна хлебарят, — но съвестта ще ме гризе. Това влиза в сметката.

— Имам нужда от пари — подхвърли Жак. — От три дни не свиря.

— И аз имам нужда — каза хлебарят. — Поддръжката на кола с двайсет и девет конски сили ми излиза скъпо, да не говорим, че слугите ме разоряват.

— Колко ще ми дадете? — попита Жак.

— За бога! — отвърна хлебарят. — Предлагам ви по три франка на литър и единайсет ги смятаме за десет.

— Добавете нещо — каза Жак. — Това е много малко.

— Добре! — съгласи се хлебарят. — Нека да са трийсет и три франка, но това е последно.

— Давайте! — каза Жак.

Хлебарят извади от портфейла си шест банкноти по седем франка.

— Върнете ми девет франка.

— Имам само десет на цяло — призна Жак.

— Това оправя работата — отвърна хлебарят.

Той прибра парите, вдигна кофата и се отправи към вратата.

— Опитайте се да съберете още — каза той.

— Не — каза Жак. — Вече нямам температура.

— Толкова по-зле — заключи хлебарят и излезе.

Жак отново вдигна ръце към главата си и започна да опипва деформациите. Опитва се да поеме черепа си, би искал да разбере точно

колко тежи, но трябваше да изчака, докато оздравее напълно, а и шията му пречеше.

V

С мъка отхвърли завивките. Пред него лежаха слабите му крака, накъдрени от петдневното бездействие. Умърлушено ги разгледа, опита се да ги изглади с длан, не успя, седна отчаян на ръба на леглото и най-после стана криво-ляво. Накъдрените от влагата крака го бяха скъсили с цели пет сантиметра. Изду гърди и ребрата му изпукаха. Болестта беше оставила следи. Халатът му падаше на дълги унили гънки върху хлътналия задник. Омекналите устни и отеклите пръсти нямаше да му позволят вече да свири, веднага му стана ясно.

Отчаяно се отпусна на стола и обгърна главата си с ръце. Пръстите му машинално опипаха слепоочията и натежалото чело.

VI

Диригентът на оркестъра, в който Жак свиреше, се качи по стълбата, спря за малко пред вратата, прочете табелката и влезе.

— Добър ден — каза той. — Е, по-добре ли си?

— Тъкмо се вдигам — каза Жак. — Много съм отпаднал.

— По стълбището мирише странно — каза диригентът.

— От хазяйката е — каза Жак. — Никога не си закопчава пенъора.

— Хубаво мирише — каза диригентът. — На зайчарник.

— Да — отвърна Жак.

— Кога се връщаш да свириш? — попита диригентът.

— Има ли работа? — попита Жак. — Не ми се свири вече в коридора. В края на краищата камерната музика си е камерна музика.

— Да не искаш да кажеш, че заради мен си хванал бронхилис? Нали всички свирехме в този коридор...

— Зная — отвърна Жак, — но аз бях на течението и затова на вас нищо ви няма.

— Стига глупости — заяви диригентът. — Впрочем ти винаги си бил придирчив.

— Не — отвърна Жак, — просто не обичам да боледувам, това е мое право.

— Би трябвало да те сменя — продължи диригентът. — Не може да се свири с човек, който се сърди за всичко.

— Та аз насмалко щях да пукна!...

— Стига си ми додявал — каза диригентът. — Нямам никаква вина. Кога ще можеш да свириш?

— Не зная — отвърна Жак. — Отпаднал съм.

— Започваш да прекаляваш — каза диригентът. — Не може да се работи така. Ще помоля Алберт да те замести.

— Дай ми двата хонорара, които ми дължиш. Трябва да платя на хазяйката.

— Нямам в себе си — отвърна диригентът. — Довиждане.
Отивам при Албер. Имаш непоносим характер.

— Кога ще ми платиш? — попита Жак.

— Уф... Ще ти платя — каза диригентът. — Тръгвам.

Пръстите на Жак бродеха по челото му, очите му бяха притворени. Може да се съберат четири килограма?...

VII

Малкият спиртник войнствено бръмчеше и водата, раздразнена от шума, се разтрепери в алуминиевата тенджера. За такъв малък спиртник водата беше много, но като завреше, щеше да ѝ се види краят.

Жак чакаше. За да не седи със скръстени ръце, посвирваше на тръбата. През цялото време не успяваше да достигне си бемола с два сантиметра, но най-после го хвана и го смаза между двата си пръста, доволен от победата си. Техниката му се връщаше.

Спря, защото болката също се връщаше в главата му. И водата завря.

— Може би ще са повече от четири килограма — каза той. — Да видим...

Взе един голям нож и си отрязва главата. Сложи я във врящата вода с малко сода, за да се изчисти и да получи чисто тегло. А после умря, преди да довърши работата, защото това се случи през 1945 година и медицината още не се беше усъвършенствувала, както сега. Той се качи на небето в голям кръгъл облак. Нямаше къде другаде да се дене.

МЪРТВИТЕ РИБИ

I

Вратата на вагона, както обикновено, заяждаше, на другия край на влака началникът с фуражка натискаше силно червения бутон и сгъстеният въздух нахлуваше в тръбите. Помощникът се мъчеше да разтвори двете крила. Топло му беше. Капки сива пот кръстосваха лицето му като мухи, виждаше се мръсната яка на ризата му от брониран зефир.

Влакът щеше да потегли, когато началникът пусна бутона. Въздухът радостно се завъртя под влака и помощникът насмалко не загуби равновесие, защото вратата внезапно поддаде. Той залитна, като слизаше, и успя да скъса торбата си на ключалката.

Влакът потегли и разместването на въздушните пластове залепи помощника за вонящите клозети, където двама араби говореха за политика, размахали ножове.

Помощникът се отърси, пригладя косата си, която се сплеска върху мекия му череп като гнила трева. Полуразголените му гърди димяха като на кон, върху тях се очертаваха изхвъркналите ключици и върховете на един-два чифта мизерни и лошо забучени ребра. С тежка крачка той тръгна по перона, застлан с червени и зелени шестоъгълници, тук-там изцапани с дълги черни ивици: следобед бяха валели октоподи, но гаровите служители се занимаваха с разни срамни работи през времето, определено от монолитната им харта за почистване на пероните.

Помощникът порови в джобовете си и пръстите му напипаха грубия пресован картон, който трябваше да даде на изхода. Коленете го въртяха, боляха го и разместените стави, които скърцаха от влагата на пребродените през деня локви.

В чантата си носеше, трябва да признаем, твърде завидна плячка.

Подаде билета си на невзрачния човек, изправен зад решетката. Човекът го взе, погледна го и се усмихна свирепо.

— Нямате ли друг? — попита той.

— Не... — каза помощникът.

— Този е фалшив...

— Но господарят ми го даде — каза любезно помощникът с усмивчица и леко му направи знак.

Служителят се изхили.

— Тогава нищо чудно, че е фалшив. Сутринта той купи от нас десет.

— Десет какво? — попита помощникът.

— Десет фалшиви билета.

— Но защо? — каза помощникът.

Усмивката му се смаляваше и увисваше наляво.

— За да ви ги даде — отвърна служителят. — За да ви се скарат, което и правя, *primo*, и *secundo*, за да ви накара да платите глобата.

— Защо? — повтори помощникът. — Имам съвсем малко пари.

— Защото е отвратително да пътуваш с фалшив билет... — отвърна служителят.

— Но нали вие ги произвеждате!...

— Така трябва. Защото има разни отвратителни типове, които пътуват с фалшиви билети. Да не мислите, че е много забавно да правиш по цял ден фалшиви билети?

— По-добре да бяхте почистили перона — каза помощникът.

— Стига сме си чесали езиците — отсече служителят. — Платете си глобата. Трийсет франка.

— Не е възможно... — каза помощникът. — Когато си без билет е дванайсет франка.

— Много по-лошо е да си с фалшив билет — отвърна служителят. — Плащайте или ще извикам моето куче.

— То няма да дойде — каза помощникът.

— Няма — съгласи се служителят, — но освен това Ще ви се пукнат тъпанчетата.

Помощникът погледна мрачното мършаво лице на служителя, който му отвърна с отровен поглед.

— Имам съвсем малко пари — прошепна той.

— И аз — каза служителят. — Плащайте.

— Дава ми по петдесет франка на ден... — обясни помощникът, — а трябва да се храня.

Служителят дръпна козирката на фуражката си и пред очите му се спусна синя завеса.

— Плащайте... — настоя той, като потри палеца о показалеца си...

Помощникът намери мазното си закърпено портмоне. Извади две десетфранкови зараснали банкноти и една малка петфранкова, която още кървеше.

— Двайсет и пет... — неуверено предложи той.

— Трийсет... — показаха трите щръкнали пръста на служителя.

Помощникът въздъхна и физиономията на неговия господар се появи между пръстите на краката му. Той се изплю отгоре й, точно в окото. Сърцето му се разтуптя. Физиономията се стопи и почерня. Той сложи парите в протегнатата ръка и излезе. Чу как козирката на фуражката изщрака и зае нормалното си място. С бавни крачки се заизкачва по стръмната пътека. Чантата натъртваше слабите му хълбоци, а бамбуковата дръжка на мрежата се удряше в такт с крачката по мършавите му безформени прасци.

II

Той бутна желязната порта, която поддаде с ужасно скърцане. Горе, на стълбищната площадка, светна голяма лампа, а в антрето се разнесе слаб звън. Той влезе колкото може по-бързо и затвори решетката, но не без да го удари ток, защото алармената инсталация не беше на обичайното си място.

Тръгна по алеята. Точно по средата кракът му се натъкна на някакъв твърд предмет и от земята бликна ледена струя вода, която проникна в панталона му и го намокри от глезените до коленете.

Затича се. Както всяка вечер, гневът постепенно го завладяваше. Изкачи трите стъпала със стиснати юмруци. Горе мрежата се омота в краката му и за да избегне падането, той направи такова движение, че повторно скъса чантата си на един пирон, забит в нищото. Дълбоко в него нещо се беше изкълчило и той дишаше като риба на сухо. След малко се успокои и брадичката му отново падна върху гърдите. После усети студа от мокрия панталон и хвана дръжката на вратата. Бързо я пусна. Разнесе се неприятна миризма и едно парче от кожата му, залепнало за нажежения порцелан, започна да почернява и да се гърчи. Вратата беше отпорена. Влезе.

Слабите му крака не го държаха и тон рухна в ъгъла на антрето върху студения квадрат, който миришеше на проказа. Сърцето му ръмжеше между ребрата и той се тресеше от силните, груби и неравномерни удари.

III

— Мършава работа — каза господарят му.

Той проверяваше съдържанието на чантата.

Помощникът, изправен пред масата, чакаше.

— Повредили сте ги — добави господарят. — Зъбчетата на тази са съвсем повредени.

— Мрежата е много стара — каза помощникът. Ако искате да ви хващам млади марки в добро състояние, дайте ми пари за нова мрежа.

— А кой похабява тая мрежа — попита господарят. — Вие или аз?

Помощникът не му отговори. Изгорената му ръка го болеше.

— Отговорете — настоя господарят. — Вие или аз?

— Аз заради вас — отвърна помощникът.

— Не ви карам насила — каза господарят. — Ако искате да печелите по петдесет франка на ден, трябва все пак да ги заслужите.

— Без трийсет франка за билет... — каза помощникът.

— Какъв билет? Плащам ви пътя отиване и връщане.

— С фалшиви билети.

— Вие пък внимавайте.

— Как мога да забележа?

— Никак не е трудно — каза господарят. — Щом са направени от пресован картон, явно са фалшиви. Истинските са от дърво.

— Добре. Ще ми върнете ли трийсетте франка?

— Няма. Всичките марки са в лошо състояние.

— Не е вярно — отвърна помощникът. — Цели два часа ги лових, трябваше да разбивам леда. Взех най-строги предпазвателни мерки и от шейсет само една-две са повредени.

— Такива не искам — каза господарят. — Искам двуцентовата Гвиана от 1855 година^[1]. Какво да правя с тая занзибарска серия, нали вчера ми наловихте от нея.

— Ловя каквото намеря — каза помощникът. — Особено пък с такава мрежа. Освен това на Гвианите не им е сезонът. А Занзибарите

можете да ги размените.

— Тази година всички събират от тях — отвърна господарят. — Вече не струват нищо.

— А мокрите ми крака, а инсталацията на решетката, а дръжката на вратата... — избухна внезапно помощникът.

Жълтото му слабо лице се набразди от бръчки и той сякаш беше готов да се разплаче.

— Това закалява — каза господарят. — Иначе какво да правя тук? Скучно ми е.

— Вървете да ловите марки — отвърна помощникът.

С голямо усилие успяваше да се сдържа.

— Затова ви плащам — каза господарят. — Вие сте крадец. Крадете парите, които печелите.

Помощникът прокара уморено протрития ръкав по челото си. Главата му кънтеше като камбана. Масата леко се отдръпна от него и той потърси нещо, за да се опре. Но и камината, на свой ред, му се изплъзна и той се свлече на пода.

— Станете — каза господарят. — Не на моя килим...

— Бих искал да вечерям... — промълви помощникът.

— Следващия път се приберете по-рано — каза господарят. — Станете. Не искам да ви гледам на килима. Ставайте, да ви вземат дяволите!

Гласът му трепереше от ярост, а възлестите му пръсти барабанияха по бюрото.

Помощникът направи неимоверно усилие и успя да коленичи. Корема го болеше, от ръката му течеше серум и кръв. Беше я увил с мръсна носна кърпичка.

Господарят бързо избра три марки и му ги хвърли в лицето. Те се залепиха на бузата му като вендузи, чу се едно „плюк“.

— Да ги върнете там, откъдето сте ги взели — каза той. Натъртваше сричките, за да им придаде формата на стоманени остриета.

Помощникът плачеше. Меките му коси падаха по челото, а лявата му буза беше белязана от марките. Той се надигна тежко.

— За последен път — каза господарят, — не искам повредени марки. И не ми ги разправяйте тия за мрежата.

— Няма, господине — отвърна помощникът.

— Ето ви вашите петдесет франка — каза господарят.

Извади една банкнота от джоба си, изплю се върху нея, скъса я на две и я хвърли на земята.

Помощникът се наведе с мъка. Коленете му пукаха глухо на къси триоли.

— Ризата ви е мръсна — каза господарят. — Тази нощ ще спите отвън.

Помощникът прибра банкнотата и излезе от стаята. Вятърът духаше още по-силно и клатеше релефното стъкло пред кованата решетка на входната врата. Той затвори вратата на кабинета, като хвърли и един последен поглед на господаря си. Наведен над своя албум със занзибарски марки, въоръжен с дебела жълта лупа, той започваше да ги сравнява, за да ги оцени.

---

[1] Тази марка струва 1 250 000 фр. франка според каталога „Ивер“ от 1943 г. — Б.пр. ↑

IV

Слезе по външната стълба, загръщайки се в дългото си сако, позеленяло от твърде продължителното съприкосновение с локвите с марки. Вятърът проникваше през дупките на плата и издуваше гърба му, докато не му направи гърбица, което не беше безвредно за гръбначния му стълб, той страдаше от вътрешна мимикрия и трябваше ежедневно да се бори, за да поддържа редовните функции и нормалната форма на своите повредени органи.

Съвсем се беше мръкнало и земята излъчваше мътна и евтина светлина. Помощникът зави надясно и тръгна покрай стената на къщата. Ориентираше се по черната линия на развития маркуч, с който господарят му даваше плъховете в мазето. Стигна до близката колибка, проядена от червеи, където вече беше спал предната нощ. Вътре сламата бе влажна и миришеше на хлебарки. Парче старо одеяло закриваше кръглия вход. Когато го повдигна, за да се вмъкне вътре пипнешком, блесна ослепителна светлина и се разнесе експлозия. В колибката беше гръмнал голям фишек и я изпълни със силна миризма на барут.

Помощникът подскочи и сърцето му обезумя. Опита се да усмири ударите, като спря да диша, но очите му веднага изхвъркнаха и той лакомо пое глътка въздух. Миризмата на барут влезе в дробовете му заедно с въздуха и го поуспокои.

Изчака отново да стане тихо и внимателно се послуша, после свирна лекичко. Пропълзя в колибката, без да поглежда назад, и се сви върху мръсната слама. Отново свирна, после нададе ухо. Леки ситни стъпки се приближаваха и на бледата земна светлина той забеляза своята живинка, която идваше да го види. Тя беше питомна живинка, мека и космата, която той криво-ляво изхранваше с умряла риба. Тя влезе в колибката и легна до него. Изведнъж той се сети и докосна бузата си с ръка. Трите марки започваха да смучат кръвта му и той грубо ги отскубна, като едва се сдържа да не закрепци. Хвърли ги далече от себе си, навън от колибката. Във влажната земя те

непременно щяха да се запазят до утре. Живинката започна да ближе бузата му и той ѝ заговори, за да се успокои. Приказваше ѝ тихо, тъй като господарят му използваше подслушвателна система, когато помощникът беше сам.

— До гуша ми дойде от него — прошепна той.

Живинката промърмори тихичко нещо и го заблиза още повече.

— Мисля, че трябва да направя нещо. Няма да се оставя да ме малтретира, ще си слагам чисти ризи, макар да ми забранява, и ще се снабдя с фалшиви билети от дърво. Освен това ще поправа мрежата и няма да му позволявам да ѝ пробива дупки. Мисля, че би трябвало да му откажа да спя в колибката и да настоявам за своя стая, да поискам и увеличение на заплатата, защото не мога да живея с петдесет франка на ден. И ще напълнея, и ще стана много як и красив, ще се разбунтувам най-неочаквано и ще го прасна с една тухла по физиономията. Смятам, че ще го направя.

Той се обърна на другата страна и се замисли толкова напрегнато, че въздухът започна да излиза от колибката на талази през кръглият отвор и вътре не остана много за дишане. По малко влизаше през процепите, през пода, през сламата, но това засилваше още повече миризмата на хлебарки, която сега се смесваше с неприятния мирис на голи охлюви на топло.

— Не ми харесва тая колиба. Студено е. Добре че ти си тук. От мазето се чува, това е водата, която влиза в дупките на плъховете. Не може да се спи, когато всяка божа вечер в ушите ти пицят плъхове. Защо иска на всяка цена да избие тия плъхове, и то с вода? Плъхове се избиват с кръв.

Живинката не го ближеше вече. Той съзираше профила ѝ върху сивия фон на светлеещата земя, нежната и муцунка и острите уши, жълтите ѝ очи, които отразяваха някакви студени проблясъци. Тя се преобърна, търсейки удобно място, и се сгуши до него, с нос в бедрата му.

— Студено ми е — каза помощникът.

Тихо заплака. Сълзите му потекоха по сламата и от нея се издигна лека пара, а контурите на предметите се размазаха.

— Събуди ме утре сутринта — добави той. — Трябва да отнеса обратно трите марки. Дано не ми даде фалшив билет за влака.

Чу се някаква далечна шумотевица, после пронизително цвъртене и шум от ситно галопиране.

— Ох!... — каза помощникът. — Ей на! Пак започва с плъховете! Искан ми се той да е плъх. Сам ще държи маркуча. Да се надявам, че утре вечер ще ми даде петдесетте франка. Гладен съм. Мога да изям жив плъх.

Притискаше корема си с две ръце и все така плачеше, постепенно ритъмът на неговите ридания се забави — като машина, която спира, и превитото му тяло се отпусна. Краката му стърчаха през отвора на колибката, а той спеше, притиснал буза към вонящата слама. От празния му корем се чуваше шум на търкалящи се камъчета.

V

Пълзейки из стаята, господарят чу напевния възглас на продавачката на пипер, с който обикновено тя известяваше, че минава. Той стъпи на краката си, видя, че може да ходи така, изтича към антрето и нарочно отвори рязко вратата. Изправен на стълбищната площадка, се загледа как девойката приближаваше.

Тя беше в своята униформа, къса плисирана поличка, едва покриваща задника, къси чорапки в червено и синьо и болеро, което разкриваше гърдите ѝ, като не забравяме и платнената шапчица на червени и бели райета, които търговците на пипер от остров Мавриций бяха наложили в света благодарение на търпението си.

Господарят ѝ направи знак и тя пое нагоре по алеята. В същото време той слезе по стъпалата и тръгна да я пресрещне.

— Добър ден — каза той. — Искам пипер.

— Колко зърна? — попита тя с престорена усмивка, защото го мразеше.

Черните коси и матовата ѝ кожа пораждаха у него усещането за чаша студена вода върху слабините му, много важно усещане наистина.

— Качете се по стълбите — каза той — и ще ви кажа колко.

— Искате да останете долу и да гледате бедрата ми, нали?

— Да — отвърна господарят и лигите му потекоха.

Той протягаше ръце.

— Първо платете пипера — каза тя.

— Колко?

— Сто франка зърното, но първо го опитайте.

— Ще се качите ли по стълбите?... — прошепна господарят. — Ще ви дам една серия от Занзибар.

— Вчера брат ми донесе три вкъщи — каза тя със сладникава усмивка. — Опитайте пипера.

Подаде му едно зърно, а господарят не забеляза, че това беше семе от отровен карамфил. Поднесе го доверчиво към устата си и го

гълтна.

Търговката на пипер вече се отдалечаваше.

— Как? — учуди се господарят. — А стъпалата?

— Ха-ха-ха! — каза търговката на пипер с рафинирана жестокост.

През това време господарят започна да усеща тонизиращото действие на отровата и се втурна да тича с всичка сила около къщата. Облегната на желязната порта, търговката на пипер го наблюдаваше.

На третата обиколка тя му направи знак и зачака господарят също да я погледне, но тичайки все по-бързо и по-бързо, той я погледна едва когато започна четвъртата обиколка. Тогава тя повдигна блискавичната си поличка и отдалеч видя как лицето на господаря става мораво, после съвсем черно, а после започна да изгаря и тъй като очите му бяха все така приковани в това, което тя му показваше, той се спъна в маркуча за поливане, който използваше да дави плъховете; сгромоляса се по лице върху един голям камък и камъкът се заби между скулите му, точно в носа и челюстта. Краката му още стържеха земята и дълбаеха двойна бразда, в която постепенно, с изтъркването на обувките, се появиха следи от пет дебели пръста, с които той си служеше, за да задържа чорапите си.

Търговката на пипер затвори желязната порта и пое отново по пътя си, като отметна подигравателно пискюла на платнената си шапчица.

VI

Помощникът напразно се опитваше да отвори вратата на вагона. Във влака беше много топло, така щом слезеха пътниците, хващаха хрема, а механикът имаше брат, търговец на носни кърпички.

Цял ден се беше мъчил за някакъв мизерен улов и сърцето му се бе надуло от задоволство, защото той щеше да убие господаря си. Най-после успя да разтвори двете крила на вратата, като дърпаше нагоре и надолу, и разбра, че шефът с фуражката я беше обърнал настрани, за да му свие гаден номер. Щастлив, че се е справил, той скочи леко на перона и бръкна в джоба си. Веднага намери парчето пресован картон, което щеше да даде на изхода, и бързо се придвижи към същия изход, зает от някакъв човек с лукаво изражение, в когото разпозна служителя от предната вечер.

— Имам фалшив билет... — каза той.

— Аха! — каза другият. — Дайте да видим...

Той подаде билета си и мъжът го взе, после го заразглежда с такова внимание, че фуражката му се отмести и ушите се пъхнаха в подплатата.

— Добре направено — каза човекът.

— Само дето не е от дърво, а от картон — отвърна помощникът.

— Наистина ли? — учуди се служителят. — Бих се заклел, че е от дърво, ако естествено не знаех, че е от картон.

— И само като си помислите — каза помощникът, — че господарят ми го даде за истински...

— Истинският струва само дванайсет франка — каза човекът. — За тези плащат много по-скъпо.

— Колко? — попита помощникът.

— Ще ви дам трийсет франка за него — отвърна човекът и пъхна ръката си в джоба.

Жестът му беше толкова непринуден, че помощникът го заподозря в лоши намерения. Но човекът извади само три десетфранкови банкноти, фалшифицирани с багрило от орех.

— Ето — добави той.

— Фалшиви, разбира се? — каза помощникът.

— Ами помислете, не мога да ви дам истински банкноти за фалшив билет — отвърна служителят.

— Да — каза помощникът, — но ще си взема билета.

Присви се, за да събере сили, благодарение на което слабият му юмрук смъкна кожата от дясната половина на лицето с фуражката. Човекът вдигна ръка до козирката си и падна, козирувайки, поради което удари лакътя си в твърдия цимент на перона, настлан с шестоъгълници, сини и фосфоресциращи точно на това място.

Помощникът прекрачи тялото и отмина. В него набъбваше един топъл и ясен живот и той забърза по пътеката. Откачи мрежата от ремъка, за да си помогне при изкачването. Мяташе я върху железните колове, на които беше опъната защитната решетка покрай изравнения път, теглеше се с дръжката и се катереше леко сред острите камъни по пътеката. След няколко метра мрежата се скъса и отхвъркна. Той щеше да надене металния обръч на врата на господаря си.

Стигна много бързо до желязната порта и я бутна без предохранителни мерки. Надяваше се да го удари ток, за да разпали яростта му, но не усети нищо и спря. Пред стълбите нещо мърдаше едва. Затича се по алеята. Въпреки студа, кожата му доби ръждив цвят и той усети миризмата на занемареното си тяло с дъх на слама и хлебарки. Напрягаше слабите си бицепси, а пръстите му се впиваха в бамбуковата дръжка. Явно господарят му беше убил някого.

Спря стъписан, когато разпозна тъмния костюм и блестящата колосана яка. Главата на господаря му беше вече само една възчерна маса, а краката му дълбаеха две дълбоки успоредни бразди.

Обхвана го нещо като отчаяние, трепереше от главата до петите, изпълнен с ярост и желание да коли. Хвърли две очи наоколо, смутен и объркан. Толкова неща се беше приготвил да каже. Трябваше да ги каже.

— Защо направи това, свиньо?

„Свиньо“ отекна в безучастния въздух старомодно и слабовато.

— Свиня! Мръсник! Гад! Мерзавец! Мръсна гад! Крадец! Негодник! Гад такава!

От очите му потекоха сълзи, защото господарят не отговаряше. Стисна бамбуковата дръжка и я заби в гърба му.

— Отговаряй, стари глупако. Ти ми даде фалшив билет.

Натисна с цялата си тежест и дръжката потъна в размекнатата от отровата тъкан. Завъртя острието като стрелката на жироскоп, за да извади джигера.

— Фалшив билет, слама с хлебарки, трийсет франка и глад, а петдесетте ми франка за днес?

Господарят почти не мърдаше вече, а джигерът не излизаше.

— Искях да те убия, гад мръсна. Трябваше да те убия. Ще те убия мъртъв, стари глупако, теб, да. Къде са петдесетте ми франка, а?

Отскубна дръжката от раната и заудря с всичка сила овъгления череп, който се пръсна като кора на прегоряло суфле. На мястото на главата вече нямаше нищо. Трупът свършваше до яката.

Помощникът престана да трепери.

— Предпочете да си отидеш? Добре. Но аз трябва да убия някого.

Седна на земята, заплака като снощи и неговата живинка дотича с леки стъпки, търсейки ласките му. Помощникът затвори очи. Усещаше топлия нежен допир до бузата си и пръстите му стиснаха крехката шия. Живинката не се опитваше да се освободи и когато милувката върху бузата му стана студена, той разбра, че я е удушил. Тогава се изправи. Затътри се по алеята и излезе на пътя, вървеше надясно, без да знае защо, а господарят вече съвсем не мърдаше.

VII

Точно пред себе си видя голямата локва със сини марки. Нощта падаше и водата светлееше с тайнствени и далечни отблясъци. Локвата не беше дълбока, в нея имаше стотици марки, но без голяма стойност, защото се размножаваха през цялата година.

Взе от чантата си две колчета и ги заби до локвата, на метър едно от друго. Опъна остра стоманена жица между двете и се опита да изтръгне с пръст една тъжна нота. Жицата беше на десет сантиметра от земята, успоредно на локвата.

Помощникът се отдалечи на няколко крачки, после се обърна с лице към водата и тръгна право към жицата. Беше затворил очи и си свиркаше нежна мелодия, онази, която живинката обичаше. Вървеше бавно, пристъпяше ситно и така се спъна в стоманената жица. Падна с глава във водата. Тялото му не помръдваше, а под стихналата повърхност сините марки вече се лепяха по мършавите му бузи.

ВОДОПРОВОДЧИКЪТ

I

Не звънеше Жасмен, защото тя пазаруваше в едно съмнително магазинче заедно с любовника си. Не беше и чичо ми, защото той умря преди две години. Кучето дърпаше шнура два пъти, а аз имах ключ. Значи трябва да намерим друг отговор. Звънът беше характерен: тежък... тромав, може би... не, плътен или по-скоро... едно бавно и скъпо иззвъняване.

Следователно — водопроводчикът. Той влезе, нарамил изтърбушена чанта от кожа на безжизнено тревопасно, натъпкана с дрънчащи желяза.

— Банята е натам — каза ми той с типичен жест на Стрелец.

Не ми задаваше въпрос. С една дума уведомяваше ме къде в този апартамент се намира банята, чието разположение и без неговата забележка аз още дълго бих могъл да отлагам да определя със завидната точност, която се съдържаше в краткото му изречение.

В този час на деня, понеже Жасмен я нямаше и понеже чичо ми беше умрял наскоро, а кучето звънеше два пъти (най-често) и вкъщи бяха само единайсетте ми племенника и племеннички, които си играеха в кухнята с бутилка газ, не се чуваше никакъв шум.

Тъй като след дълго обикаляне, теглен от своя порив, той се озова в хола, аз го вкарах в правия път и следователно го заведох в банята. Щях да вляза с него, само че той ме отстрани, не грубо, но с онази решителност, присъща единствено на специалистите.

— Нямам нужда от вас — каза ми той, — а и може да си изцапате хубавия нов костюм.

Наблегна на *нов*.

Нищо не казах, защото отгоре на всичко той се хилеше ехидно, така че започнах да поря висящия етикет.

Още една небрежност на Жасмен. Но в края на краищата не може да очаквате от жена, която не ви познава, която никога не е чувала името ви, която дори не знае, че съществувате, а самата тя съществува може би само отчасти и дори изобщо не съществува, да ви

прислужва като английска гувернантка — Алис Маршъл, родена в Бриджпорт, графство Уилшайър^[1], — а аз нахоках Алис за нейната хроническа разсеяност. Тя ми възрази, че човек не може едновременно да се въздържа да гледа племенниците и да сваля етикети и аз трябваше да сведа глава, защото в този момент минавах през вратата, която водеше от преддверието към столовата, явно толкова ниска, че на няколко пъти обръщах внимание на глухия архитект, нает от собственика на сградата.

Щом възстанових безупречния си вид, се отправих на пръсти, за да не привлека вниманието, към стаята на Жасменината майка, на която бях отредил една от най-хубавите в апартамента, от тези, дето гледат към улицата и се обръщат на другата страна, когато никой не ги забелязва, с едничката цел да запазят равновесието си.

Време е, изглежда, да ви опиша портрета на Жасмен, но на тъмно (прозорците никога не се отварят, защото Жасмен не съществува и следователно не може да има майка, това е безспорно, както ще се убедите от продължението на тази история), и така, на тъмно описанието няма да е точно.

Прекоших стаята на Жасменината майка и предпазливо отворих вратата, която води към билярдната, разделена с една стена от банята. Предвид идването на водопроводчика, доста отдавна бях пробил в тази стена квадратен отвор, а това значи, че от тази гледна точка можех на воля да наблюдавам действията на човека, докато той се суетеше около тръбите. Като вдигна глава, ме видя и ми направи знак да отида при него.

Втурнах се обратно по маршрута, който току-що бях преминал. Пътном забелязах, че племенниците ми още се въртят около бутилката с газ и изпитах (но бегло, защото водопроводчикът ме чакаше, а съвсем не желаех да взема закъснението ми за надменност, на която често отдават сериозния ми вид) дълбоко и безразсъдно презрение към тези несвършени уреди — газовите печки. Бързо стигнах до офиса, отворих вратата, водеща към антре с четири врати, едната от които щеше да води към билярдната зала, ако не беше зазидана, другата, също зазидана — към стаята на Жасменината майка, а четвъртата — към банята. Затворих третата и най-сетне влязох.

Седнал на ръба на ваната, водопроводчикът меланхолично съзерцаваше дебелиите дъски, които в минало несвършено време

закриваха тръбите, защото той току-що ги бе изкъртил с длетото.

— Никога не съм виждал — увери ме той — подобна инсталация.

— Стара е — казах аз.

— Вижда се — отвърна той.

— Затова го казвам — казах аз.

Защото не бих могъл да определя годините на една инсталация, след като никой не може да ги установи.

— Някои ти говорят — отбеляза той — и докъде стигат така?... Но тази не е поставена от човек от бранша.

— Вашата организация ги инсталира — казах аз. — Съвсем точно си спомням.

— По това време не съм работил там — отвърна той. — Иначе да съм напуснал досега.

— Значи — казах аз — пак същото, щом сте щели да напуснете, все едно че сте били там, когато ви е нямало.

— Както и да е — каза той, — ако ми падне това мръсно копеле, заченато от кенгуру, което така гадно е изпортило тая тъпа, шибана инсталация... така де... както се казва, няма да му изразя почитанията си.

После той се разпсува и вените на врата му се издуха като въжета. Смени позата, провикна се към дъното на ваната, за да получи мощен резонанс, и цял час стоя така.

— Добре — отсече накрая, останал без дъх. — И така, остава само да се хвана за работа.

Вече търсех удобна позиция, за да го гледам как работи, когато той измъкна от кожения калъф голям кислороден. Извади от джоба си шише и изсипа съдържанието му в дупката, направена от изобретателния производител в основата на тръбата за впръскване на газове. Драсна клечка и към тавана лумна голям пламък.

Осветен от синята светлина, водопроводчикът се наведе и презрително огледа тръбите за топла и студена вода, тръбата за газ, инсталацията на централното отопление и още тръбички, чието предназначение не знаех.

— Най-добре е — каза той — да срежа всичко до дъно и да започна от нула. Но няма да мине безболезнено за вас.

— Щом трябва — отвърнах аз.

Не исках да присъствувам на клането и си тръгнах на пръсти. В момента, в който затварях вратата, той завъртя вентила на оксигена и ревът на газообразното гориво заглуши лекото изщракване на езичето с пружина, което тутакси влезе в леглото си.

Минах през вратата на Жасменината стая, която първоначално беше зазидана, но чието наказание току-що бе отменено, прекосих салона, отклоних се към столовата, откъдето успях да се върна в моята стая.

Неведнъж съм се губил из апартамента и Жасмен иска на всяка цена да го сменим, но нека сама намери друг, щом упорства да се върне, без да съм я помолил за това.

Впрочем самият аз упорито ви говоря за Жасмен и то е просто защото я обичам; тя не играе никаква роля в тази история и вероятно никога няма да играе, освен ако, разбира се, аз не си променя мнението, но това никой не може да предвиди и тъй като решението ми скоро ще се разчуе, излишно е да се задълбочаваме в една толкова безинтересна тема, по-безинтересна от която и да е друга, имам предвид по-специално отглеждането на тиролските мушички или доенето на влакнодайните листни въшки.

Щом влязох в моята стая, се настаних до мебелта от полиран дъб, който много отдавна без преувеличение бях превърнал в електрофон. Завъртях копчето, което прекъсва веригата на електрическия ток, чието затваряне задействува апарата, и пуснах в движение диска, върху който веднага легна една плоча, за да се подложи на изтръгване на мелодията, изсмукана посредством остра игличка.

Възчерните акценти на „Deer South Suite“ ме накараха да потъна скоро в любимата ми летаргия, а ускорението, произтичащо от движещите се махала, увлече слънчевата система в един забързан кръговрат, скъсяваш продължителността на света с почти цял ден, така че сега беше осем и половина сутринта и аз се събуждах, притеснен да не докосна с крак съблазнителните крака на Жасмен; уви, Жасмен не ме познава. А аз непрестанно я чакам; косите ѝ струят като вода под слънцето и ми се иска да обгърна талията ѝ със здравите си ръце и да я накарам да издъхне под кръвопийските ми целувки, но не в дните, когато започва да прилича на Клод Фарер^[2].

„Осем и половина — казах си. — Водопроводчикът сигурно умира от глад!...“

За миг се облякох, ориентирах се и тръпнах към банята. Обстановката ми се стори дълбоко променена, като след някакви сериозни природни бедствия; бързо схванах, че разликата е само в липсата на обичайните тръби и свикнах с гледката.

Водопроводчикът, проснат до ваната, още дишаше, впръснах му бульон през ноздрите, защото беше захапал със зъби една пръчка калай за запояване. Веднага се съживи и отново се залови за работа.

— Излиза — каза ми той, — че съм свършил най-едрата работа, всичко е отрязано до стените, започвам от нула. Избирайте.

— Както намерите за добре — отвърнах аз. — Доверявам се на вашите възможности като специалист и за нищо на света не бих искал най-малкото внушение от моя страна да попречи на вашето творческо мислене... това творческо мислене, което, би следвало да кажа, е изключителен капитал на корпорацията на водопроводчиците.

— Не преувеличавайте — посъветва ме той. — По принцип разбирам, но моята диплома е стара и ако ми досаждате, няма да разговарям повече с вас. Странно защо хората, които се мислят за образовани, изпитват нужда да дразнят целия свят!...

— Уверявам ви — казах аз, — че високо ценя и най-дребния ви жест, не се съмнявайте в моето покорство.

— Добре — каза той. — Не съм злобар. И така, ето какво ще направя. Ще я възстановя точно както я бяха поставили. Все пак мой колега се е занимавал с това, а един водопроводчик винаги има основание. Често си казваме: „Ето тази тръба не е права!...“ Питаме се защо и естествено обвиняваме водопроводчика, но ако искаме да стигнем до същността на нещата, това става най-често по неизвестни причини, а ние предпочитаме да вярваме, че тръбата не е права. Но не е тя, а стената. Що се отнася до нашата работа, ще направя всичко точно както си беше; и после, сигурен съм, че ще работи.

Преглътнах една забележка: то си работеше и преди той да дойде. Но може би всъщност не знаех нищо. Притчата за правата тръба остана в главата ми и аз млъкнах.

Успях отново да намеря леглото си. На горния етаж отекваха неспокойни крачки. Много са досадни хората, не могат ли нервно да си легнат, вместо да сноват нервно из стаята. Отстъпих пред разума — не.

Образът на Жасмен съвсем очевидно ме преследваше и аз проклинах майка ѝ, задето я отдалечава от мен с нищо неоправдана злонамереност. Жасмен е на деветнайсет години и аз знам, че е познавала и други мъже освен мен; още една причина да ме допусне до себе си без всякакво колебание, заради майка ѝ и от ревност. Насилвах се да мисля за нещо съвсем друго, за незаслужената злоба, но ми беше толкова трудно да доловя точната ѝ форма, материализирана от червени и бели памучни конци, че на свой ред припаднах за дълго. Бръмченето на оксигена в банята украсяваше рамката на моето видение със сини, неравномерно окислени ресни.

---

[1] Алиса на Луис Карол е любимата героиня на Виан, Бриджпорт — град в САЩ, Уилшайър — по асоциация с графство Уилтшайър в Англия. — Б.пр. ↑

[2] Клод Фарер (1876–1957) — френски писател, автор на приключенски романи, морски офицер, носил е брада. — Б.пр. ↑

II

Водопроводчикът остана вкъщи четиридесет и девет часа без прекъсване. Работата далеч не беше свършена, когато на път за кухнята през външния вход чух удари по вратата.

— Отворете!... — викаха. — Спешно е!...

Отворих и видях съседката от горния етаж, която стоеше пред мен в дълбок траур. По нея личаха следите от неотдавнашна скръб, която струеше по килима ми. Тя сякаш беше излязла от Сена.

— Във водата ли паднахте? — попитах заинтригуван.

— Прощавайте за безпокойството, господине — каза тя. — Вкъщи има спукана тръба. Бях извикала водопроводчик, трябваше да дойде преди три дни...

— Тук има един — отвърнах аз. — Да не е вашият?

— Седемте ми деца се удавиха — каза ми тя. — Само двете най-големи още дишат, защото водата стига само до брадичките им. Но ако водопроводчикът има още работа у вас... не искам да ви притеснявам...

— Предполагам, че е сбъркал — казах аз. — Ще отида да го питам, за да ми е чиста съвестта. Всъщност моята баня функционираше задоволително.

III

Когато влязох в банята, той довършваше една заварка във формата на ирис, която красеше голата част от стената.

— Така вече ще издържи — каза той. — Направих отново всичко точно както си беше, прибавих няколко заварки, защото по тях най ме бива, а обичам добре свършената работа.

— Търси ви една дама — казах. — Не трябваше ли да отидете на горния етаж?

— Тук четвъртият ли е?

— Третият — казах.

— Значи съм сбъркал — отсече той. — Ще ида при тази дама. Кантората ще ви изпрати сметката. Но не съжалявайте... В една баня винаги има работа за водопроводчик.

ЕДНА ТЯГОСТНА ИСТОРИЯ

I

Жълтеникавата светлина на уличния фенер се запали в черната стъклена дупка на прозореца; беше шест вечерта. Уен^[1] вдигна поглед и въздъхна. Конструирането на капана за думи никак не напредваше.

Той мразеше тези прозорци без завеси, но още повече ненавиждаше завесите и прокле стереотипната архитектура на жилищните сгради, от хилядолетия осеяни с дупки. С натежало сърце се захвана отново за работа, трябваше бързо да завърши сглобяването на механизма за разчленяване, чрез който изречението биваше раздробено на думи още преди последните да бъдат уловени. Почти безпричинно си беше усложнил задачата, като отказа да приеме съюзите за истински думи. Лиши ги от правото на такова благородно определение заради тяхната сухота и ги отстраняваше в пулсиращите кутии, където беше струпал вече точките, запетаите и другите препинателни знаци, преди да ги елиминира чрез филтрация. Банален процес, механизъм, лишен от оригиналност, но труден за регулиране. Боляха го пръстите.

Твърде много беше работил. Остави тънките златни щипци, присви скула и лупата изскочи от своята орбита, изправи се. Изведнъж изпита нужда да отпусне крайниците си. Чувствуваше се силен и пълен с енергия. Малко въздух щеше да му дойде добре.

Тротоарът на пустата уличка се шумугна в краката му, колкото и да беше свикнал, Уен все още се дразнеше от тези коварни и доста непредпазливи номера. Предпочете да върви по края на платното, покрито с мръсотия, белязано под светлината на неоновите глобуси от мазната ивица на бързо пресъхнала вадичка.

Ходенето му действа добре, а въздухът, който проникваше нагоре през ноздрите му и ближеше гънките на мозъка му в обратна посока, намаляваше постепенно притока на кръв в този тежък, обемист и двуполукълбест орган. Нормално явление, той винаги се чудеше.

Надарен с постоянна наивност, Уен живееше повече от другите.

Като стигна до края на късата уличка, се поколеба, тъй като там имаше кръстовище. Не знаеше коя посока да избере и продължи направо. За ляво на борд и дясно на борд му липсваха аргументи. А направо се стигаше до моста, там можеше да погледа каква е днес водата, без съмнение не много различна на вид от вчерашната, но външният вид на водата е само едно от хилядите ѝ свойства.

Пътят, пуст като уличката, беше напръскан с влажна жълта светлина и тази имитация на мрамор превръщаше асфалта в саламандър. Той се изкачваше леко нагоре, до магарешкия гръб на каменната арка, издигната напреко през реката, за да я поглъща непрестанно. Уен щеше да се облакът на парапета, при условие че нито нагоре по течението, нито надолу имаше други наблюдатели; ако там вече стърчаха разни типове, загледани в реката, беше безполезно да прибавя и своя поглед към всички тези похотливо преплетени зрителни конуси. Достатъчно щеше да бъде да продължи до следващия мост, винаги безлюден, защото там се хващаше хрема.

Сгъстявайки черната боя в небитието на улицата, две млади кюрета минаха крадешком, като от време на време се спираха и се целуваха унесено в сводестите сенки на портите. Уен се разнежи. Наистина добре направи, че излезе, човек вижда по улицата картини, повдигащи духа. Стъпката му стана по-бодра и в миг той разреши наум последните трудности по сглобяването на капана за думи; всъщност съвсем детински трудности, с малко повече старание би могъл сто на сто да ги овладее, да ги смачка, да ги разгроми, да ги разкъса, да ги разчлени, с една дума — да ги премахне.

След това мина един генерал, той водеше на кожен ремък някакъв разпенен затворник; бяха спънали краката му във вериги и бяха вързали ръцете му на тила, за да няма опасност да нарани генерала. Ако затворникът случайно изсумтеше, генералът опъваше ремъка и оня захапваше мокротото. Генералът вървеше бързо, беше завършил работния си ден, връщаше се вкъщи, за да погълне бульона си от буквички. Както всяка вечер, той щеше да подреди името си по ръба на чинията три пъти по-бързо от затворника и под разгневения му поглед щеше да изгълта и двете чорби. Затворникът нямаше късмет, наричаше се Жозеф Улрих дьо Саксакрамериготенсбург, а генералът се казваше Пол, но Уен не можа да отгатне тази подробност. Той обаче се загледа в малките лачени ботушки на генерала и си помисли, че не би

се чувствувал добре на мястото на затворника. Впрочем на мястото на генерала — също, но за разлика от генерала, затворникът не беше избрал сам своето, а и не винаги могат да се намерят кандидати за длъжността затворник, докато при набирането на каналджии, ченгета, съдии и генерали, изборът е труден: това е доказателство, че и най-мръсният труд си има без съмнение своите привлекателни страни. Уен се зарея в отвлечени размишления за лишените от наследници професии. Несъмнено десет пъти по-добре е да конструираш капани за думи, отколкото да бъдеш генерал. Дори десет като множител му се струваше малко. Няма значение, принципът беше същият.

Подпорите на моста бяха настръхнали от телескопични фарове, които светеха красиво и освен това насочваха плаването. Уен ги оцени по достойнство и подмина, без да ги погледне. Вече съзираше целта на своята разходка и забърза нататък. Но нещо възбуди любопитството му. От едната страна на моста някакъв странно къс силует прескачаше парапета. Той се затича. Беше младо момиче, изправено над водата върху малък дъгообразен корниз, снабден с козирка за безпрепятственото изтичане на атмосферните води. Тя, изглежда, се колебаеше дали да се хвърли във водата. Уен се облакът на парапета зад нея.

— Готов съм — каза той. — Сега може да скачате.

Тя го погледна нерешително. Беше младо, красиво, бежово момиче.

— Питам се от коя страна да скоча, по течението или срещу течението — каза тя. — От едната ще имам естествено възможността да бъда понесена от водата и премазана в подпорите. От другата пък ще използвам водовъртежите. Но възможно е да се зашеметя при плонжа и да увисна на някоя подпора. И в първия, и във втория случай ще се забелязвам и вероятно ще привлека вниманието на някой спасител.

— Върху този проблем си заслужава да се помисли — отвърна Уен — и мога само да призная, че с право го разглеждате така сериозно. Естествено аз съм изцяло на ваше разположение, за да ви помогна да го разрешите.

— Много сте любезен — продума младото момиче с червената си уста. — Това ме тормози до такава степен, че не знам вече какво да мисля.

— Бихме могли да го обсъдим в някое кафене — каза Уен. — Не мога да разисквам добре без питие. Ще позволите ли да ви предложа нещо? Ще подобри кръвообращението ви.

— С голямо удоволствие — отвърна младото момиче.

Уен ѝ помогна да прескочи отново парапета и междувременно установи, че тя притежава тяло, коварно закръглено в най-изпъкналите и следователно най-уязвими места. Направи ѝ съответния комплимент.

— Зная, че би трябвало да се изчервя — каза тя, — но всъщност вие сте абсолютно прав. Много добре съм сложена. Ами погледнете краката ми!

Вдигна трикотажната си пола и Уен можа сам да оцени краката ѝ в естествената им белота.

— Разбирам какво искате да кажете — отговори той с малко облещен поглед. — Е, добре, хайде да пийнем по чаша и като решим въпроса, ще се върнем тук и вие ще се хвърлите от онази страна, от която трябва.

Те тръгнаха в крак, хванати под ръка, и двамата много развеселени. Тя му каза името си, Флави^[2], и това доказателство за нейната искреност засили интереса, който той вече бе проявил към нея.

Когато се настаниха на топло в едно скромно заведение, често посещавано от моряците с техните катери, тя отново заговори.

— Никак не бих искала — започна тя — да ме вземете за някаква идиотка, но винаги съм се сблъсквала с тази нерешителност, която изпитах при избора на посоката за моето самоубийство, следователно поне този път е време да се справя с нея. Иначе дори и да умра пак ще си остана глупава и мекушава.

— Лошото е — добави Уен, — че не винаги съществуват нечетен брой възможни решения. Във вашия случай нито едната, нито другата страна, изглежда, ви задоволяват. Но не могат да бъдат избегнати. Където и да се намира мостът, щом е над река, той определя два такива района.

— Освен при извора — забеляза Флави.

— Точно така — потвърди Уен, очарован от наличието на толкова мисъл. — Но изворите на реките обикновено не са много дълбоки.

— Ето кое е неприятното — съгласи се Флави.

— Остава обаче възможността — каза Уен — да прибегнем до висящия мост.

— Питам се дали това не е малко недостойно.

— Ако се върнем към въпроса за изворите, то изворите на Тувра имат достатъчен дебит за каквото и да е обикновено самоубийство.

— Много е далече — каза тя.

— Това е към Шарант — заключи Уен.

— Ако всичко става толкова трудно — каза Флави, — ако и за да се удавиш, трябва да се мъчиш толкова, колкото за всичко останало, работата е безнадеждна. Идва ти да се самоубиеш.

— Всъщност — каза Уен, когато въпросът само учудваше — защо е тази крайна постъпка?

— Това е тягостна история — отговори Флави, като изтри единствената сълза, която досадно нарушаваше симетрията.

— Горя от желание да я чуя — каза Уен, който се разпалваше.

— Ще ви я разкажа.

Той оцени непосредствеността на Флави. Тя не чакаше да я молят, за да разкрие преживелиците си. Явно съзнаваше върховния интерес към изповеди от такъв характер. Той се пригответи за дълъг разказ: едно красиво момиче обикновено има възможност за многобройни контакти със себеподобните си; също както една филия с конфитюр има повече шансове да събере сведения за анатомията и нравите на двукрилите, отколкото някой безполезен и пъпчив кремък. Така и житието на Флави щеше несъмнено да бъде наситено с факти и събития, от които той можеше да извлече добра поука. Добра за Уен, разбира се, една лична поука важи само за другия, защото човек сам твърде добре познава тайните причини, които го карат да я представя по нагласен, изопачен и осакатен начин.

— Родих се — започна Флави — преди двацет и две години и осем дванайсети в малък нормандски замък в околностите на Кетху^[3]. Баща ми, бивш учител по поведение в института на госпожица Дезир^[4], беше излязъл в пенсия с осигурено благосъстояние, за да се наслаждава кротко на своята прислужница и на плодовете от упорития си труд; майка ми, бивша негова ученичка, която бе съблазнил с голям зор — защото беше много грозен, — не го последва и съжителствуваше незаконно ту с един архиепископ, ту с един полицейски пристав в Париж. Баща ми, настървен антиклерикал, не

знаеше за връзката на майка ми с първия, иначе би поискал развод, но се радваше на своеобразното си родство с копия, защото то му позволяваше да унижава този честен функционер с подигравките си, че се задоволява с останки. От друга страна, баща ми притежаваше значително богатство под формата на парче земя в Париж, наследство от праядо му, до Площада на операта.

Правеше му удоволствие да ходи там в неделя, за да отглежда ангиinari под носа на шофьорите на автобуси. Както виждате, баща ми презираше униформата във всичките ѝ разновидности.

— А къде сте вие в цялата тази история? — каза Уен, имайки чувството, че тя се отвлича.

— Вярно.

Девојката отпи глътка от зелената течност. И изведнъж заплака безшумно, като изправно кранче на чешма. Изглеждаше отчаяна. И сигурно беше. Уен хвана ръката ѝ развълнуван. Скоро я пусна, защото не знаеше какво да прави с нея. Все пак Флави се успокои.

— Аз съм нищожество — каза тя.

— Не е вярно — запротестира Уен, който смяташе, че е прекалено строга към себе си. — Сбърках, че ви прекъснах.

— Разказах ви низ лъжи — каза тя. — От чиста гордост. Всъщност архиепископът беше прост епископ, а приставът — регулировчик. Колкото до мен, аз съм шивачка и едва свързвам двата края. Клиентките ми са малко и са проклетни, истински чуми. Умират да гледат как се съсипвам. Нямам пари, гладна съм и съм нещастна. А приятелят ми е в затвора. Продаде някакви секретни сведения на една задгранична сила, но ги продаде на по-висока цена от тарифата и го арестуваха. Бирникът ми иска все повече пари, той ми е чичо, ако не плати дълговете си от комара, леля ми и шестте ѝ деца са обречени на разорение, давате ли си сметка, най-големият е на тридесет и пет години, да знаете само какво изяжда човек на тази възраст!

Сломена, тя изхлипа горчиво.

— Денонощно съм с иглата в ръка, но напразно, защото вече нямам дори с какво да си купя макара с конци.

Уен не знаеше какво да каже. Потупа я по рамото и си помисли, че трябва да повдигне духа ѝ, но как? Това не става с едно духване. Поне... всъщност дали някой някога е опитвал?

Той духна.

— Какво ви става? — попита младото момиче.

— Нищо — каза той. — Въздъхнах, вашата история ме потресе.

— О — продължи тя, — това е още нищо. Едва ли ще се осмеля да ви разкажа най-лошото.

Той погали нежно бедрото ѝ.

— Доверете ми се, това облекчава.

— Вас облекчава ли ви?

— Господи — отвърна той, — така казват. Признавам, много общи приказки.

— Но какво от това? — каза тя.

— Какво от това — повтори той.

— Другото обстоятелство, което превръща жалкото ми съществуване в истински ад — продължи Флави, — е, че имам един недостоен брат. Спи с кучето си, плюе по земята още щом се събуди, рита по задника котето и се оригва по няколко пъти, когато минава край портиерката.

Уен загуби дар слово. Когато похотливостта и отклоненията са извъртели до такава степен мозъка на един човек, откриваш, че си безпомощен да коментираш.

— Помислете — каза Флави, — щом е такъв на осемнайсет месеца, какъв ще стане по-късно?

След като нанесе този удар, тя избухна в ридания, малко на брой, но твърде силни. Уен я потупа по бузата, но тя плачеше с горещи сълзи и той бързо отдръпна изгорените си пипала.

— Ах — каза той, — клетото момиче.

Тя само това чакаше.

— Както ви съобщих — добави тя, — остава да чуете най-ужасното.

— Кажете — настоя Уен. Готов на всичко вече.

Тя му го каза и той побърза да вкара чужди тела в ушите си, за да не чува; малкото, което успя да долови, му причини болезнена тръпка, от която долните му дрехи се намокриха.

— Това ли е всичко? — попита той високо, като току-що оглушал.

— Това е всичко — каза Флави. — Сега се чувствам по-добре.

Тя изпи на един дъх чашата си, оставяйки съдържанието ѝ на масата. Тази лудория не успя да разведри нейния събеседник.

— Нещастно създание! — въздъхна той накрая.

Измъкна демонстративно портфейла си и повика келнера, който дойде въпреки явното си отвращение.

— Повика ли ме господинът?

— Да — каза Уен. — Колко ви дължа?

— Толкова — каза келнерът.

— Ето — каза Уен, като даде повече.

— Не ви благодаря — отбеляза келнерът, — обслужването влиза в сметката.

— Отлично — каза Уен. — Сега се махнете, че миришете.

Засегнат — това беше добре изиграно, — той си отиде. Флави гледаше Уен с възхищение.

— Вие имате пари!

— Вземете всичко — каза Уен. — На вас ви липсват повече, отколкото на мен.

Тя се стъписа от изумление като пред Дядо Мраз. Изражението и трудно може да се опише, защото никой не е виждал Дядо Мраз.

---

[1] По асоциация със св. Уан (609–683) — епископ на Руан. — Б.пр. ↑

[2] По асоциация със св. Флавия Домицила (края на I в.) — християнска мъченица. — Б.пр. ↑

[3] От *quette-ou* (фр.) — отгатни къде. — Б.пр. ↑

[4] Желание (фр.). — Б.пр. ↑

II

Той се връщаше вкъщи сам. Беше късно, на всеки два фенера светеше само един, другите спяха прави. Уен вървеше с наведена глава и мислеше за Флави, за радостта ѝ, когато взе всичките му пари. Чувствуваше се ужасно трогнат. Без нито една банкнота в портфейла, клетото момиче. На нейната възраст без средства за съществуване човек се чувства загубен. Колко странно, той се сети, че те бяха на едни и същи години. До такава степен лишена от средства! Сега, когато беше взела всичко, той си даде сметка за последиците от този факт. Огледа се наоколо. Улицата проблясваше мътно, луната беше точно в центъра на моста. Без пари. И този капан за думи, който трябваше да завърши. Пустата улица се оживи от бавното сватбено шествие на един сомнамбул, но Уен не се развесели. Той мислеше отново за затворника. За него нещата бяха прости. Всъщност за самия него — също. Наближаваше моста. Без пари. Клетата, клетата Флави! Не, наистина сега тя имаше пари. Но каква покъртителна история! Човек не може да приеме такова нещастие. Какъв късмет, че той се оказа там. За нея. Дали за всеки има някой, който винаги идва навреме?

Прекрачи парапета и се закрепил на корниза. Ехото от сватбата се разнищваше в далечината. Погледна наляво, надясно. Наистина провървя ѝ, че той мина оттук. Нямаше жива душа. Той повдигна рамене, опипа празния си джоб. Явно няма смисъл да се живее при тези условия. Но защо беше нужно да се чуди от коя страна да се хвърли?

Отпусна се и падна в реката безвъзвратно. Оказа се точно както си мислеше: потъваше право надолу. Нямаше значение от коя страна.

ВОАЙОРЪТ

I

Тази година курортистите, изглежда, изоставиха Валийоз заради по-шумните курорти. Снегът по тесния път, който осигуряваше единствения достъп до селото, беше девствен, а капаците на „хотела“, ако може така да се нарече мъничката хижа от червено дърво над Скокът на елфа, сякаш бяха залепнали за прозорците.

През зимата Валийоз потъваше в летаргичен сън. Не успяха да направят от това усамотено място модерен курорт — не се поддаваше. Няколко рекламни пана, останали от тези впечатляващи опити, скверняха известно време суровия величествен пейзаж на Котловината на трите сестри, но коварните и непрестанни атаки на силните ветрове и дъжда, който разрушава с времето и най-твърдите скали, отново ги насякоха на дъски и те се покриха с мъх, сливайки се с дивия декор на долината. Голямата надморска височина на местността обезкуражаваше и най-калените, на останалите тук не се предлагаха леките удобства на влековете, лифтовете и луксозните хотели, предназначени съвсем съзнателно за опразване на портфейлите. Самото селце Валийоз бе пръснало своите четири-пет къщи на шест километра от хижата, в една закътана гънка на планината, така туристите, които отсядаха в хотела, се чувствуваха пропаднали накрай света, в някаква чужда земя, и щом влезеха, с явна изненада установяваха, че хотелиерът говори на техния език. „Говори“ — ако можеше така да се каже, — защото този мълчалив човек, с обгоряло от дългите преходи в планината лице, не произнасяше повече от три думи дневно. Впрочем гостоприемството му беше толкова сдържано, липсата на въодушевление — така очебийна за всеки, който се опитваше да се настаня тук, че пустотата и спокойствието на мястото бяха лесно обясними; само истински фанатици можеха да се приспособят към такова хладно посрещане. Затова пък главозамайващите склонове, изсечени сякаш нарочно за бързо спускане, бяха награда за най-издръжливите, оправдаваха тяхната

упоритост и засипваха с божествен сняг смелчаците, които се забиваха така далече от модерните курорти.

Жан забеляза хотела от върха на стръмния склон, който току-що беше изкачил, пухтейки от товара на ските си, от тежкия куфар и надморската височина, взети заедно. Беше точно както му бяха казали: невиджана гледка, самота, остър вятър, който брули яростно, въпреки слънцето, струящо от всички страни. Спря, изтри челото си. Беше гол до кръста, не обръщаше внимание на вятъра и силните лъчи на ослепителното кълбо позлатяваха кожата му. Видя близката цел и ускори крачка. Обувките му потъваха дълбоко в снега и оставяха отпечатыци от назъбените каучукови подметки. Сянката в дъното на стъпките имаше бледосиния цвят на водна повърхност. Обзе го искряща радост, радостта, която човек изпитва при допир с девствената чистота, радост от цялата тая белота, от това небе, по-синьо и от средиземноморското, от тези ели, натежали от захарни кристали, и от червената хижа, която сигурно бе топла и уютна, с голяма белокаменна камина, в която цепениците горят без дим, с плътен оранжев пламък.

Жан спря на няколко метра от хотела, развърза ръкавите на дебелия пуловер, увит около кръста му, и се облече. После опря ските си на стената, остави до тях куфара и изкачи с три крачки дървената стълба до терасата, която опасваше сградата на метър от земята и през която се влизаше в хотела.

Повдигна желязното резе и влезе, без да чука.

В хижата беше тъмно. Прозорците бяха малки, за да не влиза студ и пропускаха в помещението точно толкова светлина, колкото да изтръгне няколко златисточервени отблясъци от медните съдове, украсяващи стените. Лека-полека човек привикваше с полумрака, но щом погледнеше навън, примигваше, заслепен от блясъка на слънцето по сребърната покривка на снега, и трудно се приспособяваше отново към някак тайнственото спокойствие на хотела.

Вътре цареше приятна топлина, коварна дрямка налягаше влезлия, канеше го да се изтегне в едно от големите скърцащи раkitени кресла, да вземе някоя книга от невисоките лавици по стените и да притихне сред пукането на лакираното червено дърво, с което беше облицована цялата стая. Жан се отпусна, завладян от атмосферата на това ниско салонче с масивни греди.

От горния етаж се чу шум от стъпки, трополене по кънтящата стълба, смехове, и три момичета в ски екипи преминаха като вихър пред него — така бързо, че той едва успя да ги види. Под качулките на черните анораци очите им светеха с един и същ здрав блясък. Опънатата им от слънцето кожа пораждаше желание да я захапеш. И трите, в своите черни като анорациите клинове, изглеждаха гъвкави и яки като млади волни животни. Те изчезнаха през вратата, която за миг се отвори и затвори и остави в очите на Жан ослепителния отпечатък на окъпания в слънце сняг.

Жан потръпна и обърна поглед към стълбата. Приблжи се до нея. Никакъв шум, освен къкренето на вода върху някаква печка.

— Има ли някой тук?

Гласът му отекна между стените, но никой не отговори. Без да се учудва, той повтори въпроса си.

Този път на призива му откликнаха бавни стъпки. По стълбата слезе някакъв човек. Рус, по-скоро висок, около четиридесетте, със загар на планинец, върху който искреше един изненадващо светлосин поглед.

— Добър ден! — каза Жан. — Ще ми дадете ли стая?

— Защо не! — отвърна човекът.

— Колко ще струва? — попита Жан.

— Без значение...

— Нямам много пари.

— Аз също... — каза човекът. — Инак нямаше да съм тук. Шестстотин франка на ден?

— Но това не е достатъчно... — запротестира Жан.

— О! — каза другият. — Тук няма да сте чак толкова добре... Казвам се Жилбер.

— Аз съм Жан.

Стиснаха си ръцете.

— Качвайте се — каза Жилбер — и си изберете. Всичко е свободно, с изключение на пета и шеста.

— Трите момичета, които слязоха ли? — попита Жан.

— Точно така — каза Жилбер.

Жан излезе отново да вземе куфара си. Той беше изкорубен, сякаш някой го бе ритнал здравата с подкована обувка и кожата му беше издраскана и набръчкана. Свивайки рамене, той го вдигна и се

качи по проядените от червеи стъпала. Отново усети миризмата на восък и лак в хижата, чу къкренето на водата. Чувствуваше се у дома си. И радостно изкачи с три скока правата стълба до първия етаж.

II

Скоро научи имената им: Лени, Лоранс и Люс. Лени беше най-русата, дълга австрийка с тесен ханш, предизвикателни гърди, прав нос, който продължаваше линията на челото, леко закръглено лице с надменна уста и високи скули, по-скоро руски тип, отколкото немски. Лоранс, брюнетка със строги очи със сенки, Люс — изискана до мозъка на костите си. И трите бяха, всяка посвоему, привлекателни създания, и странно нещо — изглеждаха изваяни по един и същи модел, този на Диана: мускулести, с малко момчешки вид, докато човек не забележи съблазнително закръглените им бюстове, чиито остри зърна издуваха леката черна коприна на анораците. От самото начало между Жан и трите момичета започна война. Без да разбира защо, още от първия ден те отказаха да го приемат и сякаш решиха да направят живота му непоносим. Измъчваха го с откритото си презрение и надменност, недостъпни за всички негови опити, като стигаха дотам, че отказваха дори най-обикновените жестове от негова страна — например да им предложи хляб или да им подаде солта на масата. Засегнат, първите дни Жан не получи никакво обяснение и от Жилбер. Той живееше уединено в кабинета си на първия етаж, който напускаше само за своите безкрайни преходи в планината. Двойка стари планинари се грижеше за хижата и нейните обитатели. Освен тези седем души, дни наред не се мяркаше жива душа.

Извън часовете за хранене, ги виждаше много рядко. Те ставаха рано, приготвяха се бързо и тръгваха из планината, въоръжени със ските и щеките. Вечер се връщаха с блестящи зачервени бузи, уморени до смърт и преди да се качат в стаите си, цял час смазваха издрасканите ски с всевъзможни вакси, подготвяйки ги за преходите на другия ден. Обиден от това поведение, Жан не беше настойчив и ги отбягваше в рамките на възможното. От своя страна, той обикновено избираше посока, противоположна на тяхната. Склоновете бяха много и предлагаха широк избор. Изкачваше се косо по заоблените им скатове, за да се спусне малко по-късно сред копринени струи от сняг,

и с тихо плъзгане на ските от хикори правеше завои, летеше над главозамайващите отвеси и пристигаше в хотела, опиянен от въздуха, с разтуптяно сърце, щастлив и уморен. Беше прекарал вече осем дни в хотела и след като си възвърна навика, започна да напредва, контролирайки всяко вдишване, всяко положение на щеките, като усъвършенстваше стила си и каляваше мускулите си. Времето минаваше безметежно, бързо — истинска почивка.

III

Тази сутрин беше тръгнал много рано, мислеше да стигне до Котловината на трите сестри, чиято величествена гледка се простираше чак до хоризонта. Сам в планината, той с мъка напредваше от хребет на хребет, преваляше височината след всяко изкачване и се спускаше сред неподвижните ели с клони, натежали от памук. Изкуши го един изключително стръмен склон. Спусна се шус, вятърът свиреше в ушите му. Снижен върху ските, изнесъл тежестта напред, той летеше, оставяйки след себе си права двойна следа като паяжина. На някои места лепкавият сняг го задържаше.

Профуча над едно хълмче и си даде сметка, че няма да може да продължи. Зад хълмчето зейваше урва, без съмнение корито на някакъв поток, залесено със здрави млади ели. Трябваше да завие наляво, но се носеше твърде бързо. Ето че беше неблагоприятно да се спуска така по непозната писта. И той инстинктивно наблегна на дясната ска, опита се да премине, но склонът на урвата беше покрит с млади ели и толкова стръмен, че той излетя. Блъсна се с всичка сила в един стърчащ клон, направи отчаяно усилие да избегне ствола на следващата ела, падна и изгуби съзнание от силния удар.

Когато дойде на себе си, разбра, че това е край на замисления пробег. Върховете на ските му бяха счупени, самите ски — неизползваеми. Освен това единият глезен го болеше ужасно. Измъкна ремъците от металните скобки и се опита криво-ляво да си стегне глезена. Намери щеките на десет метра от себе си и накуцвайки, пое обратно към хотела. Имаше пет-шест часа път.

Вървеше примижал, за да смекчи яркия блясък, който го заслепяваше. Подпираше се на щеките, за да не натоварва глезена, и бавно напредваше. На всеки сто метра се спираше да си поеме дъх.

Стигна до хребета, преодолян преди два часа с един полет, но се спря, привлечен от някакво движение в далечината. В подножието на склона три тъмни фигури се спускаха на ски, следвайки леглото на долината.

Без да знае защо, Жан се снижи. По права линия имаше двеста метра между него и тях — защото това бяха трите му съседки от хотела. Изви цялото си тяло, за да ги проследи с поглед. Те се плъзнаха зад елите и едно малко възвишение ги скри за миг. Не се появиха отново. Жан тихо се запромъква в същата посока.

Не беше подготвен за шока, който получи, когато подаде предпазливо глава над полето, където те лудуваха, и се спотаи в дебелия студен пух, за да не го видят. Лени, Люс и Лоранс бяха голи в снега. Заобиколили приятелката си, Люс и Лоранс се навеждаха, загребваха с шепи замръзналия прах и разтриваха с него Лени — статуя от злато и гордост сред бялата пустиня. Жан усети топлина по вените си. Трите момичета играеха, танцуваха, тичаха, гъвкави като животни, боричкаха се. Играта сякаш постепенно ги увеличаше. Изведнъж Люс хвана Лоранс през кръста, тя залитна и се просна по цялата си дължина. Лени се хвърли до Лоранс, Люс също. Известно време Жан различаваше само плетеницата от тела, която изумените му очи не успяваха да разплетат. Задъхан, той извърна глава. После, неспособен да устои, отново жадно се загледа в сцената, която се разиграваше пред него.

Колко ли време ги гледа? Малка снежинка докосна ръката му и го накара да потръпне. Внезапно небето притъмня. Трите момичета се разделиха, изтичаха към дрехите си. Съзнавайки рискованото си положение, Жан затаи дъх и понечи да се оттегли. Опита се да раздвижи наранения си крак, но болката в глезена беше толкова силна, че въпреки издръжливостта си, той изтърва един стон.

Като тревожни кошути Люс и Лени се обърнаха в неговата посока, душейки въздуха. Разпилените им коси, хармоничните движения им придаваха вид на вакханки. С едри крачки дойдоха при него. Жан се изправи с разкривено от болка лице.

Те го познаха и пребледняха. Лени присви тъмните си устни и изтърва една ругатня. Жан опита да се оправдае.

— Това е просто случайност — каза той. — Не съм ви следил.

— Това е вече прекалена случайност — каза Люс.

Лени замахна с ръка и малкият ѝ твърд юмрук удари Жан по устата. Устната му се разцепи и по брадичката му потече топла кръв.

— Навехнах си глезена — каза Жан — и си счупих ските. Ако някоя от вас може да ми услужи с едната си ска, бих могъл да стигна

до хотела без чужда помощ.

Люс държеше едната си щека за тежката кожена ръкохватка. Ръката ѝ се плъзна до алуминиевия кръг. Тя размаха щеката с всичка сила и удари Жан по слепоочието. Той падна на колене и рухна мъртъв в снега. Лоранс също дойде. Бързо, без да се уговарят, те разсъблякоха безжизненото тяло. Забучиха двете му щеки на кръст в снега, закачиха на тях китките му и го вдигнаха. Остана на колене, с наведена напред глава. Голяма червена капка падна от лявата му ноздра и се сля с кръвта от устната му. Люс и Лени вече трупаха сняг с шепи около тялото на Жан.

Когато снежният човек беше готов, снегът валеше вече обилен и тежък като гъста мъгла. Върху лицето на Жан беше лепнат голям нос от сняг. За подигравка Лени покри главата на гротескната фигура: с черна вълнена шапка. Пъхнаха в устата му златно цигаре. После трите жени тръгнаха към Валийоз под бялата лавина.

ЗЛАТНОТО СЪРЦЕ

I

Олн^[1] вървеше плътно покрай стените, като се оглеждаше подозрително на всяка крачка. Току-що беше откраднал златното сърце на дядо Мимил. Е, наложи се, разбира се, да поизтърбуши стареца, точно да разпори набързо с кривия градинарски нож гръдния му кош, но когато там има златно сърце, човек не трябва да мисли за средствата.

След като измина триста метра, Олн съвсем демонстративно свали каскета си на крадец, захвърли го в един отходен канал и си сложи мека шапка като почтен човек. Походката му веднага стана уверена, макар сърцето на дядо Мимил, още съвсем топло, да го притесняваше, като туптеше неприятно в джоба му. Впрочем Олн искаше да му се полюбува, защото то представляваше гледка, която просто подтиква човек към пакости.

Двеста метра по-нататък, в друг отходен канал, по-широк от първия, Олн изхвърли тоягата и ножа. По двата инструмента бяха полепнали косми и кръв и понеже си вършеше грижливо работата, без съмнение те целите бяха покрити с отпечатьци от пръсти. Остана в същите дрехи, омазани с лепкава кръв — все пак минувачите не очакват от един убиец да се облича като всички други граждани, а и трябва да се спазват правилата на бранша.

От стоянката за таксите си избра едно доста ярко и набиващо се на очи старо „Таратити“, модел 1923 година, с изкуствена облицовка, щръкнала задница, едноок шофьор и издънена задна броня. Малиновият и жълтият цвят на раирания сатенен гюрук прибавяха незабравим щрих към цялото. Олн се качи:

— За къде, гражданино? — попита шофьорът, украинец, ако се съдеше по акцента.

— Да пообиколим квартала... — каза Олн.

— Колко пъти?

— Колкото е нужно, за да те вземат ченгетата на мушка.

— А-ха!... — размисли се шофьорът на глас. — Ясно... добре... да опитаме... И да искам, не мога да превиша скоростта, ами да карам в лявото платно, а?

— Става — каза Олн.

Той смъкна гюрука и седна възможно по-изправен, за да се вижда кръвта по дрехите му; всичко това, съчетано с шапката му на почтен човек, щеше да докаже, че в него има нещо съмнително.

Направиха дванайсет обиколки и срещнаха едно ловно пони с полицейски регистрационен номер. Понито беше боядисано в металносиво и теглеше лека ракитова каручка с герба на града. То подуши „Таратити-то“ и изцвили.

— Чудесно — каза Олн, — започват да ни преследват! Карай вдясно, да не прегaziш някое хлапе.

Шофьорът намали максимално скоростта, за да може понито да ги преследва, без да се уморява. Олн невъзмутимо насочваше таксито; приближиха квартала с високите сгради.

Скоро към първото пони се присъедини второ, също боядисано в сиво. Както в първата каручка, и в тази седеше ченге с парадна униформа. Двете ченгета, от едната каручка и от другата, се съветваха шепнешком, като сочеха с пръст Олн, а понитата подтичваха в тръс едно до друго и клатеха глави като гълъбчета.

Щом забеляза подходяща сграда, Олн накара шофьора да спре и леко се приземи на тротоара, като прескочи вратата на таксито, за да могат ченгетата да видят ясно кръвта по дрехите му.

После хлътна в сградата и се добра до черното стълбище.

Без да бърза, се изкачи до последния етаж. Там бяха стаите на прислугата. Коридорът, застлан с шестоъгълни теракотови плочки, го заслепяваше. Имаше два пътя, наляво и надясно. Наляво се виждаше вътрешният двор, към който гледаха баните и клозетите. Тръгна натам. Внезапно пред него зейна доста висока капандура. Под нея се издигаше стълбичка като щастлива звезда. Олн вече чуваше стъпките на ченгетата, които кънтяха по стълбището. Бързо се покатери на покрива.

Там си пое дъх преди неизменното преследване. Въздухът, който погълна в достатъчно количество, щеше да му потрябва при спускането.

Прибягна по лекия наклон на покрива, в стил „Мансар“^[2]. Спря на ръба и се обърна с гръб към бездната, после се наведе и като се хвана с ръце, стъпи на улука.

Придвижи се по почти отвесния цинков ръб. Павираният двор долу изглеждаше съвсем мъничък, с пет боклукчийски кофи в редица, стара метла като четчица и сандък за отпадъци.

Трябваше да слезе по стената и да се вмъкне в някоя баня от съседната сграда отсреща. За тази цел обикновено се използват забитите в стената скоби, после се залавяш с ръце за прозореца и се прехвърляш. Професията на убиеца съвсем не е лека. Олн тръгна по ръждясалите железа.

Горе на покрива ченгетата се суетяха и тичаха в кръг, като тропаха с обувки, за да спазят въведения от префектурата план за озвучаване на преследванията.

---

[1] Елха (фр.) — по асоциация с баладата на Гьоте „Горски цар“, чието заглавие на френски е преведено „Елхов цар“. — Б.пр. ↑

[2] Никола Франсоа Мансар (1598–1666), френски архитект, определил основните елементи на класическата архитектура при Луи XIII. — Б.пр. ↑

II

Вратата беше заключена, защото родителите на Бриз-Бонбон^[1] току-що бяха излезли и той беше съвсем сам вкъщи. На шест години все още нямаш време да скучаеш в апартамент, пълен с чаши за чупене, завеси за подпалване, килими за цапане с мастило и стени, които можеш да покриеш с отпечатащи от пръсти във всички цветове на дъгата, оригинално приложение на системата на Бертийон^[2] на така наречените безвредни бои. Където отгоре на всичко има и баня, кранчета, разни неща, които плуват... и бръснача на баща ти, с идеално острие за подостряне на запущалки.

Като чу викове от двора, към който гледаше банята, Бриз-Бонбон разтвори, за да вижда по-добре, откrehнатите капаци. Две големи мъжки ръце се хванаха за каменния перваз пред носа му; главата на Олн, почервенияла от напъните, се появи пред учудените очи на Бриз-Бонбон.

Но Олн бе надценил своите гимнастически способности и не успя да се прехвърли отведнъж. Имаше здрави ръце и за миг увисна на тях, за да си поеме дъх.

Бриз-Бонбон полека вдигна бръснача, който все още държеше, и прокара тънкото острие по побелелите стави на убиеца. Тези ръце бяха прекалено големи.

Златното сърце на дядо Мимил теглеше Олн с всички сили към земята, а ръцете му кървяха. Сухожилията му щръкваха едно по едно като струни на китара. При всяко скъсване се чуваше кrehък звук. На перваза на прозореца останаха десет побелели кокалчета. От всяко се стичаше тънка струйка кръв. Тялото на Олн се блъсна в каменната стена, подскочи върху корнизата на първия етаж и се строполи в стария сандък. Трябваше просто да го оставят там, на другия ден боклукчиите щяха да го отнесат.

---

[1] Хрус-Бонбон (фр.). — Б.пр. ↑

[2] Система за идентифициране на престъпниците по отпечатъците на пръстите. — Б.пр. ↑

БЛУС ЗА ЕДИН ЧЕРЕН КОТАРАК^[1]

[\[0\]](#) „The Black Cat Blues“ — известен блус през 40-те години. —
Б.пр. [↑](#)

I

Питър Гна излезе от киното със сестра си. Свежият нощен въздух, ухаещ на лимон, действуваше добре след задуха в салона, боядисан в овернско синьо, и това се усещаше. Бяха прожектирали някакво съвсем неморално рисувано филмче и Питър Гна, побеснял, размахвайки канадката си, повреди една още непокътната възрастна дама. Пред хората по тротоарите се носеха миризми. Улицата, осветена от фенерите, рекламите на кината и фаровете на колите, се мержелееше леко. Това се съгъстяваше в преките улички и те завиха към „Фоли Бержер“. На всеки две къщи — по един бар, пред всеки бар по две момичета.

— Цял куп сифилитички — изруга Гна.

— Всичките ли? — попита сестра му.

— Всичките — потвърди Гна, — нали ги виждам в болницата, понякога ти предлагат задника си, под предлог, че вече е побелял.

По гърба на сестра му премина студена тръпка.

— Какво значи побелял?

— Значи, че васерманът им не е вече положителен — отвърна Гна. — Но това не е доказателство.

— Мъжете не се отвращават — каза сестра му.

Завиха надясно и веднага наляво, изпод тротоара нещо мяукаше и те спряха, за да погледнат какво е това.

II

В началото котаракът нямаше желание да се бие, но петелът през десет минути надаваше остър рев. Той беше на госпожата от първия етаж. Угояваха го, за да го изядат, когато дойде време. Евреите винаги ядат петел на определена дата, трябва да се каже, че съвсем не е лошо ядене. На котарака му беше писнало от петела, поне да играеше, ама не, все на два крака и все се фука.

— На̀ ти — каза котаракът и го фрасна здравата с лапа по главата.

Това ставаше върху перваза на прозореца на портиерната. Петелът не обичаше да се бие, но неговото достойнство... Нададе силен вик и заби човка в ребрата на котарака.

— Мръсник — каза котаракът, — въобразяваш си, че съм бръмбар... но ще ти дам да разбереш!

И буф!... с глава в плешката. Петелът му с петел!... Още един удар с човка в гръбначния стълб на котарака и после в тлъстите слабини.

— Ще видим! — каза котаракът.

И го захапа по врата, но изплю голям залък пера и преди да му се проясни пред очите, два прави с крилото и се търколи на тротоара. Мина човек. Настъпи опашката на котарака.

Той подскочи във въздуха, падна отново на улицата, избегна един велосипед, който връхлиташе, и установи, че отводният канал е дълбок около метър и шестдесет, с прагче на метър и двадесет от отвора, но много тясно и пълно с разни мръсотии.

III

— Коте е — каза Питър Гна.

Малко вероятно беше някое друго животно да стигне до такова коварство, че да имитира котешките викове, наричани обикновено мяукане по звукоподражание.

— Как е паднало там?

— Оня мръсник, петела — каза котаракът, — и после един велосипед.

— Вие ли започнахте? — попита сестрата на Питър Гна.

— О, не — отвърна котаракът. — Той ме дразнеше, като крещеше непрекъснато, а знае, че изпитвам ужас от това.

— Не трябва да му се сърдите — каза Питър Гна. — Скоро ще му отрежат главата.

— Така му се пада — обади се котаракът и се изхили доволно.

— Много е лошо — каза Питър Гна — да се радвате на нещастieto на ближния.

— Не се радвам, тъй като самият аз съм в лошо положение.

И горчиво заплака.

— Малко повече смелост — каза сурово сестрата на Питър Гна. — Не сте първото коте, на което се случва да падне в канала.

— Дреме ми на мене за другите — изруга котаракът и добави: — Ще се опитате ли да ме извадите оттук?

— Разбира се, че ще опитаме — отвърна сестрата на Питър Гна, — но ако пак ще се биете с петела, не си струва.

— О!... Ще оставя петела на мира — отвърна равнодушно котаракът. — Той си получи заслуженото.

Петелът радостно изкътка от портнерната. За щастие котаракът не го чу.

Питър Гна размота шала си и се просна по корем на улицата.

Всичката тая бъркотия беше привлякла вниманието на минувачите и около отвора на канала се събра цяла група. Имаше една уличница в кожено палто, с розова плисирана рокля, която се виждаше

през дъгообразното деколте. Много гот миришеше. С нея бяха двама американски войници, по един от всяка страна. На този отдясно не се виждаше лявата му ръка, на другия отляво — също, но той беше левак. Там беше и портиерката на отсрещната къща, прислужницата на отсрещното бистро, двама гангстери с меки шапки, една друга портиерка и една възрастна жена, която гледаше котки.

— Това е ужасно! — каза курвата. — Нещастното животно, не искам да гледам.

Тя скри лицето си в ръце. Единият от гангстерите услужливо ѝ подаде вестник, на който можеше да се прочете: „Дрезден накълцан на парчета, най-малко сто и двадесет хиляди убити.“

— За хората — каза старата жена с котките, която прочете заглавието, — както и да е, не ме интересува, но не мога да гледам как страда животно.

— Животно! — запротестира котаракът. — Вие сте животно!...

Но в момента само Питър Гна, сестра му и американците разбираха котарака, защото той имаше силен английски акцент и американците бяха отвратени от него.

— The shit with this limey cat! — каза по-големият. — What about a drink somewhere?...^[1]

— Да, скъпи — отвърна курвата, — сигурно ще го извадят оттук.

— Не ми се вярва — каза Питър Гна, като се надигна, — шалът ми е много къс и то не може да го хване.

— Това е ужасно! — изстена хорът от жалостни гласове.

— Стига де — измърмори котаракът, — оставете го да помисли.

— Някой да има връв? — попита сестрата на Питър Гна.

Намериха връв, но явно котаракът не можеше да я докопа с нокти.

— Не става — каза котаракът, — минава през ноктите ми и е много неприятно. Ако оня мръсник петелът беше в ръцете ми, щях да му натикам носа в мръсотията. В тая дупка мирише отвратително на плъхове.

— Горкото котенце — каза прислужницата от отсреща. — Така мяука, че да ти скъса душата. За мен това е покъртително.

— По-покъртително и от бебе — обади се курвата, — много е жестоко, отивам си.

— To hell with that cat, — каза вторият американец, — Where can we sip some cognac?...^[2]

— Ти пи много коняк — скара му се момичето. — Ама и вие сте ужасни... Хайде, не искам да слушам това коте...

— Оо... — запротестира прислужницата, — можехте да помогнете малко на тези дами и господа!...

— Ама аз много искам!... — отвърна курвата и се обля в сълзи.

— Да бяхте затворили това горе — каза котаракът. — И побързайте, хващам хрема.

Някакъв човек пресече улицата. Беше гологлав, без връзка, с еспадрили. Пушеше цигара преди лягане.

— Какво има, госпожа Пиош^[3]? — попита той, както изглежда, портиерката.

— Едно нещастно коте, което гаменчетата сигурно са хвърлили в канала — намеси се жената с котките. Тия хлапета!... Би трябвало всички до двадесет и една години да ги изпращат в изправителни домове.

— Петлите би трябвало да изпращат там — подхвърли котаракът. — Хлапетата не си дерат гърлото по цял ден, уж че слънцето щяло да изгрее...

— Ще се кача вкъщи — каза мъжът. — Имам нещо, което ще помогне да го извадим оттам. Почакайте за минута.

— Надявам се, че не се майтапи — обади се котаракът. — Започвам да разбирам защо водата никога не излиза от каналите. Лесно се влиза тук, но обратната операция е малко деликатна.

— Не виждам какво може да се направи — каза Питър Гна. — На много лошо място сте, почти недостъпно.

— Много добре знам — отвърна котаракът. — Ако можех, щях да изляза сам.

Друг американец се приближаваше. Вървеше, без да залита. Питър Гна му обясни случая.

— Can I help you?^[4] — каза американецът.

— Lend me your flash-light, please^[5] — отвърна Питър Гна.

— О, йе! — каза американецът и му подаде електрическия си фенер.

Питър Гна отново се просна по корем и успя да съзре едно крайче от котарака. Той възкликна:

— Пуснете ми това нещо... Изглежда, върши работа. На някой янки е, нали?

— Да — каза Питър Гна. — Ще ви подам канадката си. Опитайте да се хванете за нея.

Той съблече канадката и я провеси в канала, като я държеше за единия ръкав. Хората започваха да разбират котарака. Свикваха с акцента му.

— Още малко — каза котаракът.

Той подскачаше, за да улови дрехата. Този път се чу една ужасна псувня на котешки. Канадката се изплъзна от ръцете на Питър Гна и изчезна в канала.

— Не става ли? — попита Питър Гна обезпокоен.

— Да го вземат дяволите! — каза котаракът. — Блъснах си главата в нещо, което не бях видял. Хайде де!... Засилвам се...

— А моята канадка? — попита Питър Гна.

— I'll give you my pants^[6] — каза американецът и започна да се съблича, за да помогне при спасяването.

Сестрата на Питър Гна го възпря.

— It's impossible with the coat — обясни тя. — Won't be better with your pants.^[7]

— О, йе!... — каза американецът и започна да закопчава панталона си.

— Какво прави? — попита курвата. — Той е черен... Не му позволявайте да се съблича на улицата. Свиня такава!...

Неясни субекти продължаваха да се трупат около групичката. Отворът на канала придобиваше странен вид под светлината на електрическата лампа. Котаракът кълнеше и ехото от неговите проклетия стигаше до слуха на новодошлите със странна сила.

— Искам си канадката обратно — каза Питър Гна.

Човекът с еспадрилите си проправи път с лакти. Носеше дълга дръжка на метла.

— А! — каза Питър Гна. — С това може би ще стане.

Но пръчката се запръ на отвора на канала и извивката на свода попречи да я вкарат вътре.

— Би трябвало да потърсим капака на канала и да го отворим — подшушна сестрата на Питър Гна.

Тя преведе предложението си и на американеца.

— О, йе! — каза той.

И веднага се впусна да търси капака. Пъхна ръка в правоъгълния отвор, дръпна, подхлъзна се, изпусна нещо и се халоса в стената на най-близката къща.

— Погрижете се за него — нареди Питър Гна на две жени от тълпата, които вдигнаха американеца и го отнесоха вкъщи, за да проверят съдържанието на джобовите на куртката му. Намериха течено сапунче „Лукс“ и голям шоколад с пълнеж „О’Хенри“. За отплата той им лепна един хубав трипер, хванат от очарователна блондинка, която беше срещнал преди два дни на „Пигал“.

Човекът с пръчката се плесна по челото и каза:

— Еврикоте! — И се качи вкъщи.

— Той си прави майтап с мен — каза котаракът. — Слушайте вие горе, ако не се поразмърдате, аз си отивам. Ще си намеря изход.

— А ако завали — обади се сестрата на Питър Гна, — ще се удавите.

— Няма да вали — увери я котаракът.

— Тогава ще срещнете плъхове.

— Все ми е едно.

— Ами добре, вървете — каза Питър Гна. — Но нали знаете, има и по-големи от вас. И са отвратителни. И освен това, не пикайте върху канадката ми!

— Ако са мръсни — каза котаракът, — то е друго нещо. Във всеки случай работата е там, че вонят. Не, без майтап, оправяйте се сами там горе. И не се безпокойте за канадката си, вардя я.

Ушевидно го беше шубе. Мъжът се появи отново. Носеше пазарска мрежа, вързана за дълга връв.

— Чудесно! — каза Питър Гна. — Сигурно ще може да се улови за нея.

— Какво е това? — попита котаракът.

— Ето — каза Питър Гна и му я хвърли.

— А, това е по-добре — одобри котаракът. — Не дърпайте веднага. Да взема канадката.

След няколко секунди мрежата се появи отново, котаракът се беше настанил удобно в нея.

— Най-последно! — каза той още щом се освободи от мрежата. — За канадката, оправяйте се сам. Намерете въдица или каквото и да е.

Беше много тежка.

— Какъв негодник! — изръмжа Питър Гна.

Вопъл на удовлетворение посрещна котарака при излизането му от мрежата. Подаваха си го от ръка на ръка.

— Какво хубаво коте! Бедничкото! Цялото е в кал...

Котаракът миришеше ужасно лошо.

— Изтрийте го с това — каза курвата и подаде шала си от лавандуловосиня коприна.

— Ще го съсипе — каза сестрата на Питър Гна.

— О, няма нищо — отвърна курвата в порив на великодушие. — Той не е мой.

Котаракът раздаваше ръкостискания в кръг и тълпата започваше да се разпръсква.

— Значи — каза котаракът, като видя, че всички се разотидоха — сега съм навън и вече не съм интересен? Всъщност къде е петелът?

— Стига де — каза Питър Гна. — Елате да пийнем по чашка и не мислете повече за петела.

Край котарака бяха останали мъжът с еспадрилите, Питър Гна, сестра му, курвата и двамата американци.

— Ще отидем да пийнем заедно по чашка — предложи курвата, — в чест на котето.

— Тя съвсем не е лоша — каза котаракът, — колко е елегантна!... Всъщност бих спал с нея тази нощ.

— Спокойно — каза сестрата на Питър Гна.

Курвата раздруса двамата мъже.

— Елате! Да пием!... Коняк!... — изрече старателно тя.

— Йе!... Cognac!... — отговориха двамата мъже, събуждайки се едновременно.

Питър Гна вървеше отпред и носеше котарака, другите вървяха след него. Имаше едно отворено бистро на улица „Ришер“.

— Седем коняка! — поръча курвата. — Аз черпя.

— Хубава малка печалбарка! — каза котаракът с възхищение. — Келнер, малко валериан в моя!

Келнерът им сервира и те радостно се чукнаха.

— Това нещастно коте сигурно е настинало — каза курвата, — дали да не изпие един готов бульон?

Като чу това, котаракът замалко не се задуши и избълва коняк почти навсякъде.

— За кого ме взема тая? — попита той Питър Гна. — Аз котарак ли съм или не?

Сега, под светлината на тръбите с разреден живак по тавана, се виждаше какво коте беше това. Ужасен дебел котарак, с жълти очи и мустаци ала Вилхелм II. Дантелените му уши доказваха цялата му мъжественост, а един дълбок бял белег, оголен от косми, гиздаво подчертан с виолетов ръб, пресичаше гърба му.

— What's that^[8] — попита единият американец, като докосна мястото. — Господинът раняван?

— Йеп! — отговори котаракът. — F.F.I.^[9]

Той произнесе Еф, Еф, Ай както трябва.

— Fine^[10] — каза другият американец, като му стисна силно ръката. — What about another drink?^[11]

— Okey, братче! — каза котаракът. — Got a butt?^[12]

Американецът му подаде кутията си с цигари, без да се заяжда за ужасния английски акцент на котарака, който пък си мислеше, че като е извадил американския си жаргон, му е станало приятно. Котаракът избра най-дългата и я запали със запалката на Гна. Всички взеха по цигара.

— Разкажете за вашата рана — каза курвата.

Питър Гна току-що бе намерил въдица в чашата си и веднага тръгна да лови канадката си.

Котаракът се изчерви и наведе глава.

— Не обичам да говоря за себе си — каза той. — Дайте ми още един коняк.

— Ще ви стане лошо — отвърна сестрата на Питър Гна.

— Ами, няма — запротестира котаракът. — Червата ми са бронирани. Истински котешки черва. И след този канал... Пфу! Само как миришеше на плъхове!...

Глътна коняка на един дъх.

— Стига бе!... Каква глътка само! — каза възхитен мъжът с еспадрилите.

— Следващият в чаша за оранжада — уточни котаракът.

Вторият американец се отдалечи от групата и се настани на тезгяха на кафенето. Хвана се за главата и започна да повръща между

краката си.

— Беше — започна котаракът — през април 1944. Идвах от Лион, където установих връзка с котарака на Леон Плук^[13], който също участвуваше в Съпротивата. Впрочем котарак на ниво, след това беше заловен от Котешкото гестапо и депортиран в Бухенкоткен.

— Това е ужасно — обади се курвата.

— Не се безпокоя за него — отвърна котаракът, — той ще се измъкне. И така, като се разделихме, тръгнах към Париж и във влака имах нещастieto да срещна една котка... негодница... мръсница...!

— Би трябвало да мерите думите си — каза строго сестрата на Питър Гна.

— Извинете! — отвърна котаракът и отпи голяма глътка коняк.

Очите му се запалиха като две лампи и мустакът му се наежи.

— Такава нощ прекарах във влака — каза той, като се протегна самодоволно. — Боже мой! Как се чукаше само! Хлъц... — довърши, защото се разхълца.

— Е? — попита курвата.

— Това е! — каза котаракът с престорена скромност.

— А раната ви? — попита сестрата на Питър Гна.

— Господарят на котката беше с подковани обувки — продължи котаракът — и се мереше в задника ми, но не го уцели. Хлъц!...

— Това ли е всичко? — попита разочарована курвата.

— На вас ви се ще да ме е пребил, а? — саркастично се изхили котаракът. — Абе много готина психика имате, няма що! Всъщност никога ли не ходите в „Рах-Vo-biscum“?^[14]

Това беше кварталният хотел. С две думи, публичният дом.

— Ходя — отвърна без заобикалки курвата.

— Приятел съм на прислужницата — продължи котаракът. — Какво ми буца само!...

— А? — каза курвата — Жермен ли?...

— Да — каза котаракът, — Жер-хлъц-мен...

Той допи чашата си на един дъх.

— Как бих чукал някоя триколюрка — каза той.

— Някоя каква? — попита курвата.

— Някое трицветно котенце. Или някое още зелено.

Той гнусно се изсмя и намигна с дясното око.

— Или петела! Хлъц!...

Котаракът се изправи на четири лапи, изви гръб, натопорчи опашка и потръпна.

— Дявол да го вземе! — каза той. — Само това ми е в акъла!...

Смутена, сестрата на Питър Гна започна да рови в чантата си.

— Не познавате ли някоя? — попита котаракът курвата. — Вашите приятелки нямат ли си котенца?

— Вие сте свиня — отвърна курвата. — Пред тези дами и господа!...

Оня с еспадрилите не говореше много, но раздразнен от думите на котарака, се приближи до курвата.

— Миришете на хубаво — каза той. — Какво е това?

— „Цвят на сира“, на „Стар приятел“ — каза тя.

— А това? — попита той, като сложи ръката си там. — Това какво е?

Беше заел освободеното от болния американец място.

— Хайде, скъпи — каза тя, — бъди разумен.

— Келнер! — викна котаракът. — Една зелена мента!

— А, не! — запротестира сестрата на Питър Гна. — Най-после!... — каза тя, щом видя, че вратата се отваря.

Питър се връщаше с канадката, цялата в мръсотия.

— Не му позволявай да пие — каза тя, — съвсем се е натряскал!...

— Чакай — отвърна Питър Гна. — Трябва да си почистя канадката. Келнер! Два сифона!

Той сложи канадката си на облегалката на един стол и обилно я напръска.

— Смешно!... — каза котаракът. — Келнер!... Тази зелена мента... Хлъц!...

„Ти си моят спасител... — възкликна той веднага и се заусуква около Питър Гна. — Ела, аз плащам бардака.“

— Не, мой човек — каза Питър Гна, — ще получите кръвоизлив.

— Той ме спаси!... — изръмжа котаракът. — Измъкна ме от една дупка, пълна с плъхове, където щях да пукна.

Развълнувана, курвата отпусна глава върху рамото на мъжа с еспадрилите, който я заряза и отиде да се довърши в един ъгъл...

Котаракът скочи на бара и изпи останалия на дъното коняк.

— Б-рр!... — направи той, тръскайки глава отдясно наляво. — Трудно слиза!... Без него — ревна — бях загубен, загубен!...

Курвата се просна на бара с глава между лактите. Вторият американец я заряза и се настани до съотечественика си. Двете струи повърнато изписаха в синхрон американското знаме на пода. Вторият се зае с 48-те звезди.

— В прегръдките ми... Хлъц! — завърши котаракът.

Курвата изтри една сълза и каза:

— Колко е мил!

За да не го обиди, Питър Гна го целуна по челото. Котаракът го прегърна с лапи, но изведнъж го пусна и рухна.

— Какво му е? — попита сестрата на Питър Гна разтревожена.

Питър Гна извади едно хирургическо огледало от джоба си и го пхна в ухото на котарака.

— Мъртъв е — каза той, след като погледна. Конякът е засегнал мозъка. Вижда се как сълзи.

— О! — възкликна сестрата на Питър Гна и се разплака.

— Какво му е? — попита курвата разтревожена.

— Мъртъв е — повтори Питър Гна.

— О-о! — възкликна тя. — След всички главоболия, които ни създаде!

— Такова добро коте беше!... И можеше да разговаря!... — каза мъжът с еспадрилите, който се върна.

— Да! — потвърди сестрата на Питър Гна.

Келнерът от бистрото още нищо не беше казал, но, изглежда, се отърси от дрямката.

— Всичко осемстотин франка!...

— А!... — обади се Питър Гна разтревожен.

— Аз черпя — каза курвата, която извади хиляда франка от хубавата си чанта от червена кожа. — Келнер, задръжте рестото!

— Благодаря — отвърна келнерът, — какво да направя с това?

Сочеше котарака с погнуса. Струйка зелена мента течеше по козината му, образувайки заплетена мрежа.

— Бедничкият! — изхлипа курвата.

— Не го оставяй така — каза сестрата на Питър Гна. — Трябва да се направи нещо...

— Той пи като смок — отвърна Питър Гна. — Тъпо е. Нищо не може да се направи.

Шумът от Ниагара, който звучеше като музикален фон след оттеглянето на американците, внезапно спря. Те заедно се изправиха и отново се присъединиха към групата.

— Коняк! — поиска първият.

— Хайде, голямото ми момче, нани! — каза курвата. — Ела!...

Тя ги прегърна и двамата с по една ръка.

— Извинете, дами и господа — каза тя. — Трябва да сложа моите бебчета да спят... Клетото котенце, все пак... А вечерта почна толкова добре.

— Довиждане, госпожо — каза сестрата на Питър Гна.

Мъжът с еспадрилите приятелски потупа Питър Гна по рамото, без нищо да каже, но със съчувствие. Поклати глава опечален, както изглежда, и излезе на пръсти.

На келнера явно му се спеше.

— Какво ще правим с него? — попита Питър Гна, а сестра му нищо не отговори.

Тогава Питър Гна сложи котарака в канадката си и те излязоха в нощта. Въздухът беше студен, а звездите избухваха една след друга. Погребалният марш на Шопен, подет от църковните камбани, извести на населението, че е настъпил един часът след полунощ. С бавна крачка те си проправиха път в режещия студ.

Стигнаха до ъгъла на улицата. Черен, ненаситен, каналът чакаше в краката им. Питър Гна разтвори канадката си. Внимателно пое вдървения котарак, а сестра му го погали, без нищо да каже. И после бавно, неохотно, котето изчезна в дупката. Чу се: „Пляс!“ и с доволна усмивка устата на канала се затвори.

---

[1] По дяволите това британско коте! Какво ще кажете да пийнем някъде? — Б.пр. ↑

[2] По дяволите това коте. Къде можем да глътнем малко коняк? — Б.пр. ↑

[3] Кирка (фр.). — Б.пр. ↑

[4] Мога ли да ви помогна? — Б.пр. ↑

[5] Моля, услужете ми с фенерчето. — Б.пр. ↑

[6] Ще ви дам панталоните си — (англ.). — Б.пр. ↑

[7] С палтото е невъзможно. Няма да бъде по-добре и с вашите панталони. — Б.пр. ↑

[8] Какво е това? (англ.) — Б.пр. ↑

[9] Френски сили на Съпротивата в страната, нелегални въоръжени групи за борба с окупаторите — 1940–1944 г. — Б.пр. ↑

[10] Чудесно (англ.). — Б.пр. ↑

[11] Какво ще кажете за още една чашка (англ.). — Б.пр. ↑

[12] Имаш ли фас? (англ.). — Б.пр. ↑

[13] По асоциация с Леон Блум, министър-председател на Франция от 1936 г., оглавил първото правителство на Националния фронт. През 1942 г. е изпратен в Бухенвалд. — Б.пр. ↑

[14] Мир вам (лат.). Б.пр. ↑

ПУСТИЯТ ПЪТ

I

Един млад мъж щеше да се жени. Завършваше курсовете за надгробни мраморни плочи и разни такива. Беше от добро семейство, баща му завеждаше отдел „К“ в топлофикацията, а майка му тежеше шейсет и седем килограма. Живееха на улица „Двамата братя“ номер 15, където за съжаление тапетите на столовата не бяха сменяни от 1926 година и представляваха портокалови портокали на прускосин фон, а това е грозно. Днес човек не би сложил нищо подобно, пък дори и на друг фон, по-светъл например. Той се казваше Фидел^[1], а баща му Жюст^[2]. Майка му също си имаше име.

Както всяка вечер, той взе метрото, за да отиде на лекции, с надгробен камък под мишница и куфарче с инструменти. Купуваше си кушет заради камъка, за да избегне киселите забележки, които можеха да разядат полираната повърхност на варовика и които човек често си навлича, ако пътува с много багаж в обикновен вагон.

На спирка Данфер—Рошро в същия вагон се качи един негов колега от горния курс. Носеше надгробен камък с по-големи размери и освен това красив кръст с виолетови перли в плетена чанта. Фидел го поздрави. Дисциплината в курса беше строга, всички трябваше да носят черни костюми и да сменят бельото си два пъти седмично. Трябваше също да се въздържат от неприлични прояви, като да ходят без шапка или да пушат на улицата. Фидел му завиждаше за виолетовия кръст, но годината напредваше и след два месеца той също щеше да премине в горния курс. Тогава щеше да разполага с големи надгробни камъни, с два перлени и един гранитен кръст, които нямаше право да носи вкъщи. Материалът се водеше на директора, предвид значителната му стойност, а на курсистите бе разрешено да разработват вкъщи някои естетически проблеми, за да усвоят до съвършенство предаденото в курса. Първата година изучаваха мрамори за деца до тринайсет години, после получаваха достъп до категория юноши и накрая, третата година, работеха над гробове на възрастни, най-интересните и разнообразни. Става дума, разбира се, за

теоретични занимания: обучението беше насочено към изработването на проекта и разполагането на камъните, с изпълнението в материал и по дадените размери се занимаваха курсистите от специалност „Изпълнение“. Училището имаше свое пласментно бюро и по принцип издържалите дипломните изпити възпитаници биваха разпределяни на двойки проектант и изпълнител, като ги избираха по сходство и чрез серия тестове, изготвени по методите на Парижкото транспортно дружество. Проектантът изучаваше и търговската страна на занаята, както и взаимоотношенията с клиентите, а това налагаше необходимостта от съвършено благоприличие в облеклото и обноските.

Двамата курсисти слязоха заедно на спирка Сен-Мишел и тръгнаха нагоре по булеварда. Със специално разрешение на Ключийското абатство училището се помещаваше в руините на термите на Юлиан Апостат^[3] и една част от обучението се провеждаше нощем, на открито сред руините, за да бъдат поставени възпитаниците в най-благоприятните за възприятие условия, необходими за разцвета на една модерна и изтънчена надгробна естетика.

Наближаваха руините, когато се разнесе погребален камбанен звън и те ускориha крачка, за да стигнат навреме.

---

[1] Верен (фр.). — Б.пр. ↑

[2] Справедлив (фр.). — Б.пр. ↑

[3] Отстъпник (лат.), римски император от IV век, правил безуспешни опити да възстанови езичеството. — Б.пр. ↑

II

В полунощ ги пускаха за около час и курсистите използваха това време, за да подишат свеж въздух сред руините, увлечени в разчитането на староеврейските надписи на надгробните плочи, с които термите на Юлиан изобилстват.

През шейсетте минути почивка им беше позволено и на пийнат по нещо в барчето на съседния музей, което държаха клонийските абати Лазар Уейл и Йозеф Шимонович. Разговорът с тези мъже, плодовит и богат на знания за ваянето на мрамор и оригинални разсъждения от всякакво естество, очароваше във висша степен прилежния Фидел, чиято мисъл се откъсваше от камъните единствено за да се насочи към очертанията на един прелестен образ — неговата годеница Ноemi.

Ноemi, чийто баща беше инспектор, а майка ѝ все още добре запазена, живееше скромно в дванайсетстаен апартамент на булевард „Сен-Жермен“, на втория етаж, имаше две сестри на нейната възраст и трима братя, единият от които беше с година по-голям и затова го наричаха по-големия брат.

Понякога Ноemi идваше в барчето на музея, за да навести годеника си под бащинския поглед на Йозеф Шимонович и двамата младежи си разменяха нежни обещания, докато пиеха по чаша „Grave's Chost“^[1], гордостта на Йозеф. Обикновено на възпитаниците се разрешаваше само черно кафе с капка мляко, но правилникът допускаше някои малки отстъпления без тежки последствия за моралното им здраве, а те пазеха достойнството си неопетнено.

Тази вечер Ноemi не дойде при Фидел. Той си беше уговорил среща с Лоран, бивш съученик от гимназията, който сега работеше в Централната болница. Лоран често дежуреше нощем, но се измъкваше от спалното помещение, когато не беше затрупан с много служебни задължения.

Пристигна към един без двајсет. Беше закъснял. В болницата бяха довели някакъв пияница, придружен, както обикновено, от пет-

шест полицаи. Отначало не разбраха, че е пиан, но добросъвестността на полицаите, които го бяха пребили, не можеше да се поставя под съмнение, и тъй като човекът беше в кома, наложи се да минат без неговите показания.

— Той викаше „Да живее свободата!“ — каза единият стражар — и не пресече на пешеходната пътека.

— И го спухаме от бой — каза другият стражар. — Не можем да допуснем в един студентски квартал лица в пиано състояние да дават лош пример на младежта.

Посрамен, човекът умря преди операцията, под упойка, и затова Лоран се беше забавил. За щастие неговият колега Питър Гна бе поел дежурството и умрелия.

— А ти кога ще се жениш? — попита Лоран.

— Другата седмица...

— И кога ще погребеш ергенския живот? Трябва да се подготвиш за тая работа.

— За Бога! — отвърна Фидел развеселен. — Предполагам, че и това ще свърша другата седмица.

— Знаеш ли — каза Лоран, — трябва да се заемеш сериозно.

— Сериозно съм се заел.

— Кого ще поканиш?

— Теб, Пиер и Майора.

— Кой е този Майор?

— Приятел на Пиер. Той държи на всяка цена да ме запознае с него.

— Какво представлява?

— Изглежда, е минал през куп гробища и може да ми бъде много полезен в кариерата въобще, бил много забавен тип.

— За Майора, прието — каза Лоран. — А момичета?

— О! — възкликна Фидел засегнат. — Никакви момичета!... Нали три дни след това ще се женя.

— Ами защо според теб човек погребва ергенския си живот тогава?

— Погребенията са сериозно нещо — отвърна Фидел, — смятам да дам на годеницата си това, което самият аз изисквам от нея.

— Тоест пълна девственост? — попита Лоран.

— Е, поне в последно време... — отвърна скромно Фидел.

— Добре — каза Лоран. — Значи ще бъде мъжко събиране?

— Разбира се! — увери го Фидел. — Сряда вечер в седем у нас.

Напуснаха барчето, защото стана един часът. Лоран стисна ръката на своя приятел, кимна на Йозеф и си тръгна. Фидел се върна при колегите си в южната крипта, където се провеждаха занятията.

Там беше и изложбената зала за годишните проекти. Лекцията започна, разглеждаше се проблемът за оцветяването в черно на чакъла, който се насипваше между чемширите-джуджета, оформящи растителната украса на модел № 28, от гранит, с полурелефен кръст.

Фидел извади тетрадката си за записки и се настани върху един мраморен блок в червено-фантазия.

---

[1] Духът на смъртта (англ.). — Б.пр. ↑

III

Малкото междучасие беше в четири часа и Фидел излезе с един курсист сред руините.

Видя звездите, почти всички освен Бетелжозата^[1], която, твърде ярка миналия месец, временно бе угаснала поради преразход на енергия. Фидел загърна шалчето на врата си. Откъм булеварда духаше лек ветрец през решетките на оградата и той застана зад пръчките, на завет.

Отиде до ъгъла, където бяха струпани староеврейските надгробни плочи, чиито детайли им разрешаваха да изучават, и седна на една от тях.

Пред него лежеше, полузаровен в земята, фрагмент от свод, отломък от колонада. Той имаше странната форма на стрида, съвършено цилиндричен, с една плоска и една сферична страна. Фидел се опита да го обърне. Успя с голяма мъка. Отдолу две сплетени полузаспали скрипевичи спяха до една стоножка и три захарни бонбона, съвсем запазени. Той ги изсмука един по един, пусна камъка в леглото му и изненадан от поразителната му прилика със стрида, извади от джоба си длето, коленичи пред него и се опита да го отвори.

След няколко безплодни опита успя да вкара върха на длетото в една странична цепнатина, запушена с пръст и мъх, натисна силно и длетото се счупи. Взе друго. Омаломощен, камъкът отстъпи. Фидел положи внимателно похлупака до себе си и погледна вътре. Върху пласт ситен пясък лежеше снимката на Ноеми в гравирана дървена рамка под леко розовеещо стъкло. Той сложи розовото на ревера си, взе портрета, после отново го постави върху пясъка.

Ноеми раздвижи устни и Фидел счупи стъклото, за да чуе думите ѝ. Той също ѝ каза колко много я обича.

Денят започваше. Това щеше да бъде последната лекция. Една птичка се показва от гнездото си, изтупа една по една клонките, почисти се, протегна се, литна, донесе закуската, но Фидел си бе

тръгнал вече. Птичката изяде закуската за двама. Цяла сутрин лежа болна.

---

[1] Голяма звезда от съзвездието Орион. — Б.пр. ↑

IV

Ноеми четеше в стаята си. Току-що ѝ бяха донесли закуската: орехов сладкиш и малка лангуста с майонеза. Тя пазеше черния си дроб, който беше чувствителен.

В книгата на господин виконт Дьо Монталамбер^[1] беше описан животът на пресветата Елизабет Унгарска и Ноеми плака много, нали това бе смъртта на храбрия млад комендант, съпруг на смелата Елизабет. Но на сърцето ѝ бе радостно, затова тя затвори книгата и взе „Трима души в една лодка“, ала внезапно се замисли за сериозни неща и спря да чете, защото трябваше да стане и да потърси нещо подходящо, върху нощното шкафче беше останал само телефонният указател.

За да се разсее, тя направи няколко фински упражнения, които се правят обикновено в легнало положение, без да мърдаш, като трябва само да свиваш и отпускаш точно определени мускули.

Стана, облече весело-пъстра памучна рокля, изкачи три стъпала и падна от петдесет сантиметра в съседната стая, в която се влизаше направо от нейната. Получи леко навяхване на глезена и отиде в банята да го превърже. После седна пред огледалото и приглади тъмнорижите си коси. Усмихна се на своето отражение, но болката в глезена попречи на нейния огледален образ да ѝ отвърне със същото и натъжена, Ноеми се разплака; отражението събра сили и се помъчи да се усмихне, за да я успокои, така всичко си отиде на мястото, където впрочем отдавна си беше.

---

[1] Граф дьо Монталамбер (1810–1870), френски политик и публицист, автор на „Историята на св. Елизабет“. — Б.пр. ↑

V

Фидел се приготвяше да посрещне приятелите си. Родители нямаше да има, присъствието им понякога е съвместимо със свободата, но точно на онези родители, които сами решават да отидат на кино, за да освободят терена на младите. Фидел не възнамеряваше да прави оргия, а и стеснителността му налагаше известни задръжки в излиянията пред по-възрастни, но той искаше поне разточително да опише на другарите си своето безмерно щастие с една словесна вакханалия, от която предварително потръпваше.

Трапезарията, доста дълга и висока стая, беше подходяща за вечеря. Фотоси на луксозни гробници, макети на проекти, изработени от Фидел, внасяха весела нотка по стените със сивотата на старите камъни. Малко мебели: продълговат нисък бюфет от печална бреза с два сребърни свещника с червени свещи. Маса от същото дърво, столове от по-тъмна, почти черна бреза, която се среща в Африка и там я наричат с име, чийто буквален превод би бил абанос, тапицирани с червен марокен. Фидел щеше да седне с гръб към прозорците.

Притесняваха го само тапетите с портокаловите си портокали на прускосин фон и Фидел взе телефона и телефонира да дойдат да ги сменят. Искаше прускосини портокали на портокалов фон. Като размисли, реши, че едноцветен бежов тапет на гранулки също няма да е лошо и бояджията налепи една след друга ивици в кремаво и слонова кост, с яркочервен кант, в тон с марокена на столовете, и замени фотосите на гробниците с портрета на Ноеми, който измъкна със съучастническа усмивка от сгъваемата си работна масичка.

VI

Сутринта Ноеми се излежава до доста късно в своето легло. Но не остана да бездейства, беше взела плетката си. В лакираното ракитово панерче имаше три големи кълбета бяла ангорска прежда и едно червено с обикновена вълна. Ноеми завършваше предницата — още четиринайсет реда. Цялата предница беше от бяла вълна, с два хоризонтални реда червено райе, после два реда бяло, а на следващите десет щеше да изплете с жакардова плетка името на годеника си; то щеше да бъде червено на фона на бялата ангорска прежда и щеше да остане полускрито от влакнцата и, сгушено на топло. За по-просто щеше да го изпише с рунически букви, достатъчно беше на десетте реда да наплете по осем бримки опако от бялото и по две лицеви от червеното. Хубав пуловер щеше да стане.

Следобед щеше да ходи на кино с една приятелка, да гледат последния филм на Манфред Карот, а героинята носеше точно такъв пуловер, какъвто тя плетеше.

Имаше среща в „Зелената птичка“ в четири и половина, за да стигне точно за филма, но все пак да влезе след прегледа, който беше гледала деветнайсет пъти през тази седмица.

VII

Същата сутрин Пиер, един от поканените у Фидел, се избърсна грижливо и сложи чиста риза, преди да отиде на работа, беше инженер в едно смело предприятие. Чакаше Майора да му позвъни, за да му каже адреса на Фидел и ако се наложи, да се срещне с него преди вечерята, за да вървят заедно.

И така, в четиринайсет часа и двацет минути Майора слезе от специалния си самолет, остави празния си куфар на багаж и задигна куфара на един от съседите си по опашка, за да компенсира понесената загуба, разкрещя се за такси, каза на шофьора, че има черно на носа, слезе, взе метрото и остави другите с пръст в уста, в петнайсет часа пристигна на желаната спирка и тръгна пеш към „Златната купа“, до входа на частния си хотел на улица „Лъвско сърце“.

Половин час по-късно излезе оттам, оставяйки на прислугата грижата да оцени ужасния безпорядък, постигнат за такъв рекорден срок. Беше си сменил костюма, въртеше елегантния си бастун с дръжка от костенурка, а стъкленото му око блестеше като фар и ослепяваше безвъзвратно малцината, които той удостояваше с поглед.

Влезе в едно кафене, обезглави с един замах на бастуна някакъв безобиден клиент, запуши устата на протестиращия келнер с тлъст бакшиш, който натика в устата му като тапа, затвори се в телефонната кабина, превъртя два пъти ключа, но подът пропадна под тежестта му вследствие на едно погрешно завъртане на шайбата.

И така, Майора се озова в мазето и по този случай си присвои няколко бутилки, които напъха в многобройните си джобове, изкачи се по стълбите, излезе съвсем непринудено и потърси по-солидно заведение.

Намери го, настани се, пусна жетон в процепа и се обади на Пиер.

VIII

Асистиран от Питър Гна, Лоран оперираше четвъртия за деня хипарион на яйчника. Трябваше да започне фиксацията. Пациентът лежеше върху никелирано тръбно магаре, нещо като скеле във формата на буквата А, гръбначният му стълб се крепеше на върха на буквата, главата и краката му висяха от двете ѝ страни. Коремът му беше изопнат като прът. Тази болезнена поза го караше да забрави жестоките бодежи, причинени от хипариона. Голям бял рефлексор изстрелваше проникателна светлина върху оперативното поле и хипарионът неспокойно мърдаше под кожата. Светлината го дразнеше.

— Евицан! — каза Лоран.

Питър Гна приготви спринцовката, разтърка свивката на ръката на болния с тампон памук, напоен със спирт, и забодя иглата в усуканата синкава вена, която се пръсна и леко изджвака. Потърси друго място и като не намери, заби енергично и полегато върха в косматата мишница. Сребристата течност изтече бавно под натиска на буталото, а под дясното око на пациента се появи малка конична подутина.

— Бройте до десет — нареди Лоран на пациента.

Болният спря на шест.

— Странно! — каза Питър Гна. — Обикновено не заспват преди двайсетата секунда...

— Аз не спя — изломоти болният, — не знам да броя повече.

И веднага заспа на магарето. Нервното напрежение, дължащо се на будното му състояние, престана да крепи гръбначния стълб, той изведнъж се прегъна и прие острата форма на тръбното съоръжение.

— Виждаш ли го? — тихо попита Лоран.

— Да — прошепна Питър Гна.

Хипарионът, сериозно притеснен, се опитваше да избяга от светлината на рефлексора.

— Игла! — каза Лоран.

Питър му я подаде. Беше дебела игла от нагорещена до синьо стомана, с никелиран наконечник.

Лоран старателно се прицели и забодде стоманената игла в тъмната буца, която замря под кожата. Задържа я, като натискаше с цялата си тежест. След миг се отпусна.

— Фиксирах го — каза той, — можем да оперираме. Да побързаме, в седем съм канен у един приятел.

IX

Фидел посрещна Пиер и Майора на входа, където прислужницата вече им беше отворила.

— Лоран не е ли с вас? — попита той, като им стисна ръцете.

— Трябваше да дойде сам — отговори Пиер. — Запознай се, това е Майора.

— Много ми е приятно — каза Фидел. — Впрочем не сте закъснели. Бях предупредил Лоран за седем, а сега е шест и петнайсет. Ще можем да побъбрим.

— Много любезно от ваша страна, че ни улеснявате — обади се Майора. — Можехме да почакаме на площадката...

Фидел помисли, че той се шегува и отвърна с подobaваща глупост. Другите двама му запригласяха в хор и хорът завърши с акорд в разширена квинта.

— Да минем в гостната — предложи Фидел.

Отидоха там. Тапетите бяха бледовиолетови на зелени портокали. Малък бар, канапе с етажерка, маса, кожени кресла.

— Гроздов сок? — каза Фидел.

— За мен ферментирал и дестилиран — уточни Майора. — Понякога го наричат коняк, друг път арманияк — според областта.

— Много сте пътували — възкликна Фидел.

— Да... — отвърна Майора.

Другите двама бяха седнали на дивана с чаши в ръка. Майора се мъдреше в едно кресло, тапицирано с фин пух.

— ... видях океани и морета, Новия и Стария свят, първо Новия, от любов, после Стария, както му се полага. Прослушах джобовите на доста мои съграждани, подпалих чергата на градовете с незапалима репутация, бомбардирях асфалта на столиците със златни фасове, които хвърлях небрежно, загърнат в дългото си палто, производство на Рубе, и винаги мислех за чудесата, които ме чакаха утре.

— Разглеждали ли сте гробища? — попита Фидел.

— Нагледал съм се! — студено отвърна Майора. — Бих могъл да ви опиша гробовете от червена пръст на Подветрените острови, където туземците погребват мъртъвците си в савани от пандан, привечер, с изгрева на луната. Оплаквачките, изправени срещу вятъра, припяват мелодично Песента на предците:

*Оари мена
Оари мени
Татапи оја Татапи
Арую Арую Оари
Мена Татапу*

и още много думи, които няма да ви кажа, защото сте християни, предполагам. А магьосникът на Острова запалва дебела восъчна свещ и се кланя на звездата на нощта...

— Слагат ли надгробни камъни? — попита Фидел.

— С тонове — увери го Майора.

— Скулптирани?

— Всичките.

— А как скулптирани?

— Като камъни! — отсече Майора, после продължи: — Скоро ли ще вечеряме?

— Ами... — отвърна Фидел — ... Дали да не почакаме Лоран...

— Тогава му звъннете да побърза! — каза Майора.

— М-м... да... — каза Фидел... — Отивам.

Стана и отиде в кабинета на баща си. А Майора се възползва, за да опита различните напитки в барчето и отново седна, защото Фидел се връщаше.

— Е...

— Не може да дойде веднага — обясни Фидел. — Току-що са му докарали някаква жена, с очи като прегорели яйца и скалпирана глава. Мъжът ѝ я подредил.

— Не му ли е отвърнала? — попита Майора.

— Знаете ли какво е казала на Лоран?... Казала му: „Не можех пред малката... Щях да ѝ дам лош пример...“

— Понякога жените от простолюдието са толкова добродетелни!... — въздъхна Майора.

Изхълца и с безсрамна дързост си го изкара на окото.

— Да — каза Фидел. — Хубаво е постъпила тази жена. Лоран смята да свърши за четвърт час.

— Е, толкова по-добре — каза Майора. — Значи, в Гренландия...

Х

Ноеми излезе под ръка с приятелката си от кино „Емперийо-Кюжас“, където Манфред Карот току-що бе загинал под безмилостните удари на банда жестоки палачи, доста по-възрастни от него. Очите ѝ бяха пълни със сълзи, навехнатият крак леко я наболяваше. Вечерта падаше бързо и сред дъждовния въздух около електрическите глобуси се образуваха ореоли. Имаше голямо движение от коли и тежкотоварни превозни средства с механична тяга, предназначени за транспортиране на инертни стоки.

XI

— И... — завърши Майора — макар да не запазват мъртвците в идеално състояние, си струва да се отбележи, че полярният лед ги замразява до такава степен, че стават твърди като месо, извадено от хладилник, където обаче не влиза и парченце лед. Оставям на вас грижата да обясните тази аномалия.

— Ескимосите скулптират ли ледените късове, които слагат върху гробовете? — попита Фидел.

— Не — отвърна Майора, — по простата причина, че тези гробове са кухи: изваждат някой леден блок, слагат клиента вътре и сипват малко вода, но никога чак до ръба.

— Виж ти! Защо? — попита Фидел.

— Може да се обясни — каза Майора — с физиката: водата, която сипват, се получава от предварително извадения блок, а всеки знае, че ледът губи от обема си, когато се топи.

— Но — настояваше Фидел, — нали той замръзва веднага?

— Да — съгласи се Майора, — но вие забравяте пингвините.

— Аха! — изрече Фидел с недоумение.

— Те винаги са жадни! — каза Майора. — И не само те — добави деликатно и погледна чашата си.

Фидел напълни чашата на Майора и той продължи:

— Пиер, братче, иди да звъннеш на Лоран, сигурно е свършил...

Пиер изчезна в кабинета и оттам долетя ехото на настойчивите му думи.

— Не може да дойде... — каза той.

— Пак ли горката женица? — изруга Майора.

— Не, сега съпругът. Има две счупени ребра, разбит нос и фрактура на шийката на бедрената кост.

— Добре че се е притеснила от детето — въздъхна Майора. — Значи — обърна се той към Фидел — вие се жените утре?...

— Да!... — отвърна Фидел. — В кметството...

— А как изглежда годеницата ви?...

— Красива е... — каза Фидел. — Бузите ѝ са гладки като полиран профил, очите ѝ са големи като черни перли, има тъмнорихи коси, вдигнати на венец, мраморна гръд и цялата сякаш е отделена от останалия свят с нежна решетка от ковано желязо.

— Поразително!... — прецени Майора и тръпка премина по гръбнака му.

Ноеми беше наистина красива, дори след като камионът я просна на тротоара. Главата и издрънча и зъбите и силно изтракаха. Приятелката ѝ се разкрещя. Линейка не дойде веднага, а най-близката болница беше Централната.

Отнесоха я на носилка. По коридорите сновяха сестри, изпразваха кофите, пълни със сливици и апендицити, които асистентите на хирурзите оставяха пред вратата на операционната. Две от тях си играеха с голям кислороден балон на червени и жълти отрязъци. Върху носилката Ноеми беше все още с хубавите си червени, издадени устни, с тъмнорихите си коси, с правилния си нос, но очите и бяха затворени.

XII

— Въпреки всичко — каза Майора, — тоя път му кажете да дойде веднага, иначе си тръгвам.

— Да — каза Фидел. — Ще настоявам. Става досаден с тия негови болни...

— Ама не мога — отвърна Лоран. — Току-що ми докараха едно момиче, бутнато от камион...

— Нищо, ти идвай — настоя Фидел. — Нека друг да я поеме...

— Слушай — каза Лоран. — Не ми досаждай... При това е красива...

— Отвращаваш ме — каза Фидел. — Тия думи ще ти струват скъпо. Моля те, опитай.

— Добре — каза Лоран, — но ако онова магаре Дювал я изтърве, ще бъде по твоя вина.

— На масата!... На масата!... — крещеше Майора.

XIV

И естествено, операцията излезе успешна, но не и за Ноеми, която умря, и тъй като нямаше място за трупа ѝ веднага предупредиха родителите ѝ да си я вземат незабавно вкъщи. Бяха я видели вече в чаршаф, защото беше мъчително да гледаш резултата от работата, която се налага при фрактура на черепа, но им дадоха косите ѝ. Наложило се беше да ги отрежат, защото бяха много дълги.

КУПОН У ЛЕОБИЛ

I

Клепачите на Фолюбер Сансоне, огрени от вълнообразния слънчев лъч, проникващ през решетката на щорите, бяха красиво обагрени в оранжево-червено отвътре и Фолюбер се усмихваше насън. Той вървеше с лека крачка по мекия, топъл и бял чакъл в градината на Хесперидите и красиви животни с копринена кожа ближеха пръстите на краката му. Точно в този момент се събуди, внимателно пое върху палеца на крака си Фредерик, опитомения охлюв, и го върна на изходна позиция за следващата сутрин. Фредерик изсумтя недоволно, но не каза нищо.

Фолюбер седна на леглото. Сутрин той размишляваше дълго, колкото за цял ден, и така си спестяваше многобройните неприятности, които си навличат онези неорганизирани, педантични и неспокойни същества, които виждат и в най-незначителното действие предлог за безкрайни (извинете ме за дългото изречение), а често и безпредметни лутания, защото забравят предмета им.

Трябваше да помисли за:

1. Как да се премени.
2. Как да се подкрепи.
3. Как да се развлече.

И това е всичко, защото беше неделя и проблемът с намирането на пари беше решен.

И така, Фолюбер обмисли трите въпроса поред.

Грижливо направи тоалета си: енергично изми зъбите си и се изсекна с пръсти, после се облеche. В неделя той започваше от вратовръзката и приключваше с обувките — това беше отлична гимнастика. Извади от чекмеджето модни обувки на ленти: синя лента, дупка, лента, дупка и т.н. При този модел обувки човек може да оцвети краката си в желанието от него цвят, за да се вижда между сините ленти. Фолюбер беше свенлив и затова избра бурканче с ябълковозелена боя.

Иначе сложи всекидневните си дрехи, синя риза и чисто бельо, тъй като мислеше за точка трета.

Закуси с една недъгава херинга, полята с фино олио и парче хляб, пресен като око и като око гарниран с дълги розови ресници.

След всичко това си позволи да помисли как ще прекара неделата. Днес беше рожденият ден на неговия приятел Леобил и по този повод се организираше голям купон.

При мисълта за купоните Фолюбер се отдаде на дълго мечтание. Всъщност той страдаше от комплекс за свенливост и тайно завиждаше за дързостта на поканените: искаше му се да притежава гъвкавостта на Грузие, съчетана с буйността на Доди, с пленителното изящество на Ремонфол, привлекателната строгост на шефа Абадибаба или бляскавото мошеничество на който и да е от членовете на Клуба на лорианците^[1].

При все това Фолюбер имаше хубави очи, с цвят на индийски кестен, леко начупена коса и прелестна усмивка, която покоряваше сърцата на всички, без да подозира това. Но никога не се осмеляваше да се възползува от преимуществата на своята външност и винаги оставаше сам, докато приятелите му танцуваха изящно суинг, джитърбъг^[2] и галска барбета^[3] с хубавите момичета.

Затова често изпадаше в меланхолия, но през нощта се утешаваше със сънища. В тях той се виждаше изпълнен с дързост и обкръжен от красиви млади момичета, които го молеха да ги удостои с благоволенieto си да танцува с тях.

Фолюбер си спомни съня от тази нощ. Тя беше много красива особа, с рокля от лилаво-син креп-жоржет, и русите ѝ коси падаха на раменете. Имаше малки обувчици от синя змийска кожа и странна гривна, която той вече не можеше да опише точно. В съня тя го харесваше много и накрая си тръгнаха заедно.

Навярно я беше целунал, а може би дори му беше отпуснала няколко допълнителни ласки.

Фолюбер се изчерви. По пътя за Леобил щеше да има достатъчно време да мисли за това. Пребърка джоба си, провери, че той съдържа достатъчно пари и излезе да купи бутилка абсентов аперитив, от най-евтината марка, защото въобще не пиеше.

В мига, в който Фолюбер се събуждаше, Майора, изтръгнат от съня си от хриптящия глас на своята нечиста съвест, се приземи върху лепкавия паркет на стаята, с дъх на лошо обикновено вино в устата.

Стъкленото му око зловещо блестеше в полумрака и осветяваше с гадна светлина платното, което Майора рисуваше; рисунката отначало представляваше някаква неразгадаема фантасмагория, но после заприлича на Венециански череп и Майора разбра, че в този ден му предстои да извърши нещо лошо.

Спомни си за купона у Леобил и се изхили дивашки в ре диез, при това фалшиво, което очевидно доказваше жалкото му дарование. Съзря една бутилка от червеното и като глътна на един път хладката помия, утаена на дъното, се почувствува по-добре. После застана пред огледалото и се опита да се направи на Сергей Андреев Папанин от „Иван Грозни“. Не успя, защото му липсваше брадата. Все пак резултатът никак не беше лош.

Майора отново се изхили и се оттегли в кабинета си, за да подготви изпортването на купона у Леобил, с което искаше да му отмъсти. Действително от няколко седмици Леобил пускаше най-преднамерени слухове за Майора, които стигаха дотам, че твърдяха, че последният бил станал порядъчен.

А такова нещо си заслужаваше хубаво наказание.

Майора имаше твърдото намерение да унищожи всички неприятели, които срещне по пътя си, това можеше да се обясни, от една страна, с твърде лошото му възпитание, а, от друга — с вродената му склонност към коварство и злоба, които значително превишаваха нормалното.

(Да не забравяме и ужасните му мустачки, които отглеждаше върху горната си устна, като не пускаше насекомите в тях, а денем ги покриваше с мрежичка, за да ги пази от птиците.)

Фолюбер Сансоне спря развълнуван пред вратата на Леобил и пхна показалеца на дясната си ръка в дупчицата на звънеца, който беше потънал дълбоко, защото спеше.

Жестът на Фолюбер го събуди внезапно. Той се извъртя и кръвожадно ухапа пръста на Фолюбер, който пронизително запищя.

Сестрата на Леобил, която дебнеше в антрето, веднага отвори вратата и Фолюбер влезе. Пътюм сестрата на Леобил лепна парченце лейкопласт на раната му и го отърва от бутилката.

Встъпителните акорди отекваха весело в тавана на апартамента и обличаха мебелите в светла калъфка от лека музика.

Леобил беше застанал пред камината и говореше с две момичета. Когато видя второто, Фолюбер се смути, но тъй като Леобил вече се приближаваше към него с протегнатата ръка, му се наложи да прикрие вълнението си.

— Здравей! — каза Леобил.

— Здравей! — каза Фолюбер.

— Запознайте се — каза Леобил, — Азим (това беше първото момиче), това е Фолюбер, а това — Женифер.

Фолюбер се поклони на Азим и със сведен поглед подаде ръка на Женифер. Тя беше с рокля от зелено-синкаво-червен креп-жоржет, обувки от червена змийска кожа и твърде странна гривна, която той незабавно позна. Рижите коси падаха на раменете ѝ и тя по всички точки приличаше на момичето от съня му; естествено цветовете бяха по-ярки, но това беше нормално, защото сънят се сънува нощем в края на краищата.

Леобил, изглежда, бе много зает с Азим и Фолюбер, без да губи време, покани Женифер на танц. Той все така не вдигаше очи, защото погледът му беше привлечен от два силно интригуващи обекта, които дишаха свободно в квадратното деколте.

— Отдавна ли сте приятели с Леобил? — попита тя.

— Познавам го от три години — уточни Фолюбер. — Запознахме се на курсовете по джудо.

— Вие се занимавате с джудо? Били ли сте се някога, за да защитите живота си?

— Хм — каза Фолюбер смутено. — Не ми се е случвало. Рядко се бия.

— Страх ли ви е? — иронично попита Женифер. Такъв обрат на разговора не му се понара никак.

Опита се да възвърне увереността си от предишната нощ.

— Видях ви насън — подхвърли той.

— Аз никога не сънувам — каза Женифер. — Това ми се струва малко вероятно. Навярно ме бъркате.

— Само че бяхте руса... — продължи Фолюбер на ръба на отчаянието.

Тя имаше тънка талия и отблизо очите ѝ весело се смееха.

— Виждате ли — каза Женифер, — не съм била аз... аз съм рижа...

— Вие бяхте — промълви Фолюбер.

— Не вярвам — каза Женифер. — Не обичам сънищата. Предпочитам действителността.

Тя го погледна в упор, но той отново сведе поглед и не забеляза. Не я притискаше много силно към себе си, иначе нямаше да вижда нищо.

Женифер повдигна рамене. Тя обичаше спорта и дръзките яки момчета.

— Обичам спорта — каза тя, — обичам дръзките яки момчета. Не обичам сънищата и съм твърде жизнена.

Тя се отдръпна, тъй като плочата засече с ужасно скърцане на спирачките, защото Леобил пусна бариерата без предупреждение. Фолюбер ѝ благодари и понечи да я задържи с изкусен и обаятелен разговор, но тъкмо беше на път да измисли някоя истински очарователна фраза, когато една ужасна грамадна върлина се навря между тях и грубо прегърна Женифер.

Фолюбер с ужас отстъпи една крачка, но Женифер се усмихваше и той рухна съкрушен в дълбокия мях на фотьойла.

Беше много тъжен и си даде сметка, че всъщност и този купон ще бъде като другите, изпълнен с блясък и красиви момичета... но не и за него.

Сестрата на Леобил се канеше да отвори вратата, но като чу гърмеж, замръзна стъписана. Тя притисна с ръка разтуптяното си сърце, а вратата поддаде под свирепия ритник на Майора.

Той държеше димящ пистолет, с който току-що беше убил звънеца. Калните му чорапи нанасяха обида на целия свят.

— Убих тая мръсна твар — каза той. — Изхвърлете мършата.

— Но — каза сестрата на Леобил.

После тя потъна в сълзи, защото звънецът живееше у тях толкова отдавна, че беше станал член на семейството. Избяга, плачейки, в стаята си, а върху довольното лице на Майора се изписа едва доловима многозначителна усмивка, после той сложи обратно пистолета си в джоба.

Леобил се приближи и съвсем наивно подаде ръка на Майора.

Майора сложи в нея една огромна нечистотия, която беше намерил пред вратата на сградата.

— Дръпни се, мой човек — каза той на Леобил с треперещ от ярост глас.

— Слушай... Нали няма нищо да чупиш...

— Всичко ще изпотроша — студено отвърна Майора, като се озъби.

Приблужи се до Леобил и го прониза с неудържим поглед на стъкленото си око.

— Значи дрънкаш, че работя, приятелче! — започна той. — Казваш, че съм станал порядъчен? Що за номера си позволяваш?

Пое си дълбоко въздух и изрева:

— Купона ти малко ще се размърди, братче!...

Леобил пребледня. Все така държеше онова, което Майора сложи в ръката му, и не смееше да помръдне.

— Аз... аз не съм искал да те обидя... — каза той.

— Затваряй си плювалника, приятелче — каза Майора. — За всяка излишна дума ти се пише отгоре.

Той подложи крак на Леобил, грубо го блъсна и Леобил падна.

Гостите не бяха забелязали нищо особено. Те танцуваха, пиеха, бъбреха и както на всеки хубав купон, изчезваха по двойки в свободните стаи.

Майора се отправи към бюфета. Недалеч оттам, все така отчаян, Фолюбер се изяждаше от мъка във фотьойла. Като мина покрай него, Майора го повдигна за яката и го изправи на крака.

— Ела да пийнем — каза му той, — никога не пий сам.

— Но... Аз въобще не пия — отговори Фолюбер.

Той познаваше малко Майора и не смееше да протестира.

— Хайде де — каза Майора, — не на мене тия!

Фолюбер погледна Женифер. За щастие тя гледаше на другата страна и разговаряше оживено. За нещастие, което си е истина, беше обкръжена от три момчета, а други две седяха в краката ѝ, шести я съзерцаваше, кацнал на един шкаф.

Леобил тайно се беше надигнал и се готвеше тихомълком да се измъкне, за да извика пазителите на реда, но съобрази, че ако въпросните пазители си направят труда да надникнат в стаите, той самият рискува да прекара нощта в участъка. Още повече че познаваше Майора и се съмняваше, че той ще го пусне да излезе.

И действително, Майора наблюдаваше Леобил и му хвърли такъв поглед, че го закова на място.

После, все още държейки Фолюбер за яката, извади пистолета си и без да се цели, гръмна гърлото на една бутилка. Всички гости се обърнаха изумени.

— Чупката — каза Майора. — Чупката, приятелчета, бамбините могат да останат.

Той подаде на Фолюбер чаша.

— Да пием!

Момчетата изоставиха момичетата и започнаха да се разотиват. На Майора не можеше да се противоречи.

— Не искам да пия — каза Фолюбер.

Той погледна физиономията на Майора и много бързо изпи чашата.

За твое здраве, приятелче! — каза Майора.

Погледът на Фолюбер внезапно попадна върху лицето на Женифер. Тя стоеше с другите момичета в ъгъла и го гледаше с презрение. Фолюбер почувствува как му се подкосяват краката.

Майора изпразни чашата си на един дъх.

Сега почти всички момчета бяха излезли от стаята. Последният (казваше се Жан Берденден и беше смелчага) хвана един тежък пепелник и замери Майора по главата. Майора улови снаряда във въздуха и скочи върху Берденден.

— Я ела тук — каза той.

Домъкна го по средата на салона.

— Ще вземеш едно от момичетата, което искаш, и ще я съблечеш (момичетата се изчервиха от ужас).

— Отказвам — заяви Берденден.

— Внимавай, приятелче — каза Майора.

— Всичко друго, но не и това — отвърна Берденден.

Ужасен, Фолюбер си наля машинално втора чаша и я изпи на един дъх.

Майора нищо не каза. Приближи се до Берденден и го хвана за ръката. После се извърна светкавично и Берденден полетя във въздуха. Докато падаше, Майора се възползува от ситуацията и му смъкна панталона.

— Хайде, приятелче — каза той, — пригответи се.

Той погледна момичетата.

— Има ли доброволка? — попита той, като се изхили.

— Престанете — отвърна Берденден и залитайки зашеметен, се опита да налети на Майора. Излезе му през носа. Майора го повдигна и го просна на земята. Берденден направи „плюк“ и остана там да си разтрива ребрата.

— Рижавата — каза Майора. — Ела тук.

— Оставете ме на мира — каза Женифер, много бледа.

Фолюбер изпиваше четвъртата си чаша и гласът на Женифер му действаше като гръмотевичен удар. Той бавно се завъртя на пета и я погледна.

Майора се доближи до нея и с рязко движение откъсна презрамката на зелено-синкавата ѝ рокля. (В интерес на истината, чувствам се задължен да кажа, че гледката, която се разкри, беше твърде приятна.)

— Оставете ме — повтори Женифер.

Фолюбер прекара ръка пред очите си.

— Това е сън! — прошепна той с преплетен език.

— Ела тук — му каза Майора. — Ще я държиш, докато приятелчето действа.

— Не! — изкрещя Берденден. — Не искам!... Всичко друго, но не и това... Жена, не!

— Добре — каза Майора, — аз съм добър Майор.

Без да пуска Женифер, той се обърна към Фолюбер.

— Събличай се — каза той — и се заеми с приятелчето. Аз ще се заема с нея.

— Отказвам — каза Фолюбер. — Я се разкарай! Писна ми от теб.

Майора пусна Женифер. Пое си дълбоко въздух и гръдният му кош се разшири най-малко с метър и двацет и пет. Женифер гледаше Фолюбер удивено и не знаеше дали да повдигне корсажа на роклята си, или ще бъде по-разумно, ако остави Фолюбер да черпи сили от гледката. Спря се на второто решение.

Фолюбер погледна Женифер и изцвили. Затъпка на място и връхлетя върху Майора. Удари го в слънчевия възел в момента, в който онзи беше напълнил дробовете си с въздух, и той се преве на две с ужасно свистене. Почти веднага се изправи и Фолюбер се възползува от това, за да му приложи една класическа хватка от джудо, със

залепване на ушите върху очите на пациента и същевременно духане в ноздрите.

Майора стана светлосин и се задуши. В този момент Фолюбер, чиито сили се удесеториха под въздействието на любовта и алкохола, пхна глава между краката на Майора, вдигна го и го запрати на улицата през прозореца на салона, над изобилно заредената маса.

В салона на Леобил, където отново беше настъпило спокойствие, се възцари дълбока тишина и Женифер, без да оправя роклята си, падна в обятията на Фолюбер, който се строполи, тъй като тя тежеше около шейсет кила. За щастие коженият фотьойл беше зад него.

Колкото до Майора, тялото му извърши бърз зигзагообразен полет във въздуха и благодарение на няколко разумни завъртания около оста си, той успя да запази равновесие, но извади лош късмет и падна в едно червено-черно такси с открит покрив, което го отнесе далече, преди да успее да си даде сметка за това.

Когато си даде сметка, Майора изхвърли шофьора, като го заплаши с последната си злоба, и подкара таксито към своето жилище, вила „Лъвско сърце“.

А по пътя, понеже не искаше да се държи като победен, той извърши убийство, сгази някакъв старец, който продаваше зеленчуци през четирите сезона, но през три от тях, за щастие, ги продаваше на черно.

През остатъка на вечерта Фолюбер и Женифер се отдадоха на кърпене на роклята. За по-голямо удобство, Женифер я беше свалила, а Леобил от признателност им отстъпи собствената си стая и електрическата ютия от китайски великостен, която беше наследил от майка си, която пък я беше наследила от баба му и с която в семейството му се гладеше от поколение на поколение, още от времето на Първия кръстоносен поход.

---

[1] От кафене „Лоран“ в Сен Жермен де Пре, където свири оркестърът на Клод Лютер. — Б.пр. ↑

[2] Много популярен през 40-те години бърз танц в джазов ритъм с акробатични номера. — Б.пр. ↑

[3] Измислен от автора танц. — Б.пр. ↑

СИНЯТА ПАТКА^[1]

---

[0] По асоциация с идиоматичния израз „бяла патка“,
простодушно, глупаво момиче. — Б.пр. ↑

I

На осемнайсет километра в следобеда или девет минути преди часовникът да отмери дванайсет удара, защото скоростта беше сто и дваайсет километра в час, и то с автомобилна кола, Фаетон Бугр^[1] спря край сенчестия път, подчинявайки се на повика на един палец, сочещ напред, който продължаваше в многообещаващо тяло.

Анаис бе решила да пътува на стоп само в краен случай, защото спирачките бяха рядкост. Паралелната рядкост, и то не по-маловажна, на обувките обясняваше окончателното ѝ решение.

Фаетон Бугр всъщност се наричаше Оливие и ѝ отвори вратата; Жаклин се качи (Анаис беше измислено име).

— В Каркасон ли отивате? — попита тя със сиреноподобен глас.

— Бих искал, но по кой път трябва да тръгна от Руан?

Всъщност те бяха съвсем близо до Хавър и пътуваха към Париж.

— Ще ви покажа — отговори Жаклин.

След три километра Оливие, срамежлив по природа, отново спря фаетона си и се наведе над лявото крило, въоръжен с английски ключ, за да промени ъгъла на огледалцето.

Като се обърнесе наляво, вече можеше да вижда от мястото си три четвърти, което е по-добре от нищо, от младата жена, седнала от дясната му страна, с лукава усмивка в съзнанието на Оливие, но с обикновена усмивка на устните.

Отзад бяха само Майора, едно куче и два куфара. Майора спеше, а двата куфара нямаха удоволствието да дразнят кучето, седнало твърде далече.

Оливие сложи английския ключ в металната кутия под таблото, настани се отново и подкара колата.

Беше мечтал за тази отпуска още от края на предишната, като всички хора, които работят много. Единайсет месеца се подготвяше за този най-скъп измежду всички други момент — особено ако вземеш влак — на бягство в светлото утро към жаркото усамотение на тропическия Оверн, което се простира до Од и угасва чак на

свечеряване. Сега преживяваше отново последната си сутрин в кабинета, усилието да сложи по един крак от двете страни на телефона и да хвърли в кошчето папката с новопристигналата документация, топлия въздух, изчезващ под асансьора с нежно свистене, танцуващия пред него слънчев лъч, отразен в металната му гривна, а на връщане вкъщи, в апартамента му на улица „Крайбрежна“ — крясъка на чайките, на черните и сиви глабуси, някак вялото оживление на пристанището и силната миризма на катран от аптеката на Лалето, съседка му отдолу.

Един норвежки кораб точно стоварваше партида опропадени борове, нарязани на трупи, дълги три-четири стъпки, а в пространството, където Оливие бе вперил жадно поглед, се мержелееха картини от волния живот в дървена колиба край езерото Онтарио и той се спъна в някакво дебело въже и се озова във водата, натежала от мазут, или по-скоро олекнала, тъй като мазутът е по-лек от водата, и пълна с летни отпадъци.

Всичко това беше вчера, а действителността надмина далеч и най-съкровените желания на Оливие, на волана на колата си, с Жаклин, кучето, двата куфара и Майора.

С Жаклин, чието име Оливие още не знаеше.

---

[1] Смелчага (фр). — Б.пр. ↑

II

На излизане от Руан Жаклин показва на Оливие правилния път и грациозният ѝ жест я приближи към него дотам, че кестенявите ѝ коси докоснаха бузата му.

Бистра мъгла премина пред очите му, съвзе се след пет минути, като се възползува от тях, за да отпусне педала на газта, който зае неохотно новото си място, тъй като от предишното виждаше голям отрязък от пътя през една дупка на пода.

Пътят се навиваше с голяма скорост около гумите на колата, но усъвършенстваната система, разработена на основата на клещи „Суер“, които се продават във „Велочасти“, го отхвърляше автоматично и той падаше отзад на меки вълни, разтеглен от бързото въртеливо движение на колелата. Работниците по пътищата, отдадени открай време на този неблагоприятен спорт, режах с ножици образувалите се равномерни вълни, чиято височина нарастваше право пропорционално на скоростта на колата, която пък обуславяше коефициента на разтеглянето. С получения по този начин чакъл всяка година строяха нови пътища и така броят на договорените говеда във Франция се увеличаваше равномерно.

Дърветата от двете страни на пътя, захванати здраво в земята с корени, предвидени за тази цел, не участваха в навиването. Понякога обаче те подскачаха при преминаването на колата, защото Оливие беше сложил ауспуха и онези, чиито клони не докосваха телефонните жици (а повечето бяха такива, тъй като за най-малкия опит бяха подлагани на строго подкастриране от отговорните лица), не можеха да бъдат предупредени навреме.

Гнездата на птиците, които знаеха тоя номер още от 1898 година, устояваха като по чудо и на подскоците.

Малки облачета придаваха на небето вид на небе, осеяно с малки облачета, а то си беше такова. Слънцето светеше, а вятърът раздвижваше въздуха, освен ако движението на въздуха не пораждаше вятър — нещо, за което би могло да се спори твърде дълго, защото

краткият „Ларус“ определя вятъра като „движение на въздуха“, а движение може да бъде самото действие или състоянието на това, което е раздвижено.

От време на време някой делфин пресичаше пътя, но това беше само зрителна измама.

Оливие все така гледаше в огледалцето трите четвърти от Жаклин, сърцето му пламтеше от повече или по-малко смътни желания, а несъмнено и Макс дьо Вьози^[1] не би казал друго.

Едно друсване, по-силно от другите (защото имаше повече), внезапно изтръпна Майора от вцепенението му. Той се протегна, разтърка с длан лицето си, измъкна от джоба си гребен и приведе в ред своята четина. Извади стъкленото си око от съответната орбита, грижливо го излъска с наплюнченото ъгълче на носната кърпичка и го подаде на кучето, но то отказа да си ги разменят. Тогава той го постави на място и се наведе към предната седалка, за да поддържа разговора, който до момента беше от най-рехавите.

Облакът се на облегалката между гърбовете на Жаклин и Оливие.

— Как се казвате? — попита той.

— Жаклин — отговори тя, като се обърна леко наляво, за да го запознае с профила си, поради което сега Оливие я виждаше в огледалцето анфас.

Тъй като и последната четвърт от зрението му беше изцяло погълната от новата страна на Жаклин, разкрила му се след обръщането ѝ към Майора, той не можа да си даде сметка навреме за едно обстоятелство на пътя, чието изникване не би го лишило от рефлекс, нужен, за да го избегне, ако го беше забелязал в желаното време, но той вече не виждаше и сгази споменатото обстоятелство, в случая коза.

Като рикошира в козата, той връхлетя на един километричен камък, сложен от дясната страна на вратата на гараж, за да може собственикът да си я разпознава, и от придобитата скорост проникна в гаража, изоставяйки дясното крило на колата на огладнелия каменен знак.

Собственикът на гаража счете за свой дълг да поправи колата, а Оливие помогна на Жаклин да слезе от неговата страна, тъй като монтьорът вече бе смъкнал дясната врата.

Майора и кучето слязоха на свой ред и се заоглеждаха за ресторант, по възможност с бар, защото Майора беше жаден.

Пътюм установиха, че козата, първопричина за катастрофата, се радваше на добро здраве, като се има предвид, че беше от бряст, а монтьорът бе боядисал козината ѝ в бяло и я използваше за примамка. Жаклин я погали, а кучето, в знак на симпатия, се изпика върху задния ѝ крак.

Единствената кръчма наоколо, „Коронованият тапир“, смайваше с вида си. В ъгъла, около някакво каменно корито, пълно с нажежени въглени, се суетяха мъже, а един от тях удряше силно с чук по парче нажежено желязо във формата на конска подкова. И още по-странно, някакъв кон, с платнена торба на врата, подвил задния си ляв крак, чакаше реда си, преживяйки тъжните си мисли със своите здрави зъби. Трябваше да отстъпят пред очевидното: кръчмата беше отсреща.

Върху бяла покривка им сервираха празни чинии, ножове, вилици, чаши и солница за сол, пипер и горчица по средата, после салфетки и за капак, нещо за ядене. Майора изпи една чашка от мехур и отиде да храносмила в люцерната заедно с кучето.

Оливие и Жаклин останаха сами в беседката от габър.

— Знаехте ли, че отивахме в Каркасон? — попита я той в упор.

— Не — отвърна Жаклин, — но се радвам, че и вие отивате там.

Оливие се задуши от щастие, дъхът му секна и той започна да диша като човек, когото душат, липсваше само смехът на палача.

След известно време се съвзе и отново надви плахостта си. От това порасна с половин глава и леко приближи ръката си до ръката на Жаклин, седнала срещу него.

Птиците под беседката си деряха гърлата като магарета, бомбардираха се с трохички и зелени камъчета и това радостно настроение лека-полека опияняваше Оливие.

— Ще останете ли няколко дни? — отново попита той.

— Смятам да прекарам там цялата си ваканция — увери го Жаклин с повече от покъртителна усмивка.

Оливие приближи още малко ръката си и от туптенето на кръвта в артериите му златистото вино в чашата леко затрептя, получи се резонанс и тя изведнъж се счупи.

Отново време да събере смелост и да продължи:

— При роднини ли отивате?

— Не — каза Жаклин, — ще отседна в хотела на Сдружението „Албигойци и гара“.

Косите ѝ всъщност не бяха кестеняви, особено когато слънцето ги пронизваше така, и луничките по ръцете ѝ, загорели от живота на открито — а от него стават още повече, — пораждаха разни мисли и Оливие се изчерви.

После, взел в ръце цялата си смелост, той я прехвърли в лявата си ръка и сложи дясната върху най-близката ръка на Жаклин, но не можа да види коя точно, защото тя изчезна в голямата му мъжка лапа.

Сърцето му чукаше силно по гърдите и той каза „Кой е?“, но разбра грешката си, а Жаклин не си отдръпна ръката.

Тогава всички цветя изведнъж разцъфтяха и чудна мелодия заля полето. Това беше Майора, който си тананикаше Деветата симфония с хоровото изпълнение и идваше да ги предупреди, че автомобилът е поправен.

---

[1] Макс дьо Вьози (1886–1952) — френски писател, автор на сантиментални романи. — Б.пр. ↑

III

Сега, след Клермон, колата се движеше между два реда електрически стълбове, целите разцъфтели, които ароматизираха въздуха с приятен мирис на озон.

На излизане от Клермон Оливие старателно се прицели в Орийак и продължи по тази траектория. Вече нямаше нужда да държи волана и той отново затвори ръката на Жаклин в дясната си ръка.

Майора вдишваше с наслада благоухания дъх на стълбовете, с нос срещу вятъра и куче на коленете. Пееше някакъв меланхоличен блус и се опитваше да пресметне наум колко дена може да изкара в Каркасон с двайсет и два франка.

От тази операция, която се свеждаше до разделянето на двайсет и две на четиристотин и шейсет, получи мигрена и резултатът престана да го интересува. Просто реши да остане един месец в най-добрия хотел.

Същият вятър, който биеше в ноздрите на Майора, разпиляваше къдрите на Жаклин и охлаждаше пламналите слепоочия на развълнувания Оливие. Щом откъснеше очи от огледалцето, той виждаше до десния си крак очарователните Жаклинини обувки от още жив гущер, заключен със златна закопчалка, за да не се чуват писъците му. Прелестният контур на кехлибарените ѝ прасци се открояваше върху кремавата кожа на предната седалка. Ще трябва да смени тази кожа, вече окъсана, защото Жаклин твърде често сменяше позата си, но Оливие хич не го беше грижа, а това щеше да бъде и скъп спомен за него.

Сега пътят трябваше много да се труди, за да върви прав под колелата на колата, погледът на Оливие така точно се прицели в Орийак на излизане от Клермон, че пътят не можеше да му скрои и най-малък завой. При най-дребната грешка воланът се завърташе с няколко градуса и го връщаше в правилната посока с цената на умопомрачителни криволичения. Едва късно през нощта той зае

отново своето място, причинил не едно сблъскване и чувствително разтегнат.

Орийак, после Роден и пред погледа на тримата пътници се появи стъпалата на знойния Оверн. По картите го кръщават Лангдок, но геолозите не могат да го сбъркат.

След Орийак Оливие седна с Жаклин отзад, а Майора и кучето поеха шофирането. С ловко завъртане на английския ключ Майора възстанови правилното положение на огледалцето и се захласна единствено в проучването на пътя, който вече бяха изминали.

После стъпалата на Оверн изчезнаха с падането на нощта, но почти веднага се появи отново, кучето бе щракнало копчето за фаровете.

На един час от Каркасон беше все още само полунощ, но когато влязоха в Каркасон, отново стана един часът.

Стаите на Жаклин и Оливие бяха отдавна запазени, а Майора с кучето сметна за най-удобно да се вмъкне в леглото на една прислужница от хотела, после в самата прислужница и да спре там, заспал дълбоко на топло. На другия ден щеше да смени стаята, искаше грижливо да си я избере.

IV

На сутринта се събраха отново около кръглата маса за закуска. Кучето седна отдолу, на равно разстояние от всеки, и поради този факт се почувства за първи път анулирано, освен на височина, така че удобно се сля с централния крак на масата.

Едно движение на Майора го направи отново куче, това движение бе излизането му в градината на хотела, то го последва, като въртеше опашка и лаеше от учтивост. Майора си свиркаше стомп и лъскаше монокъла си.

Останали сами, Жаклин и притесненият от кафявите греди на тавана Оливие гледаха в различни посоки.

Слънцето рисувахе профила на Жаклин в контражур върху прозореца на квадратчета; много пъти трябваше да започва отново, докато постигне свършена прилика, но в този момент тя наистина беше очарователна.

Гладката кожа на бузите подчертаваше изключителната ѝ младост, чаенорозовият цвят на лицето ѝ придобиваше в съчетание с бронзовите ѝ коси непознато досега за Оливие значение.

Светлите очи на Жаклин и нищо друго.

Оливие се наслаждаваше с цялата си същност на една кайсия, която току-що беше погълнал и върнал обратно, за да усети вкуса ѝ, както правят рогатите животни. Чувстваше се все по-щастлив, а как да си обясним това, ако изключим Жаклин.

Тя се изправи гъвкаво, отмести стола си и му подаде ръка.

— Елате — каза тя — да се разходим преди обяда.

Майора купуваше картички от будката срещу гарата. Взе за двайсет и един франка и даде двайсетте су, които му останаха, на кучето, за да си плати едно коткане, но, разбира се, ведно с всички котки.

Майора ги гледаше как се отдалечават, с едното си помътняло и другото все така стъклено око. Хванати под ръка, те поеха по полския път.

Тя беше в светла памучна рокля и леки сандали с висок ток, с все тези коси, пленили слънцето, което вече не можеше да избяга.

Майора продължаваше да свирука, като смени стомпа със слоу, и се разположи удобно на терасата на кафенето при Гарата и Сдружените албигойци.

Полският път беше като други полски пътища, красив за гледане за мнозина. Състоеше се от една част същински път, после един междинен участък път-поле, разделен на: тревиста преграда, плитка канавка, преграда от дървета и накрая поле, с всички възможни съставни части: синап, рапица, пшеница, различни и безразлични животни.

Там бяха Жаклин и дългите ѝ крака, закръгленият и бюст, подчертан от белия кожен колан, и голите ѝ ръце, само с две буфан-ръкавчета, готови да полетят, понесли под себе си сърцето на Оливие, увиснало на част от аортата, достатъчно дълга, за да стане на флъонга.

На връщане, тъй като Жаклин бе положила ръка над китката на Оливие, когато я отдръпна, остави светла следа върху тъмната му кожа, но върху тялото на Жаклин — никаква следа.

Навярно Оливие е бил твърде плах.

Те стигнаха до гаровия площад, когато Майора се надигна, за да пусне в пощата единайсет картички, надраскани за нула време, и като знаете, че струват по деветнайсет су едната, пресметнете колко му остават.

В хотела обедът беше готов.

V

Кучето пощеше бълхите си пред стаята на Майора и Оливие настъпи опашката му, когато излизаше от своята стая, дочул звънеца за обяд.

Предната вечер беше чудесно, разходиха се с кола до реката, но кучето запротестира, защото едва сега, след като беше убило бълхата, имаше време да се заеме с Оливие.

И Жаклин, изтегната до водата, в бял бански, с перлени капки по косата, с блестящи целофанени капки вода по краката, по ръцете и с обикновена мокра вода по пясъка, на който лежеше. Тогава той се наведе и приятелски потупа кучето по гърба, а то снизходително близна ръката му с големия си език.

Но той не беше посмял да ѝ каже думите, от които човек се притеснява, когато е стеснителен, а само „лека нощ“, като другите вечери.

На сутринта искаше да ѝ каже тези думи. Тогава вратата на Майора се отвори и Оливие се озова зад нея, а Жаклин излезе оттам в бяла копринена пижама, разтворена на твърдите ѝ гърди, и прекоси коридора, за да се срещне в своята стая, да се облече...

VI

Вратата на Майора нямаше да може да се затвори, защото пантите ѝ бяха ръждясали от солената вода на сълзите...

МЪГЛАТА

I

Директорът на приюта за луди гледаше как Андре си отива. Той вървеше с прибрани до тялото лакти и отметната под прав ъгъл назад глава.

— Излекуван е напълно — помисли си директорът.

Преди три месеца, когато му го доведоха, този кротък пациент се движеше само с разперени ръце, гледаше пъпа си и бръмчеше като земна пчела.

— Забележителен случай — каза си директорът. Извади пакет цигари, пхна една в ухото си, задъвка кибритената клечка, подскачайки от крак на крак, и се добра на четири крака до кабинета си.

Андре измина двеста метра и като се почувства уморен, разпери ръце, наведе напред глава, наду бузи и пое, бръмчейки: Б-з-з-з.

Земята пърхаше под нозете му, а дърветата по пътя размахваха опашка. Гостоприемни къщички, накачулени с посърнали лози, се вираха пътьом в брадясалата физиономия на Андре, но без да стигат до определено заключение.

Като видя, че трамваят идва, Андре удари един спринт до кръв и болезненият вой, който нададе, заглуши шума от съприкосновението между челото на трамвая и темето на бегача.

Както можеше да се очаква, заведоха го в аптеката и му сервираха цяр със спирт, въпреки че беше вторник. Той даде малък бакшиш и пое към вкъщи.

II

От своя прозорец на петия етаж сега той виждаше покрива на отсрещната, малко по-ниска къща, чиито капаци, оставени твърде дълго отворени, бяха нашарили стената с хоризонтални черти, които изобщо не се виждаха, защото капациите си стояха все така отворени. На третия етаж едно младо момиче се събличаше пред огледалото на гардероба, виждаше се и краят на леглото от убит палисандър, покрито с яркожълт американски пух, върху който се открояваха два нетърпеливи крака.

Дойде му наум, че това може би не е младо момиче, а и табелката на вратата: „Спортен хотел“, стаи за час, за половин час и между другото, беше достатъчно доказателство. Но хотелът изглеждаше приличен, с мозайка по фасадата на партера, с пердета на всички прозорци и само една леко разместена керемида по средата на покрива. Другите керемиди бяха подменени след последната бомбардировка и с по-светлия си червен цвят изпъкваша върху кафявия покрив, рисувайки профила на бременната Мария Стюарт и подписа на автора Гюстав Лоран, майстор на покриви, улица „Гамбета“. Съседната къща не беше ремонтирана, зейналата в десния ѝ край дупка бе все още покрита с брезент, а куп отломъци и железа се издигаше до стената, пълна с мокрици и гърмящи змии, чийто звънтеж отекваше късно нощем като възнасяне на поганска литургия.

От последната бомбардировка имаше и други последици, и по-точно тя изпрати Андре в приюта. Беше втората, която той преживяваше, и мозъкът му, навикнал свободно да се оросява според евангелията на свети Зано, след този случай започна да извършва въртеливо движение, ускорено във вертикална посока, което разделяше Андре на две почти еднакви части и което, погледнато в профил, по посока на часовниковата стрелка, го караше да забива глава напред и да разперва ръце, за да запази равновесие. Той допълваше тази оригинална позиция с едно леко, ритмично „б-з-з-з“ и по този начин се издигаше с няколко рамена над общоприетото.

Споменатата последица постепенно беше изчезнала благодарение на благосклонното посредничество на директора на приюта, и ако Андре възвърна старото си поведение още щом излезе от полезрението на този любезен човек, то това лесно можеше да се обясни както с нуждата му от свобода, така и с един вид кокетство на изобретателя.

Стенният часовник на адвоката от долния етаж удари пет. Звънът на чукчето по бронза отекваше в сърцето на Андре, сякаш удряше едновременно в четирите ъгъла на стаята. В околността нямаше църква. И само часовникът свързваше Андре с външния свят.

Лакиран дъб. Кръгъл и гладък циферблат от тъмен метал. Цифри, вероятно от червена мед, а отдолу остъклена част, през която се виждаше късото цилиндрично махало, завършващо с топуз, плъзгащ се върху друг извит лост, който при спиране представляваше напречната заоблена част на анкъра. Като добър електрически часовник, той никога не спираше и анкърът оставаше невидим за всички, но Андре го беше видял вечерта на бомбардировката през вратата, оставена от адвоката отворена. Той показваше шест часа, половината от вечността, и точно в този момент бомбата го изненада през заплашително разтворената врата, бълвайки в лицето му дъх на чума. Той побягна, изтърколи се по стълбището, спря чак в мазето и единайсет стъпала загубиха релефната си месингова обковка.

Ако спрелият часовник му принадлежеше, Андре би могъл да хвърли анкъра във времето.

III

Горещината продължаваше да приижда и да се блъска в ниския таван, притискайки малко по малко въздуха за дишане към тясната пролука под входната врата. Легнал на земята пред леглото си, Андре вдишваше на едри глътки малко по-свежия въздух, чието неосезателно движение раздухваше къдели от прах по пълните жлебове на изтъркания паркет. От кранчето, клюмнало от изнемога над своя умивалник, се процеждаше нишка вода върху една бутилка с алкохол, за да не ѝ позволи да се самозапали. Това беше втората бутилка, а съдържанието на първата клокочеше в празните черва на Андре и излиташе през порите му на малки сиви струйки пара.

Долепил ухо към пода, той отчетливо долавяше равномерния ход на часовника и започна да се мести, докато не попадна в зенита му. С голямото острие на джобното си ножче се помъчи да изреже дупка в митата и премита ела, за да го вижда. Жилките на дървото, по-жълти и по-твърди, изскачаха под стоманеното острие, а сърцевината между тях, протрита от непрекъснато търкане с четка, поддаваше доста лесно. Първо той прерязваше напречно жилките, после вкарваше острието по дължината им и под натиска му изскачаха трески, дълги колкото кибритена клечка.

В ослепителната рамка на разтворения прозорец бръмчеше самолет, много високо, като блестяща точка, която бяга пред притвореното от мигрена око и не може да спре. Нямаше бомбардировка. Частите на ПВО, заели позиция в края на близкия мост, мълчаха.

Отново взе ножа.

Ако имаше пак бомбардировка, може би адвокатът щеше да остави още веднъж вратата отворена...

IV

Адвокатът нави ръкави, зачеса се яко по гърдите през дъгообразното деколте на мантията си, пръхтейки като разчесан кон, сложи шапката си върху блестящия череп на колонката до него и започна пледоарията си.

— Господа съдии — каза той, — да оставим настрана мотива за убийството, обстоятелствата, при които то е извършено, и самото убийство. В такъв случай в какво обвинявате моя клиент?

Съдебните заседатели, поразени от подобен поглед върху въпроса, какъвто не бяха очаквали, мълчаха, леко обезпокоени. Съдията спеше, а прокурорът беше продаден на немците.

— Да представим проблема по друг начин — продължи адвокатът, щастлив от първоначалния си успех. — Ако не вземем под внимание болката, достойна, разбира се, за съчувствие, на родителите на жертвата, пред която аз се прекланям, ако се абстрахираме от необходимостта, пред която се е изправил моят клиент в състояние на законна самоотбрана — позволете да добавя това, да убие двамата полицаи, натоварени да го арестуват, и най-после, ако не отдаваме голямо значение на тези факти, какво остава?

— Нищо — почувства се задължен да признае единият съдебен заседател, който беше начален учител.

— Ако приемем това и вземем предвид, че от най-ранна възраст моят клиент е общувал само с бандити и убийци, че през целия си живот е имал за пример един развратен и мръсен живот, че самият той се е отдал на такъв живот и го е приел за напълно нормален и в крайна сметка сам е станал развратник, бандит и убиец, какво можем да заключим?

Съдът беше все така сацисан от това красноречие, а брадатият старец от края вдясно следеше с мъдро прилежание падащите по паркета хвърчащи слюнки. Но учителят отново се почувства задължен да отговори: „Нищо!“, и веднага се изчерви.

— Е, да, господине — отвърна адвокатът така мощно, че върху публиката скандално се посипаха парчета стъкло (беше ги изял сутринта). — Можем да заключим, че попаднал в почтена среда, моят клиент би придобил само почтени навици. Поговорката гласи: „*Asinus asinum fricat*“^[1], но не добавя, че и обратното може да бъде вярно.

Учителят мисли известно време кое може да бъде обратното на магаре и това усилие толкова го изтощи, че той съвсем омекна и умря, без да стане отново.

— Обаче — завърши адвокатът — това, което току-що ви казах, не е вярно. Моят клиент е от семейство с прекрасна репутация, получил е отлично образование и съвсем доброволно, като познавач, е убил жертвата, за да ѝ открадне цигарите.

— Имал е право — провикна се съдът в един глас и след кратко заседание убиецът бе осъден на смърт.

Адвокатът излезе от палатата, качи се на колелото си, за да се прибере вкъщи и за тази цел се постара да сложи задника си направо върху седалката, та да може щом вятърът нахлуе под широката му мантия от „Пиге“, да примамва всекиго с окосмените си бедра, което беше на мода. Отдолу носеше червени памучни гащи с ластици на краката.

Недалеч от дома си падна, спирайки пред витрината на някакъв антиквар. Един холандски часовник, изложен пред очарованото око, се мъдреше със сложния си многофункционален циферблат, върху който фазите на луната бяха изписани с низ от полумесеци, които разцъфтяваха в златисто-черното великолепие на новолунието и пълнолунието. Върху скулптирания фронтон се четяха също и дните, месеците, датите и възрастта на конструктора.

Клиентът, когото беше защитавал, му бе приписал като хонорар в завещанието си цялото си състояние. Знаейки, че скоро ще получи наследството, защото благодарение на неговите усилия го бяха осъдили на смърт, адвокатът прецени, че ще е справедливо да отпразнува този щастлив ден с покупката на часовника. Не го отнесе със себе си, защото си имаше часовник, и каза, че ще изпрати да го вземат.

---

[1] *Asinus asinum fricat* (лат.) — Магаре магаре чеше. — Б.пр. ↑

V

Слаба светлина се процеждаше през малката квадратна дупка на пода и лениво се размазваше върху тавана на Андре, до паяка. Паякът загложди краищата на петното и малко по малко му придаде формата на циферблат, после започна да прави цифрите и Андре разбра, че на долния етаж говореха за Него.

Сложи ухо на дупката, светлинката влезе в ухото му и той съвсем естествено дочу как думите започнаха да отекват в очите му като светли букви.

Адвокатът беше поканил свой приятел за вечеря.

— Ще продам този часовник — каза той, сочейки клетката на анкѐра, чието махало подскочи, но после пое пътя си.

— Не работи ли вече? — попита приятелят му.

— Напълно съм доволен от него. Но наскоро видях един много по-хубав! — отвърна адвокатът и изпи половината от чашата си с вино, точно тази, която беше пълна. — Пий де! — продължи той, напълни я отново и даде пример.

— Какво представлява другият? — попита приятелят.

— Има фазите на луната! — продължи адвокатът.

После Андре не чу нищо, защото двамата мъже бяха престанали да говорят за часовника.

Той се изправи. За да не привлича вниманието, се въздържа да запали лампата. Идващата от пода светлина отново се прикова на тавана, леко наклонена от покрива на мансардата.

Пълна и кръгла колкото си искаш, луната на бомбардировачите заместваше осветлението и леко потрепваше, защото ставаше все по-топло.

Кранчето още капеше върху бутилка алкохол в мивката. Андре си почиваше в леглото, а часовникът звънтеше в главата му, както си знаеше. Времето течеше край него, но му липсваше анкѐр, за да го спре тук.

Нямаше вятър, нямаше дъжд и въпреки всички хитрости на Андре, топлината нахлуваше, както всяка вечер, и напираше така силно по стъклата на прозорците отвън, че той виждаше как те набъбват към него, издуват се, пръсват се едно след друго и веднага се събират отново, както сапунените мехури в нащърбена купа с вода.

Когато някое стъкло се пръснеше, слабо и само за миг можеше да чуе шумовете отвън, стъпките на патрула по павираната улица долу, пискуните на котките по съседния покрив, звуците от радиото зад спуснатите пердета на широко отворените прозорци. В дъното, като се наведеше, можеше да различи светлите петна от ризата на портиера и роклята на портиерката, седнали на два стари стола пред тяхната стаичка, но трябваше да бърза, защото стъклото се събираше отново.

Капенето на вода от чешмата намаля, после отново се засили — знак, че долу бяха пуснали друга чешма. Пружината тихо скърцаше, в такт с дишането на Андре.

Леглото беше започнало да драска по пода като котка, подвиваше крака, после леко ги повдигаше един след друг и се люлееше равномерно. Утре паркетът щеше да е съвсем похабен, краката постепенно се забиваха в него. За да смекчи последиците, Андре стана и се излегна на земята, но междувременно пъхна под всеки крак, издебвайки момента, в който той се повдигаше, по една стара обувка, а леглото се възползува от това, за да обиколи стаята и да вдигне крак на стената. Да се ходи с обувки беше забавно и леко.

Приятелят на адвоката току-що си беше тръгнал, а адвокатът навярно бе излязъл от трапезарията, защото на тавана нямаше вече светлинка.

Чуваше се само съвсем слабото бръмчене на радиоапаратите и отнякъде — промененият с пет тона от смущения сигнал на ББС, и внезапно — някакво неясно бучене в небето. Мина самолет, както винаги толкова високо, че не можеше да се разбере в коя посока.

Минутите продължаваха да се губят, защото Андре все още нямаше анкър, шията и бедрата му се обливаха в пот при мисълта, че Той скоро щеше да си отиде.

Тогава чу в далечината засилващия се минорен вой на сирените от съседния квартал, а след няколко секунди и сирената на кметството започна, на свой ред, да се надува и да стене.

ПВО още мълчеше, но два прожектора шареха напосоки в небето с мъглявите си гигантски и трескави снопове.

Светли черти браздяха сега прозорците със старателно спуснати пердетата и сградите се изпълваха с глухи шумове. Чуха се писъци на някакво дете, събудило се внезапно, после стъпки надолу по стълбището, безкрайно, и падането на портиера в мазето, когото позна по речника му. Вратата на адвоката не се отваряше. Той сигурно спеше, повален от виното, от което беше пил на вечеря твърде много. Изведнъж светлината угасна навсякъде.

Все така проснат на земята, Андре бе допълзъл до прозореца и тревожно зачака появяването на самолетите и избухването на бомбата, която щеше да събуди адвоката.

Стана, опита се да пусне чешмата, чието тихичко капене вече не чуваше, но тя само забълбука дрезгаво. Портиерът току-що беше затворил крана в мазето. Все пак отпи от алкохола в бутилката, който се спусна спираловидно по хранопровода му със странно звучене и заглъхна с шума на изпразнена вана.

Човечността му повеляваше да предупреди адвоката.

Пипнешком в тъмното си взе от леглото двете обувки, с мъка навря в тях краката си — трябваше да се бори с него, за да успее, и железното колелце му разпори китката цели десет сантиметра. Хитро издърпа два винта отдолу и леглото се срути сразено, с трясък от мъртви железа.

Шумът не събуди адвоката. Налагаше се да слезе.

Излезе на площадката и дръпвайки машинално вратата зад себе си, си даде сметка, че ключовете му сигурно бяха в сакото на стола. Прерови машинално джобовете си и се увери в грешката си. В него бяха само носната кърпичка и ножът.

Предпазливо, като внимаваше следващото стъпало да не изскърца, слезе, прилепен до стената. В тъмната дупка на стълбището, бездна, от която всеки момент можеше да изникне изневиделица нещо ужасно, се носеха талази дяволска миризма, воня на спарено и на канали. Следобед портиерката беше варила диво зеле.

Звънецът на адвоката беше от лявата страна на вратата, на метър и двайсет от земята. Първия път натисна, без да опипва, но не улучи.

Най-после ръката му, която се луташе по рамката на вратата, напипа гладката месингова вдлъбнатинка. Натисна я по средата и

потръпна от допира с пружиниращата пъпка.

Токът беше прекъснат, но по жиците беше останало малко и може би щеше да стигне, за да събуди адвоката. За по-сигурно Андре зарита по вратата.

Небрежно затворена от спиртосания адвокат, тя поддаде под ритниците му и той пристъпи в мрака.

Залитна, прилепи се към стената и стигна до трапезарията. През широко отворения прозорец проникваха петдесетина лунни лъчи голям калибър и спрелият анкър проблясваше слабо зад стъклената рамка.

Тогава времето най-после спря да тече и Андре не чу как адвокатът излезе от стаята си, защото вече живееше в свят, по-стар с една минута.

Но го видя отдалеч и за да преодолее разстоянието, хвърли своя нож и се загледа как той изчезва, отнесен от времето, заедно с кървящото гърло и отпуснатото тяло на адвоката.

И тъй, краят на въздушната тревога заглуши нощта с дисонансите на своя акорд. Всички светлини се запалиха наведнъж и анкърът престана да съществува.

VI

Сянката на стълбищната шахта вече избледняваше край прозорците на разноцветни квадратчета, обковани с олово.

Краката му с болка и тежест го носеха по улицата. Две бели котки изникнаха от една боклукчийска кофа като пяна от бутилка шампанско и притичаха пред него.

Мостът не беше далече и гладката повърхност на парапета бе удобна за вървене от олющения асфалт на тротоара.

Тогава силуетът на Майора, побеснял, че не участвува в разказа, се изправи зад него и го хвана за яката. С повдигнати рамене, разперени ръце и глава напред, Андре ръкомахаше на няколко сантиметра над парапета и крещеше: „Пуснете ме!“ Но само той разбра, че Майора го беше повдигнал, защото последният бе станал току-що невидим, а за останалите хора Андре просто изчезна в реката.

ЧОВЕКЪТ ВЪЛК

I

Живееше в гората „Измамен покой“, долу на пикардийския бряг, един много хубав възрастен вълк с черна козина и с големи червени очи. Казваше се Дени и любимото му развлечение беше да гледа как колите, идващи от Вил д'Авре, дават пълна газ, за да изкачат зеления от светлина склон, където краткотрайният дъжд посребряваше понякога маслинените отблясъци на големите дървета. Обичаше също да се скита през летните вечери по сечищата, за да изненадва влюбените, които се бореха трескаво със сложните ластични гарнитури, отрупали за съжаление основната част от белъто в наши дни. Той философски наблюдаваше усилията им, понякога увенчавани с успех, и целомъдрено се отдалечаваше, поклащайки глава, когато видеше как някоя жертва се съгласява да бъде изнасилена. Потомък на стар род цивилизовани вълци, Дени се хранеше с трева и сини зюмбюли, през есента обогатяваше менюто си с няколко подбрани гъби, а през зимата, съвсем противно на волята си — с мляко в бутилки, задигнати от големия жълт камион на фирмата, той изпитваше ужас от млякото заради животинския му вкус и от ноември до февруари проклинаше немилостивия сезон, който го принуждаваше да разваля стомаха си.

Дени живееше в разбирателство със съседите си, защото поради дискретността му те не знаеха, че съществува. Подслоняваше се в малка пещера, издълбана преди много години от някакъв отчаян златотърсач, който, след като през целия си живот нямал късмет и се уверил, че никога няма да намери „Кошницата с портокали“ (това е от Луи Буснар^[1]), в края на живота си решил да извършва своите неплодотворни и маниакални разкопки в умерен климат. Дени си беше обзавел уютно убежище и с течение на годините го беше украсил с тасове от колела, гайки и части от автомобили, събирани по пътя, където често ставаха катастрофи. Увлечен по механиката, той обичаше да съзерцава трофеите си и мечтаеше за ателието, което сигурно щеше да си направи някой ден. Един капак от куфар, поставен върху четири

лоста от лека сплав, му служеше за маса, леглото беше направено от кожените седалки на стар „Амилкар“, целунал пътьом един голям як чинар, а две гуми служеха за луксозни рамки на портретите на прескъпите му родители, всичко това беше изискано съчетано с по-обикновени неща, събирани някога от златотърсача.

През една хубава августовска вечер Дени ситнеше по пътя на своята ежедневна разходка за храносмилане. Пълнолунието превръщаше листата в дантели от сенки, а очите на Дени придобиваха под ялната светлина меките рубинени отблясъци на арбоазко вино. Той се приближаваше до дъба, обикновено крайна точка на разходката му, когато съдбата изпречи на пътя му Сиамският маг, чието истинско име беше Етиен Пампл, и малката Лизет Кашу, чернооката сервитьорка от ресторанта „Гронеи“, привлечена в „Измамен покой“ от мага под лъжлив претекст. Лизет се бе пременила с чисто новия си корсет, марка „Натрапчивост“, и именно на този детайл, чието разрушаване беше коствало на Сиамския маг шест часа усилия, Дени дължеше въпросната доста късна среща.

За нещастие обстоятелствата се оказаха твърде неблагоприятни за Дени. Беше точно полунощ, нервите на Сиамския маг бяха изопнати до скъсване, а наоколо растяха в изобилие магарешки уши, вълчи крак и бял заек, които от известно време са задължителни спътници при явленията на ликантропията^[2] или по-скоро на антрополицията^[3], какъвто е нашият случай. Побеснял от появата, при това дискретна, на Дени, който вече се отдалечаваше, мънкайки някакво извинение, Сиамският маг, отчаян от Лизет и натрупаната енергия, която трябваше да изразходи по един или друг начин, се хвърли върху невинния звяр и го ухапа жестоко за плешката. Дени изскимтя уплашено и побягна в галоп. Когато се прибра, някаква странна умора го повали и той заспа тежък сън, прекъсван от неспокойни бълнувания.

Лека-полека забрави случката и дните отново се заточиха, еднакви и различни. Настъпваше есента и с нея септемврийските приливи, под чието странно въздействие листата на дърветата почервяват. Дени се тъпчеше с лютив млеци и манатарки, излапваше по някой лишей, почти невидим върху дървесната кора, и бягаше от несмилаемия волски език като от чума. Сега горите вечер се опразваха бързо от посетители и Дени си лягаше по-рано. Но това сякаш не го отморяваше и в края на изпълнените с кошмари нощи той

се събуждаше с лепкава муцуна и изтръпнали крайници. Дори изгуби страстта си по механиката и понякога пладнето го заварваше да спи, стиснал здраво с вцепенена лапа парцала, с който трябваше да излъска някое зеленияло парче месинг. Почивката му ставаше все по-неспокойна и той се учудваше, че не може да открие причината за това.

В нощта на пълнолунието се събуди внезапно, зъзнец от треска, обзет от силен студ. Разтърка очи, изненада се от странното усещане, което изпитваше, и потърси светлина. Побърза да включи великолепия фар, наследен преди няколко месеца от един полудял „Мерцедес“, и ослепителният лъч на приспособлението озари ъглите на пещерата. Пристъпи, залитайки, към автомобилното огледало, закрепено над тоалетната масичка. С учудване установи, че стои прав на задните си лапи, но още повече се изненада, когато погледът му падна върху лицето — в малкото кръгло огледало пред себе си съзря някаква странна белезникава физиономия без козина, върху която единствено двете красиви рубинени очи напомняха предишния му вид. Нададе нечленоразделен вик, погледна тялото си и разбра причината за ледения студ, който го обгръщаше от всички страни. Пищната му черна козина беше изчезнала и пред очите му се бе изправило неугледното тяло на един от онези хора, на чиято любовна непохватност обикновено се присмиваше.

Трябваше да свърши най-спешното. Дени се хвърли стремглаво към куфара, натъпкан с разни износени дрехи, събирани наслуки след катастрофите. Избра инстинктивно един костюм на сиви и бели райета с представителен вид, към който прибави подходяща едноцветна риза с кафеникаво-розов оттенък и вратовръзка в цвят бордо. Щом облече тези дрехи, изненадан, че запазва равновесие, без сам да знае как, той се почувствува по-добре, зъбите му престанаха да тракат. Тогава изуменият му поглед попадна на малката купчинка черна козина, разпиляна около леглото, и той заплака за своята изчезнала външност.

С голямо усилие на волята все пак се овладя и се опита да сложи ред в мислите си. Четенето го беше научило на много неща и работата изглеждаше ясна: Сиамският маг беше човек вълк и ухапан от него, Дени съответно се бе превърнал в човек.

Отначало го обхвана голям ужас при мисълта, че ще трябва да живее в един непознат свят. Човек сред хората — на какви ли не опасности щеше да бъде изложен! В паметта му изникнаха

безплодните борби, които водеха денонощно шофьорите от пикардийския бряг, и той вече предвкушаваше съвсем символично жестокостта на съществуването, на което, ще не ще, трябваше да се подчини. После размисли. Преобразяването му, ако книгите не лъжеха, по всяка вероятност щеше да бъде краткотрайно. Защо тогава да не се възползува от него и да не поизучи градовете? Тук трябва да признаем, че някои сцени, видени в гората, изникнаха в съзнанието на вълка, без да предизвикат у него предишните реакции, и за своя изненада той облиза устните си, което му позволи да установи, че въпреки всичко, езикът му си е останал остър, както преди. Отиде до огледалото, погледна се по-отблизо. Чертите му не бяха чак толкова грозни, колкото се опасяваше. Отвори уста и установи, че небцето му е запазило красивия си черен цвят и че пак може да мърда ушите си, само малко по-дълги и по-космати. Но лицето, което съзерцаваше в малкото сферично огледало, лице с удължен овал, матов тен и бели зъби, навярно щеше да му отреди почтено място сред онези, които познаваше. В края на краищата по-добре беше да се възползува от неизбежното и да извлече някаква поука за бъдещето. В пристъп на благоразумие той потърси, преди да излезе, някакви черни очила, с които в случай на нужда би могъл да скрие рубинения блясък на очите си. Взе със себе си и шлифер, праметна го на ръката си и с решителна стъпка се отправи към вратата. Няколко секунди по-късно, с лек куфар в ръка, вдишвайки утринния въздух, който някак странно бе лишен от миризми, той се озова край пътя и решително вдигна палец пред първата кола, която забеляза. Беше избрал посока Париж, от ежедневния си опит знаеше, че колите спират рядко, когато се изкачват по склона, и са по-склонни на това, когато се спускат, защото тогава лесно могат да потеглят отново.

Благодарение на елегантния си вид той много скоро бе поет от една личност, която не бързаше, и настанен удобно отдясно на водача, разтвори жадните си очи за непознатия широк свят. Двадесет минути по-късно слезе на Площада на операта. Времето беше ясно и свежо, а движението — в границите на приличното. Дени се устреми дръзко през зебрите и пое по булеварда в посока на хотел „Писар“, където поиска да му дадат стая с баня и хол. Остави куфара на прислугата и веднага излезе отново, за да си купи велосипед.

Сутринта мина като сън, смаян, Дени не знаеше накъде да поеме. Дълбоко в себе си изпитваше тайното желание да потърси някой вълк, за да го ухапе, но размисли, че съвсем няма да е лесно да намери жертва, а и не искаше да се влияе много от това, което пишеше в книгите. Известно му беше, че с малко късмет би успял да се приближи до животните в зоологическата градина, но пазеше тази възможност за по-тежък случай. Новият велосипед поглъщаше цялото му внимание. Никелираното чудо го очароваше, а освен това щеше да му бъде много полезно, за да се върне в пещерата. По обяд той паркира велосипеда до хотела, пред малко учудения поглед на портиера, но елегантният вид на Дени и най-вече рубинените му очи, изглежда, лишаваша хората от способността да правят каквито и да е забележки. С радост на сърцето той се огледа за някакъв ресторант. Избра един приличен и дискретен — тълпата все още го смущаваше и въпреки голямата си обща култура, се страхуваше, че държането му издава лек провинциализъм. Помоли да го настанят на по-усамотено място и да побързат с обслужването.

Но Дени не знаеше, че в това така спокойно на пръв поглед място точно в този ден се провеждаше ежемесечното събрание на Любителите на риба по рамболитански и стана така, че както се хранеше, той изведнъж видя нахлуването на тълпа от свежи и жизнерадостни господа, които заеха веднага седем маси с по четири куверта. Дени смръщи вежди при това ненадейно нашествие и както очакваше, управителят се приближи вежливо до неговата маса:

— Извинявайте много, господине — каза този голобрад и сладкодугмен човек, — бихте ли ни направили услугата да споделите масата с госпожицата?

Дени хвърли поглед към въпросната и престана да се мръщи.

— Ще бъда очарован — отвърна той, като се поизправи.

— Благодаря, господине — каза създанието с мелодичен глас. По-точно като мелодичен трион.

— Щом вие благодарите на мен — продължи Дени, тогава аз на кого? Подразбира се, да благодаря?

— На класическото провидение, разбира се — заяви красавицата.

И веднага изпусна чантичката си, която Дени улови още във въздуха.

— О! — възкликна тя. — Имате изключителни рефлексии!

— М-да — потвърди Дени.

— Очите ви също са твърде странни — добави тя след пет минути. — Напомнят на... на...

— Ах — отвърна Дени.

— На гранати — заключи тя.

— Това е от войната — каза Дени.

— Не ви разбирам...

— Искях да кажа — уточни Дени, — че очаквах да споменете рубина, но като видях, че казахте само гранат, си направих извод за ограниченията, до които води неизбежно войната чрез причинно-следствената връзка.

— Вие сте завършили Института за политически науки? — попита кафявата кошута.

— За да не се върна никога вече към тях.

— Мисля, че сте доста чаровен — увери го плоско госпожицата, която, между нас казано, беше губила девствеността си повече от един път.

— С удоволствие бих ви отговорил със същото, като го сложа в женски род — завърши своя мадригал Дени.

Излязоха заедно от ресторанта и палавницата сподели с човека вълк, че недалеч оттук е наела очарователна стая в хотел „Сребърната преса за пюрe“.

— Елате да разгледате японските ми щампи — прошепна тя в ухото на Дени.

— Благоразумно ли е? — осведоми се Дени. — Нима вашият съпруг, брат ви или някой друг роднина няма да се безпокои?

— Донякъде съм сираче — простена малката, като погъделичка една сълза с върха на вретеновидния си показалец.

— Колко жалко! — отвърна учтиво нейният елегантен компаньон.

Като я последва в хотела, той не пропусна да забележи странното отсъствие на администратора и наличието на толкова успокояващ червен плюш, по което това място силно се различаваше от неговия хотел, но стълбището му разкри първо чорапите, а после, в непосредствено съседство с тях — и прасците на хубавицата и той я

остави да вземе шест стъпала преднина, с цел да се осведоми. Вече осведомен, ускори крачка.

Идеята да прелюбодейства с жена го отвращаваше донякъде със своя комизъм, но споменът за „Измамен покой“ заличи този анахроничен елемент и той скоро се увери, че прилага на практика придобитите чрез гледане познания. Хубавицата благоволи да заяви, че е задоволена, и лукавството на нейните твърдения, че се е извисила, не бе доловено от неопитния в тази област и добричък Дени.

Той излизаше мъчително от нещо подобно на кома, доста по-различно от всичко, което бе изпитвал досега, когато чу часовника да звъни. Задъхващ се и пребледнял, Дени стана и застина глупаво на място, защото забеляза как партньорката му, с извинение, надупена, тършуваше старателно в джоба на самото му.

— Снимката ми ли търсите? — внезапно попита той, вярвайки, че е схванал работата.

Почувствува се поласкан, но от трепването, което оживи двете полукълба, разбра колко погрешно е предположението му.

— Но... ъ-ъ... да, скъпи — каза нежното създание, без да разбира дали той се подиграва с нея, или напротив.

Дени се намръщи. Стана, отиде и провери портфейла си.

— Значи вие сте една от онези жени, за чието безчестие може да се прочете в произведенията на господин Мориак! — заключи Дени. — Курва, в известен смисъл.

Тя щеше да му възрази, и още как, че ѝ е писнало от него и че се е погаврила с тялото му, и че не би се чукала с някакъв си тип само за удоволствие, но един особен блясък в очите на вчовечения вълк я накара да занемее. От орбитите на Дени изскочиха два тънки червени лъча, които се стрелнаха в очните ябълки на брюнетката и я потопиха в странен смут.

— Обличайте се и моментално си обирайте крушите! — подхвърли Дени.

Неочаквано му хрумна да нададе вой, за да подсили ефекта. Никога досега не му беше идвало подобно вдъхновение, но въпреки липсата му на опит, воят прозвуча страшно.

Ужасената госпожица се облече, без да пророни дума, за по-малко от времето, за което часовник отмерва дванайсет удара. Щом

остана сам, Дени се разсмя. Изпитваше някакво порочно, твърде възбуждащо чувство.

— Това е вкусът на отмъщението — предположи той на висок глас. Оправи дрехите си, почисти се, където бе необходимо, и излезе. Беше нощ и булевардът блещукаше чудно.

Не бе изминал и два метра, когато към него се приближиха трима мъже. Твърде ярко облечени, в твърде светли костюми, със съвсем нови шапки и твърде лъскави обувки, те го обградиха.

— Може ли да си поговорим? — каза най-дребният от тримата, с маслинен тен и тънки мустачки.

— За какво? — учуди се Дени.

— Не се прави на глупак — изрече един от другите двама, червен и квадратен.

— Да влезем тук — предложи онзи с маслинения тен, тъй като минаваха покрай някакъв бар.

Дени влезе, силно заинтригуван. До този момент приключението му се струваше забавно.

— Играете ли бридж? — попита той тримата мъже.

— Бита карта си — подхвърли червеният двусмислено. Изглеждаше разгневен.

— Скъпи мой — каза маслиненият, като влязоха, — вие току-що постъпихте твърде невнимателно с едно младо момиче.

Дени прихна да се смее.

— И се превива от смях, педерастът му с педераст! — вметна червеният. — Сега ще се запревива още повече.

— Номерът е — продължи маслиненият, — че ние се интересуваме от мацката.

Изведнъж Дени разбра.

— Ясно — каза той. — Вие сте сводници.

Тримата скочиха едновременно.

— Я си дръж езика! — заплаши го квадратният.

Дени го погледна.

— Ще се ядосам — каза той, без да бърза. — За пръв път ми се случва, но познавам усещането. Като в книгите.

Тримата мъже изглеждаха объркани.

— Да не мислиш, че си ни изплашил, кретен! — каза червеният.

Третият не беше много приказлив. Той стисна юмрук и се засили. Тъй като юмрукът беше насочен към брадичката на Дени, той избегна удара, налага китката му и стисна зъби. Чу се шум.

Една бутилка се приглови върху темето на Дени, който премигна и отстъпи.

— Ще те пречукаме! — каза маслиненият.

Барът се беше изпразнил. Дени прескочи масата и квадратния. Онзи зяпна от учудване, но с бърз рефлекс сграбчи обувия в еленова кожа крак на самотника от „Измамен покой“.

Последва кратка схватка, в края на която Дени, с разпрана яка, се огледа в огледалото. Дълъг белег прорязваше бузата му, а окото му бе станало синьо-лилаво. Той чевръсто нареди трите неподвижни тела под пейките. Сърцето му яростно думкаше под ребрата. Пооправи се малко и изведнъж погледът му падна върху стенния часовник. Единайсет часът.

„Кълна се в брадата си — помисли си той. — Трябва да се пръждосвам.“

Бързо си сложи черните очила и побягна към своя хотел. Душата му беше изпълнена с омраза, но трябваше веднага да си тръгне.

Плати стаята, взе куфара си, скочи на велосипеда и се понесе като истински Копи^[4].

Беше стигнал до моста Сен-Клу, когато го спря един полицаи.

— Нямате ли светлини? — попита го този човек, подобен на другите.

— А? — не разбра Дени. — Защо са ми? Аз виждам!

— Те не са, за да виждате вие — каза полицаият. — А за да ви виждат другите. Ами ако катастрофите? А?

— Ах, да, вярно — отвърна Дени. — Но как работят тези светлини?

— Подигравате ли се с мен? — попита ченгето.

— Слушайте — каза Дени, — наистина много бързам. Нямам време за подигравки.

— Май си просите глобата — заплаши гадното ченге.

— Вие сте извънредно досаден — отвърна вълкът, вече на педалите.

— Добре — каза отвратителният простак, — ще си я получите.

Той взе да вади кочан и химикалка „Vis“ и заби нос за миг.

— Името ви? — попита, вдигайки нос.

После изсвири със свирката, защото забеляза в далечината бързия велосипед на Дени, който щурмуваше склона.

Дени яко натисна педалите. Слисаният асфалт отстъпваше пред яростния му устрем. Склонът на Сен-Клу беше глътнат за нула време. Прекоси тази част на града покрай „Покажимивсичко“ — тънък намек за бродещите в парка Сен-Клу сластолюбци — и зави наляво към Пан Ноар и Вил д’Авре. Като изплува от цивилизованата част на града пред ресторант „Южна кошница“, той си даде сметка за някакво раздвижване зад себе си. Ускори ход и неочаквано се впусна по един горски път. Времето летеше. Изведнъж в далечината някакъв часовник отмери полунощ.

Още при първия удар Дени установи, че работата върви на зле. Едва достигаше педалите, краката му сякаш се скъсяваха.

Тъй като се беше засилил, той все пак се изкачваше по каменистия горски път, когато забеляза на лунната светлина сянката си — дълга муцуна, щръкнали уши — и веднага се изтърколи на земята, защото вълк на велосипед е нещо недостойно.

За негово щастие едва бе докоснал земята и с един скок се бе гмурнал в някакъв гъсталак, когато полицейският мотоциклет се блъсна с грохот в падналия велосипед. Мотористът загуби един тестикул и вследствие на това остротата на слуха му намаля с трийсет и девет процента.

Едва станал отново вълк, запътил се в тръс към жилището си, Дени се запита що за странна лудост го бе обхванала под тези човешки дрипи. Той, тихият, кроткият, беше свидетел как благородните му принципи и добродушието му отиват на кино. Отмъстителният бяс, чиято сила се бе стоварила върху тримата сводници от Мадлената — единият от които, нека побърза да го кажем за облекчение на истинските сводници, получаваше заплата от префектурата, отдел „За борба с наркотици и проституция“, — му се струваше едновременно немислим и привлекателен. Той поклати глава. Каква беда беше ухапването от Сиамския маг! За щастие, помисли си той, това мъчително преображение ще се извършва само при пълнолуние. Но у Дени остана нещо от него — смътната дремеща ярост, желанието за отмъщение не му даваха покой.

---

[1] 1847–1910 г. Френски писател, автор на приключенски романи, някои от които за златотърсачи. — Б.пр. ↑

[2] Суеверие или психоза, според които човек се превръща във вълк — особено разпространено като масова лудост през Средновековието. — Б.пр. ↑

[3] Обратното явление: превръщане на вълка в човек. — Б.пр. ↑

[4] Фаусто Копи — известен италиански колоездач. — Б.пр. ↑

КУЧЕТАТА, ЖЕЛАНИЕТО И СМЪРТТА^[1]

[\[0\]](#) Разказът е подписан с псевдонима на Борис Виан — Вернон Съливан. — Б.пр. [↑](#)

I

Осъдиха ме. Утре отивам на електрическия стол. Въпреки това ще напиша всичко, искам да обясня. В съда не ме разбраха. И след като Слакс е мъртва вече, ми беше трудно да говоря, знаех, че няма да ми повярват. Само ако беше успяла да се измъкне от колата! Ако можеше да дойде и да разкаже! Да не говорим повече за това, нищо не може да се направи. Поне на този свят.

Неприятното, когато си шофьор на такси, е, че придобиваш известни навици. По цял ден си зад волана и неизбежно опознаваш всички квартали. Предпочиташ едни пред други. Знаем например хора, които по-скоро биха се оставили да ги смелят от бой, отколкото да закарат клиент до Бруклин. Аз пък го правя на драго сърце. Искан да кажа, правех го на драго сърце, защото повече няма да го правя. Бях си създал ей такъв един навик, почти всяка вечер, около един, минавах покрай „Трите чифта“. Веднъж закарах някакъв пиян-залян клиент и той поиска да вляза с него. Когато си излязох, вече бях наясно какви момичета има вътре. Оттогава, пълна идиотщина, но сами ще прецените...

Всяка вечер към един без пет-един и пет минавах оттам. Тя излизаше по това време. В „Чифтовете“ често взимаха певици и аз знаех коя е тя. Слакс^[1], наричаха я така, защото ходеше най-често с панталони. А вестниците писаха, че била лесбийка. Излизаше почти винаги с двама типа, пианиста и басиста й, и се намъкваша в колата на пианиста.

Никога не се застоявах там. Не можех непрекъснато да държа таксито свободно, нито пък да правя много голям престой, в този квартал винаги имаше повече клиенти, отколкото където и да било другаде.

Но оная вечер, за която ви разprávям, те се сбиха, и то сериозно. Тя заби един юмрук във физиономията на пианиста. Здравата удряше това момиче. Направо го приспа. Той беше насмукан, но съм сигурен, че щеше да падне дори и на гладен стомах. Само че сега, като беше

пиян, остана да лежи на земята, а другият се опитваше да го съживи, като му биеше такива шамари, че щеше да му отнесе пъпеша. Не видях края, защото тя дойде, отвори вратата на таксито и седна до мен, на допълнителната седалка. После щракна със запалка и ме погледна изпод вежди.

— Искате ли да запаля лампичката?

Тя поклати глава и угаси запалката, а аз потеглих. Малко по-нататък, след като завих по Йорк Авеню, я попитах за адреса, защото чак тогава включих, че не беше казала нищо.

— Направо.

Е, все тая ми беше, нали броячът щракаше. И така, настъпих педала. В тоя час в кварталите с барове има хора, ама като излезеш от центъра — край. Улиците са пусти. Хората не вярват, но след един е по-лошо и от предградията. Няколко возила и от време на време по някой тип.

След като ѝ хрумна да седне до мен, не можех да очаквам нещо кой знае колко нормално от това момиче. Виждах я в профил. Имаше черни коси до раменете и толкова бледа кожа, че приличаше на болна. Носеше почти черно червило и устата ѝ изглеждаше като тъмна дупка. Колата се движеше. Тя най-сетне проговори.

— Отстъпете ми мястото си.

Спрях колата. Бях решил да не противореча. Бях видял как се справи с партньора си и не държах да се препирам с женска от тоя десен. Канех се да сляза, но тя ме хвана за ръката.

— Не си правете труда. Ще мина през вас. Дръпнете се.

Седна на коленете ми и се прехвърли от лявата ми страна. Задникът ѝ беше твърд като замразено месо, но не със същата температура.

Съобрази, че така може да ми стане нещо и се разсмя, но не злобно. Имаше почти доволен вид. Когато потегли, си помислих, че скоростната кутия на старата ми бричка ще гръмне, а ние подскочихме с двайсет сантиметра от седалките — толкова рязко подкара.

Влизахме в Бронкс, след като бяхме пресекли река Харлем, а тя натискаше газта до спукване.

Когато бях мобилизиран във Франция, съм виждал разни типове, дето взимат здравето на колите, като карат, но не можеха да ги съсипят

и наполовина в сравнение с тая мацка в панталони. Французите са просто опасни. А тя беше пълен пожар. Аз все така нищо не казвах.

О, сигурно ви е много забавно! Защото си мислите, че с моя ръст и с моите мускули бих могъл да ѝ надвия на една женска. И вие нямаше да го направите, само да бяхте видели как изглеждаше лицето на това момиче в колата, ами устата ѝ! Бяло като на мъртвец и с тая черна дупка... Гледах я отстриани и нищо не казвах и заедно с това я следях. Искаше ми се да ни засече някое ченге.

Нали ви казах, въобще не можете да си представите, колко малко хора има след определен час в град като Ню Йорк. Тя непрекъснато завиваше в която улица ѝ падне. Изминавахме по няколко пресечки, без да забележим жива душа, а после виждахме по един-двама типа. Някой скитник, понякога жена, хора, които се връщат от работа; има магазини, които не затварят преди един-два през нощта или пък изобщо не затварят. Щом видеше някого на десния тротоар, извиваше волана и се долепяше до тротоара, съвсем близо до човека, забавяше малко, а после натискаше газта точно в момента, в който минаваше край него. Все така не продумвах, но когато го направи за четвърти път, я попитах:

— Защо правите това?

— Предполагам, че ме развлича — каза.

Нищо не отговорих. Тя ме погледна. Не ми харесваше да ме гледа, докато кара, и без да искам, хванах волана. Десният ѝ юмрук машинално се стовари върху ръката ми. Яко удряше. Изругах и тя отново се развесели.

— Толкова са забавни, като подскочат, когато чуят шума на мотора...

Навярно беше видяла кучето, което пресичаше, затуй понечих да се хвана някъде, за да поема удара на спирачките, но вместо да намали, тя засили колата, а аз чух тъпия звук върху предницата и усетих удара.

— Ама че работа! — казах. — Прекалявате! Това куче кой знае как ми е подредило возилото...

— Затваряй си плювалника!...

Изглеждаше мъртво пияна. Очите ѝ блуждаеха, а колата вече криволичеше. Две преки по-нататък тя спря до тротоара.

Исках да сляза да видя дали онова чудо не беше съсипало престилката под бронята, но тя се обеси на ръката ми. Дишаше,

пръхтейки като кон.

Лицето ѝ в този момент... Не мога да забравя лицето ѝ. Да гледаш жена в такова състояние, когато ти самият си я докарал до него, върви, добре е... но да бъдеш на светлинни години от мисълта за това и изведнъж да я видиш така... Тя не помръдваше вече и с всичка сила стискаше ръката ми, малко се лигавеше. Тъглчетата на устата ѝ бяха влажни.

Погледнах навън. Не знаех къде сме. Нямаше никой. Можех да ѝ смъкна гащите с едно дръпване на ципа. В кола обикновено никога не стигах докрай. И въпреки това, никога няма да забравя този случай. Дори когато утре сутринта момчетата ще ми обръснат главата...

Малко след това я накарах да мине пак вдясно, седнах на волана, но тя почти веднага ми каза да спра колата. Беше си нахлузила криволяво дрехите и като псуваше като откачена, слезе, за да се настани отзад. После ми даде адреса на някакво нощно заведение, където трябваше да пее, а аз се опитах да съобразя къде се намираме. Нещо ми се губеше, както след едномесечно боледуване. Слязох на свой ред и успях все пак да се задържа на крака. Искях да видя предницата на колата. Нищо ѝ нямаше. Само едно петно кръв от дясната страна, разплескано от вятъра при движението. Можеше да бъде всякакво петно.

Най-лесно беше да завия обратно и да се върна по същия път.

Виждах я в огледалото за обратно гледане, тя дебнеше през прозореца и когато забелязах черната мърша върху тротоара, я чух. Тя отново дишаше учестено. Кучето още мърдаше, колата навярно му беше премазала вътрешностите и то се беше влачило до тротоара. Повръщаше ми се, чувствавах се слаб, а тя се разсмя зад гърба ми, виждаше, че съм като болен и започна съвсем тихо да ме обижда, говореше ми такива гнусни неща, че можех да я хвана и да я почна отново там, на улицата.

Вие, момчета, не знам от какво сте направени, но когато я откарах до онова заведение, където тя трябваше да изпее някаква песен, нямах сили да остана отвън да я чакам. Потеглих начаса. Трябваше да се прибера вкъщи. Трябваше да си легна. По принцип не е много забавно да живееш сам, но слава богу, че тая вечер бях сам. Дори не се съблякох, пийнах, каквото имах, и положих тяло, чувствавах се празен. Мамка му, бях гадно изпразнен...

А после, на другата вечер, бях отново там и чаках, точно отпред. Свалих таксиметровия знак и слязох да се разтъпча по тротоара. Тоя квартал гъмжи от хора. Не можех да остана. И все пак я изчаках. Тя излезе по същото време. Точно е като часовник, това момиче. Веднага ме забеляза. И ме позна. Ония двамата я следваха, както обикновено. Тя се смееше, както обикновено. Не знам как да ви го обясня, само като я видях, и ми идеше да хвъркна. Тя отвори вратата на таксито и тримата се намърдаха вътре. Щях да се задуша. Не очаквах такова нещо. Идиот, казах си. Не разбираш, че едно такова момиче, е пълно с прищевки. Една вечер — ставаш, на другата си шофьор на такси. Ти си никой.

Така ли било!... Никой!... Карах като луд и навярно съм закачил задницата на онова голямо возило пред мен, берях душа несъмнено. Бях зъл и какво ли не още. Тримата зад мен се веселяха. Тя разказваше вицове с мъжкия си глас, гласа й, боже господи, човек би казал, че го изкарва от гърлото си в обратна посока и това приличаше точно на едно хубаво нацепване.

Слезе първа веднага щом стигнахме, двамата дори не настояха да платят. И те си я знаеха... Влязоха в бара, а тя се наведе през вратата и ме погали по бузата, като че ли бях бебе; взех стотинките. Нямах желание да се разправам с нея. Щях да кажа нещо. Търсех какво. Тя заговори първа.

— Ще ме чакаш ли? — ми каза.

— Къде?

— Тук. Излизам след петнайсет минути.

— Сама?

Мамка му! Спукана ми беше работата. Искаше ми се да си върна думите назад, нищо не можех да върна и тя впи нокти в бузата ми.

— Виждаш ли това? — каза тя.

Пак се забавляваше. А аз не схващах. Пусна ме почти веднага. Пипнах си бузата, течеше ми кръв.

— Нищо ти няма! Като се върна, вече няма да кърви. Ще ме чакаш ли, а? Тук.

Влезе в бара. Опитах да се видя в огледалото. На бузата имах три дъгообразни белега и четвърти по-голям, срещу тях, от палеца й. Не кървеше много. Нищо не усещах.

И така, чаках. Тази вечер не убихме нищо. И нищо не получих...

Мисля си, че тя отскоро вършеше тия работи. Не говореше много и аз не знаех нищо за нея. Сега прекарвах деня в полусън, а вечер вземах старата бричка и тръгвах да я посрещна. Тя не седаше вече до мен, би било много глупаво да ни сгепчат ченгетата заради такова нещо. Слизах, тя заемаше мястото ми и най-малко два-три пъти седмично улучвахме котки и кучета.

Мисля, че към края на втория месец, откакто се виждахме, тя започна да желае нещо друго. Това вече не ѝ действаше така, както в началото, и мисля, че ѝ хрумна да потърси по-голям дивеч. Друго не мога да ви кажа, смятах го за естествено... тя не реагираше вече както преди, а аз исках да бъде както преди. Зная, може да кажете, че съм чудовище. Но вие не познавате това момиче. Куче или дете — щях да го направя с еднаква сила заради нея. И така, убихме петнайсетгодишно момиче, то се разхождаше с приятеля си моряк. Връщаха се от Лунапарк, но да ви разкажа.

Тази вечер Слакс беше ужасна. Още щом се качи, видях, че иска нещо. Разбрах, че ще обикаляме и цяла нощ, ако се наложи, но ще трябва да намерим.

Мамка му! Лошо ни се пишеше. Тръгнах направо по моста Куинсбъро, а оттам продължих по околоръстните магистрали, никога не бях виждал толкова много коли и толкова малко пешеходци. Това е напълно естествено за магистралите, ще ми кажете. Но онази вечер аз не го съзнавах. Другаде ми беше акълът. Карахме с километри. Направихме пълна обиколка и се озовахме насред Кони Айланд. Слакс беше на волана от известно време. Аз бях отзад и се държах на завоите. Тя приличаше на побъркана. Аз чаках. Както обикновено. Бях вечно в полусън, нали ви казах. Събуждах се в момента, в който тя минаваше при мен отзад. Мамка му! Не искам да мисля за това.

Стана просто. Тя започна да кръстосва между 23-та и 24-та — Запад и ги видя. Те се забавляваха, като той вървеше по тротоара, а тя долу по улицата, за да изглежда още по-малка. Той беше висок, хубав младеж. В гръб момичето изглеждаше съвсем малко, руси коси, рокличка. Не беше много светло. Видях ръцете на Слакс върху волана. Негодница. Хубаво шофираше. Налетя върху тях и удари момичето в таза. Тогава ми се стори, че ще пукна. Успях да се обърна, то беше паднало на земята, неподвижна купчинка, а младежът крещеше и

тичаше след нас. А после видях, че някаква зелена кола, от старите полицейски, излиза от пряката.

— По-бързо! — изревах.

Тя ме погледна за миг и насмалко да се качим на тротоара.

— Давай!... Давай!...

Знам какво изпусках в тоя момент. Знам. Виждах само гърба ѝ, но знам какво чудо щеше да бъде. Затова не ми пука, разбирате ли. Затова утре сутрин момчетата могат спокойно да ми острижат тиквата. А могат и да ми я обръснат, като ми оставят един кичур, за да се позабавляват, или да ме боядисат в зелено, като полицейска кола, не ми дреме, разбирате ли.

Слакс натискаше газта. Успя да се справи с положението и ние се озовахме на Сърф Авеню. Тая стара бричка вдигаше адски шум. Зад нас оная, полицейската, ни подгони.

После стигнахме до пропускателен пункт за магистрала. Никакви червени светофари. Мамка му! Само ако имах друга кола! Всичко щеше да бъде иначе. А пък и оная, дето пълзеше отзад... Надбягване на охлюви. Просто да си изгризеш ноктите от яд.

Слакс се оправяше, доколкото беше възможно. А аз все така гледах гърба ѝ, знаех какво ѝ се иска и това ме тормозеше точно толкова, колкото и нея. Изревах още веднъж: „Давай!“ — и тя продължи, а после се обърна за секунда и някакъв тип изскочи иззад един парапет. Тя не го видя. Идваше от дясната ни страна. Караше най-малко със седемдесет и пет километра в час. Видях дървото и се свих на кълбо, а тя дори не помръдна и когато ме извадиха от колата, аз ревах като животно, а Слакс все така не помръдваше. Воланът беше издънил гръдния ѝ кош. Трудно я извадиха, като я дърпаха за белите ѝ ръце. Бели като лицето ѝ. Още ѝ течаха малко лиги. Очите ѝ бяха отворени. А аз не можех да помръдна, защото кракът ми се беше извил лошо, но ги помолих да я поставят до мен. Тогава погледнах очите ѝ. После погледнах нея. Беше цялата в кръв. Освен лицето ѝ. Струеше.

Те разтвориха коженото ѝ палто и видяха, че отдолу е само по панталони. Бялата плът на ханша ѝ изглеждаше като чужда и мъртва под светлината на халогенните лампи, които осветяваха пътя. Ципът ѝ е бил вече разтворен, когато се блъснахме в дървото.

---

[1] Всекидневни панталони (англ.). — Б.пр. ↑

БЕЗ КЪСМЕТ

I

Клам Жоржобер гледаше как жена му, хубавата Гавиал^[1], кърмеше плода на тяхната любов, ячко тримесечно бебе от женски пол, но това няма никакво значение за следващите събития.

Клам Жоржобер имаше единайсет франка в джоба си и на другия ден трябваше да плати наема, за нищо на света обаче не би посегнал към натъпкания с хилядарки дюшек, върху който спеше големият му син, навършил единайсет години на дванайсети април. Клам държеше в себе си само дребни банкноти и монети на обща стойност до десет франка и всичко останало заделяше. Поради това Жоржобер смяташе, че в този момент притежава само единайсет франка и остро чувство за отговорност към новородените.

— Сигурно вече е време това дете все пак да стане полезно, не че се отричам от него, но то кара четвъртия месец... — каза той.

— Слушай — отвърна жена му, хубавата Гавиал, — няма ли да почакаш да навърши шест (месеца)? Най-малките не бива да работят, изкривява им се гръбначният стълб.

— Права си — отвърна Жоржобер, — но сигурно има някакъв изход.

— Кога ще ми купиш количка да разхождам бебето? — попита Гавиал.

— Ще ти направя от стар сандък за сапун, с колела от „Пакард“ — каза Жоржобер. — По-евтино ще излезе, пък и е много шик. В Отъой всички хлапета ги... разхождат... в... За бога! — сети се той. — Намерих изхода!...

---

[1] Вид крокодили с остра и дълга муцуна, разширена в края. — Б.пр. ↑

II

Хубавата Гавиал заситни през гигантския портал на сградата с номер сто и семсе, както би казала Каролин Лампион, известната белгийска звезда от булевард „Мердозар“^[1]. Вляво, в дъното на широкия и дълъг коридор, застлан с черни и бели плочки, имаше вита стълба с парапет от съвсем ковано желязо, а в подножието на тази спирала, през която минаваше асансьор в стил „Луи Х“, с автентичния подпис на производителя Бул (само че асансьорът беше фалшив), стояха две великолепни колички от фирмата „Братя Бонишон и Ман“, украсени с бяла заешка кожа, първата от които очакваше слизането на потомците на прочутия род Боа Зеппе дьола Кенел^[2], а втората — на потомците на Марсьолен дю Конже^[3].

Дължината на предишното изречение позволи на хубавата Гавиал да се скрие зад него и да мине покрай портиерната, без да я забележат. Трябва да се добави, че хубавата Гавиал, облечена елегантно в дълга пола, последен вик на модата, изпод която се подаваше също такава дантелена фуста (фустата от първото ѝ участие), нежно носеше на ръце момиченцето, което господ ѝ беше отредил в резултат на един успешен контакт с нейния съпруг, Клам Жоржобер.

Хубавата Гавиал от пръв поглед реши, че количката на младия Дьола Кенел е в по-добро състояние от количката на младия Конже. Правилно заключение, защото той се напикаваше в нея като пълен простак всеки път, когато бавачката му срещнеше кон. Странен рефлекс, защото шест години по-късно бащата на младия умря, разорен от конни надбягвания, но нека не изпреварваме събитията...

Тя влезе в асансьора като у дома си, изкачи се до втория етаж и слезе обратно по стълбата, за да я види портиерката. После се приближи до количката и нежно положи върху косматата заешка възглавничка момиченцето, наречено Вероник, особеностите на чието възпитание обяснихме по-горе.

Хубавата Гавиал излезе през големия портал с високо вдигната глава, като буташе количката пред себе си, тръгна нагоре по булевард „Мердозар“.

Сто метра по нататък я чакаше съпругът ѝ.

— Отлично — каза той, докато оглеждаше количката. — Тази струва трийсет стотачки по магазините. Ще ѝ вземем дванайсет бона.

— Дванайсет бона за мен — уточни Гавиал.

— Дадено — каза Клам Жоржобер великодушно. — Това ти беше сефтето и ти свърши работата както трябва. Смятам, че така е редно.

---

[1] Буквално — „Майната им на изкуствата“, като е направен каламбур от бул. „Дьо Мозар“ (на Моцарт) в аристократичния XVI район на Париж. — Б.пр. ↑

[2] Буквално — Гъстата гора на Кнедлата. — Б.пр. ↑

[3] Буквално — Крышкача. — Б.пр. ↑

III

— Ще ми я върнеш ли след час? — попита Леон Нанилеон.

— Разбира се — увери го Клам.

Клам Жоржобер намести на главата си мотоциклетната каска, която Нанилеон му подаде, и се погледна в огледалото.

— Заспива! — каза той. — Бомба! Приличам на истински!

— Давай! — отвърна Леон. — След час да си тук.

Един час по-късно Клам паркира пред квартирата на своя стар приятел Леон яркочервен мотор „Нортън“ с калници до осите.

— Не е лошо — каза Леон, който го чакаше пред вратата и гледаше часовника си.

— По магазините струва двеста и петдесет стотачки — отвърна Клам, — но като имаш предвид, че е без документи, защото е краден, не мога да го косна за повече от сто бона. Ама за такъв удар си струваше да ми послужиш с каската, нали?

— Разбира се — съгласи се Леон Нанилеон. — Я кажи... Да ти дам ли моя в замяна? Така няма да имаш неприятности с документите...

— Дадено — отвърна Клам. — И твоят ли е Нортън?

— Да — каза Леон Нанилеон. — Но амбреажът му не е трипалцов с мека предавка като този.

— Няма да ти откажа — отговори Клам. — Прието! Дори и да загубя, ти си приятел.

IV

Клам продаде мотора на Нанилеон за сто и петдесет хиляди и докато Нанилеон гниеше в затвора, си купи хубава шофьорска униформа с фуражка.

— Разбираш ли — обясняваше той на жена си, хубавата Гавиал (която дъвчеше рахат локум, а Вероник смучеше биберон, пълен с коняк от доброто старо време), — никога няма да им дойде наум да спрат кола на дипломатическия корпус, особено пък с шофьор в нея.

— Най-вече заради шофьора — съгласи се тя.

— И локомотив мога да открадна също така лесно — обясни Клам Жоржобер, — но ще трябва да си намажа лицето със смазка и ръцете със сажди. Между другото, въпреки висшето ми образование, може да се окаже, че не ме бива да карам локомотив.

— О! — каза Гавиал. — Ще се справиш отлично.

— Предпочитам да не опитвам — отвърна Жоржобер. — Между другото не съм амбициозен и един среден доход от сто бона на ден ми е достатъчен. И после, има едно неудобство — релсите. Ако се движа по линията без разрешително, ще си навлека неприятности, а по пътя с локомотив — ще привлече вниманието.

— Липсва ти замах — заяви хубавата Гавиал, — но затова те обичам. Искам да те помоля за нещо.

— За тебе винаги, скъпа — каза Клам Жоржобер.

Той се пъчеше в шофьорската си униформа. Тя го привлече към себе си и му каза нещо на ухото, после се изчерви и скри лицето си в една бродирана възглавница.

Клам се засмя широко.

— Приключвам с кадилака на посолството и веднага отивам да ти потърся това — каза той.

Що се отнася до кадилака, операцията мина благополучно и той веднага го косна за сто и тридесет хиляди франка, защото вече печатаха серийно фалшиви документи за „Кадилак“, току-що ги бяха пуसнали в оборот и ги имаше по всички будки за цигари.

Преди да се прибере, Клам намина при един познат търговец на дрехи. След четвърт час се върна при Гавиал. Всичко беше готово и той носеше обемист пакет.

— Ето, скъпа. Имам униформа. Всичко е тук, дори и брадвата. Ще имаш своята пожарна, когато пожелаеш.

— Ще се разходим ли с нея в неделя?

— Разбира се.

— А ще има ли висока стълба?

— Ще има висока стълба.

— Скъпи, обичам те!

Вероник протестираше, защото смяташе, че две деца са напълно достатъчни.

V

Времето в затвора течеше лениво за Нанилеон. Той чу стъпки и стана, за да види кой е. Пазачът спря пред неговата врата и ключът се превъртя в ключалката. Влезе Клам Жоржобер.

— Добър ден — каза той.

— Здравсти, старче — отговори Нанилеон. — Много мило, че дойде за компания, че времето е лениво.

Те се разсмяха, въпреки че майтапът беше употребен по-горе.

— Какво те води насам? — попита Леон.

— Пълна идиотщина — въздъхна Жоржобер. — Тъкмо й бях свил пожарна кола, ама жените са ненаситни. Поиска катафалка.

— Тя прекалява — кимна Нанилеон с разбиране, защото неговата жена не му беше искала нищо повече от трийсет и пет местен автобус.

— Представяш ли си! Тогава купих ковчег, пъхнах се в него и тръгнах да й търся катафалка.

— И сигурно си успял — каза Нанилеон.

— Опитвал ли си да вървиш в ковчег? — възкликна Клам. — Преплетох си краката и падайки, премазах някакво кученце. Тъй като то беше на директоршата на затвора, разбираш какво последва, нали...

Леон Нанилеон поклати глава.

— Мамка му... — каза той. — Някои хора хич нямат късмет.

ЛЮБОВТА Е СЛЯПА

I

На пети август в осем часа градът бе покрит с мъгла. Тя беше лека, изобщо не пречеше на дишането, но изглеждаше странно непроницаема, между другото — сякаш беше силно оцветена в синьо.

Спусна се хоризонтално на пелени, отначало се кълбеше на двадесет сантиметра от земята и хората вървяха, без да виждат краката си. Една жена, която живееше на улица „Сен-Бракмар“ № 22, изпусна ключа си точно преди да влезе въщи и не можа да го намери. Шест души, между които едно бебе, ѝ се притекоха на помощ, междувременно падна вторият пласт мъгла и те намериха ключа, но не и бебето, което бе избягало под прикритието на атмосферното явление, горящо от нетърпение да се отърве от биберона и да опознае тихите радости на брака и задомяването. Така първата сутрин се изгубиха триста шейсет и два ключа и четиринайсет кучета. Като се умориха да следят напразно плувките, рибарите се побъркаха и тръгнаха на лов.

Мъглата се стелеше на дебели пластове в дъното на стръмните улици и в падините, процеждаше се на дълги струи през капчуците и проветрителните шахти, заля коридорите на метрото и то спря да работи, когато млечната вълна стигна до нивото на семафорите, а в този момент навън беше паднала вече и третата пелена и хората газеха до колене в бялата нощ.

Мислейки се за благодетелствувани, обитателите на високите квартали се присмиваха на онези от брега на реката, но след една седмица всички се помириха, защото имаха възможността да се блъскат по един и същи начин в мебелите из стаите си; сега мъглата стигаше до върха на най-високите сгради. Макар и последна, малката камбанария на кулата в крайна сметка също изчезна, неудържимият прилив на непрогледната мъгла я заля цялата.

II

На тринайсети август Орвер Латюил^[1] се събуди след тристачасов сън; изплуваше от доста тежко пиянство и отначало помисли, че е ослепял, което правеше голяма чест на поднесените му напитки. Беше нощ, но особена нощ, защото, с отворени очи, той имаше чувството, което човек изпитва, когато върху затворените му клепащи падне светлината на електрическа лампа. С несигурна ръка потърси копчето на радиото. То работеше и новините го просветиха горе-долу.

Без да обръща внимание на празните коментари на говорителя, Орвер Латюил размисли, почеса се по пъпа и помирисвайки нокътя си, призна, че има нужда от баня, но тази удобна мъгла, паднала върху всичко като плаща на Ной върху Ной или като мизерията върху бедните, или като воала на Танит върху Саламбо, или като котка в цигулка, го накара да се убеди, че банята е ненужна. Впрочем мъглата имаше лек мирис на туберкуозна праскова и трябваше да убие личните миризми на спарено. Между другото звуковете се чуваха добре и шумовете, обвити в тази вата, придобиваха странен резонанс, светъл и бял като гласа на лирично сопрано, чието небце, пробито при нещастно падане върху ръчката на плуг, е било заместено с протеза от ковано сребро.

Първо, Орвер прочисти мозъка си от всички проблеми и реши да действа, сякаш нищо не се е случило. Вследствие на което се облече безпрепятствено, защото дрехите му бяха подредени на мястото си, с други думи — едни по столовете, други под леглото, чорапите в обувките, едната обувка в някаква ваза, другата под нощното гърне.

— Боже мой — каза си той. — Колко е странна тази мъгла.

Това не особено оригинално размишление го спаси от дитирамбите, от обикновения ентусиазъм, от тъгата и мрачната меланхолия и той просто постави явлението в категорията на констатираните неща. Но лека-полека добиваше смелост и привикваше

към необичайното, докато накрая реши да предприеме няколко експеримента с хора.

— Ще сляза при портиерката и ще оставя панталона си разкопчан — каза той. — Да видим дали има мъгла, или това е от очите ми.

Картезианското мислене на французина го кара да се съмнява в съществуването на непрогледна мъгла дори ако тя е толкова гъста, че му пречи да вижда, но това не може да се каже по радиото, защото човек може да се ориентира и да реши да повярва в чудото. Всички в радиото са говеда.

— Разкопчавам се — каза Орвер — и слизам така.

Той се разкопча и слезе така. За първи път в живота си забеляза скърцането на първото стъпало, скрибуцането на второто, скриптенето на четвъртото, хрускането на седмото, пукането на десетото, трещенето на двадесет и второто и дрънкането на месинговия парапет, чиято крайна подпорка беше отлепена.

Насреща някой се качваше, като се държеше за стената.

— Кой е? — попита той, като се спря.

— Лъорон! — отговори г-н Лъорон^[2], който живееше срещу него.

— Добър ден — каза Орвер, — аз съм Латюил.

Протегна ръка и срещна нещо твърдо, което пусна с учудване. Лъорон се засмя смутено.

— Извинете — каза той, — но нищо не се вижда, а тази мъгла е адски топла.

— Така е — отвърна Орвер.

Мислейки за разкопчания си панталони, вече засегнат установи, че на Лъорон му е хрумнало същото.

— Е, тогава довиждане — каза Лъорон.

— Довиждане — каза Орвер и тайно отпусна трите дупки на колана си.

Панталонът се смъкна в краката му, той го изу и го хвърли долу през парапета. Наистина мъглата беше топла като трескав пъдпъдък и щом Лъорон се шляеше разголен, Орвер не можеше да остане облечен. Всичко или нищо.

Сакото и ризата му полетяха. Остави само обувките.

Като слезе по стълбището, той лека почука на прозорчето на портиерката...

— Влезте — чу се гласът на портиерката.

— Има ли поща за мен? — попита Орвер.

— О, г-н Латюил! — прихна дебелият госпожа, която винаги намираше за какво да се смее. — Значи... Добре сте се наспали? Не исках да ви безпокоя... но да бяхте видели първите дни на тази мъгла!... Всички полудяха. А сега... е, така де... свикваме...

Той усети, че тя се приближи към него по силния ѝ парфюм, който преодоля млечната бариера.

— Само за яденето не е много удобно — каза тя. — Странна е тази мъгла... насища, както се казва... аз, знаете ли, се храня добре... но от три дена — чаша вода, парче хляб и това ми стига.

— Ще отслабнете — каза Орвер.

— Ха, ха! — изкикоти се тя със своя смях, дрънчащ като торба с орехи, падаща от шестия етаж. — Пипнете да видите, г-н Орвер, никога не съм била в такава форма. Дори циците ми щръкват... Пипнете да видите...

— Но... ъ-ъ... — измънка Орвер.

— Пипнете да видите, ви казвам.

Тя взе ръката му, напипвайки я напосоки, и я сложи на върха на една от въпросните цици.

— Удивително! — установи Орвер.

— Аз съм на четиридесет и две години — каза портиерката. — Е, никой не би ми ги дал! Ах!... Тези, които са едрички като мен, донякъде имат предимство...

— По дяволите! — възкликна Орвер, поразен... — Та вие сте гола!...

— Добре де, ами вие! — отвърна тя.

— Вярно — каза си Орвер. — Що за идея ми хрумна.

— По телевизията казаха — продължи портиерката, — че това е полововъзбудителен аерозол.

— Ах!... — обади се Орвер; портиерката се притискаше към него, дишайки учестено, и за миг му се стори, че се възражда от тази проклета мъгла.

— Чакайте, госпожа Панюш — умоляваше я той. — Да не сме животни. Ако това е възбудителна мъгла, трябва да се въздържахме, за

бога.

— Ох, ох! — въздишаше г-жа Панюш на пресекулки, намествайки ръцете си точно където трябва.

— Все ми е едно — каза Орвер с достойнство. — Оправяйте се сама, и пръста си няма да мръдна.

— Брей — промърмори портиерката, без да губи самообладание, — господин Льорон е по-любезен от вас. С вас човек трябва да върши цялата работа.

— Слушайте — каза Орвер — днес се събуждам... Не съм свикнал.

— Аз ще ви покажа — отговори портиерката.

После се случиха неща, върху които е по-добре да хвърлим плаща на бедните, като мизерията на Ной, плаща на Саламбо и воала на Танит в някоя цигулка.

Орвер излезе забързан от портиерната. Навън нададе ухо. Ето какво липсваше: шумът от колите. Но безброй песни се извисяваха. От всички страни се лееха смехове.

Леко зашеметен, той пое по улицата. Ушите му не бяха привикнали към подобен звуков хоризонт с такава дълбочина и той се губеше някак в него. Забеляза, че разсъждава на висок глас.

— Боже мой — каза той. — Възбудителна мъгла!

Както се вижда, въпросните разсъждения не бяха особено разнообразни. Но поставете се на мястото на човек, който е спал единадесет дена, който се събужда в пълен мрак, наситен с някакво непристойно и всеобщо отравяне, и установява, че неговата дебела и грохнала портиерка се е превърнала във Валкирия с остри и сочни гърди, в жадна Цирцея, чиято пещера е пълна с неочаквани удоволствия.

— Да му се не види! — допълни Орвер, за да уточни мисълта си.

Изведнъж забеляза, че се е изправил наред улицата, хвана го страх, отдръпна се до стената и извървя стотина метра покрай нея. Тук беше хлебарницата. Личният режим му налагаше да хапва по нещо след всяка по-значителна физическа дейност и той влезе вътре, за да изяде едно хлебче.

В магазина беше много шумно.

Орвер беше човек, почти лишен от предразсъдъци, но когато разбра какво изисква хлебарката от всеки клиент и хлебарят от всяка

клиентка, почувствува, че му настръхва косата.

— Щом ви давам хляб от един килограм — каза хлебарката, — имам право да искам съответния размер, по дяволите!

— Но, госпожо — запротестира едно дребно старче, в което Орвер разпозна г-н Кюрпип^[3], стария органист от църквата на крайбрежната улица, — но, госпожо...

— И вие свирите на орган! — възмути се хлебарката.

Господин Кюрпип се ядоса.

— Ще ви изпратя моя орган — каза той гордо и се отправи към изхода, но там се блъсна в Орвер и дъхът му секна.

— Следващият! — извика хлебарката.

— Искам един хляб — каза Орвер притеснен, като разтриваше корема си.

— Един хляб от два килограма за господин Латюил! — изкрещя хлебарката.

— Не! Не! — простена Орвер. — Едно малко хлебче!

— Простак! — каза хлебарката.

И се обърна към съпруга си:

— Виж, заеми се с него, Люсиен, дай му да разбере.

Косите на Орвер настръгнаха и той побягна с пълна пара направо през витрината. Но тя устоя.

Той заобиколи и най-после излезе. В хлебарницата оргията продължаваше. Калфата поемаше децата.

— Най-после! Пусто да остане! — ругаеше Орвер на тротоара. — Ами че аз имам право да избирам! Тая хлебарка, с нейната мутра...

После се сети за сладкарницата след моста. Сервитьорката беше седемнайсетгодишна, със сърцевидна уста и малка престилчица на баклавички... може би сега носеше само престилчицата...

Орвер тръгна с едри крачки към сладкарницата. Три пъти падна върху някакви преплетени тела, но не си направи труд да разгадава комбинациите им. Поне в единия случай бяха пет.

— Рим! — промърмори той. — Quo Vadis! Fabiola et cum spirituo tuo! Оргии! Ох!

Получил, вследствие на допира си с витрината, едно гълъбово яйце, от най-сполучливите, той разтриваше главата си. Ускори крачка, защото някакъв вътрешен глас, който бе негов, но се носеше далеч пред него, го подтикваше да стигне колкото може по-бързо.

Мислейки, че наближава целта, той се опита да се приближи към къщите, за да се ориентира по тях. Разпозна витрината на антикварната по завинтения кръгъл диск, който крепеше едно от счупените стъкла. Сладкарницата беше след две сгради.

Блъсна се в движение в някакво неподвижно тяло, обърнато с гръб към него. Изкрещя.

— Не се натискайте — каза един дебел глас — и намерете начин да махнете това от задника ми, иначе ще ме накарате да ви размажа мутрата...

— Ама... хм... какво си въобразявате — каза Орвер. Отдръпна се вляво, за да премине. Втори удар.

— Е, какво има — изрече друг мъжки глас.

— На опашката, като всички.

Избухна силен смях.

— А? — каза Орвер.

— Вие, разбира се, идвате за Нели — чу се глас.

— Да — измънка Орвер.

— Е, наредете се на опашката. Вече сме шейсет.

Орвер не отговори. Бе съкрушен.

Тръпна си, без да разбере дали тя е сложила престилчицата си на баклавички.

Зави по първата пряка вляво. Насреща му идваше някаква жена. Двамата паднаха на земята, седнаха.

— Извинете — каза Орвер.

— Вината е моя — отвърна. — Вие вървахте вдясно.

— Мога ли да ви помогна да станете? — попита Орвер. — Нали сте сама?

— А вие? Нали няма да ми скочите петима или шестима?

— Наистина ли сте жена? — продължи Орвер.

— Вижте сам — каза тя.

Бяха се приближили един към друг и Орвер усети до бузата си дълги копринени коси. Бяха коленичили един срещу друг.

— Къде можем да бъдем на спокойствие? — попита той.

— По средата на улицата — отвърна жената.

Отидоха там, ориентирайки се по ръба на тротоара.

— Желая ви — каза Орвер.

— И аз — каза жената. — Името ми е...

Орвер я прекъсна.

— Все ми е едно. Не искам да знам нищо друго освен това, което ще узнаят ръцете и тялото ми.

— Вземете ме — каза жената.

— Вие естествено сте без дрехи — установи Орвер.

— И вие — каза тя.

Той легна до нея.

— Никой не ни гони — забеляза тя. — Започнете от краката и после нагоре.

Орвер беше шокиран. И го каза.

— По този начин ще ме опознаете — отвърна жената. — Разполагаме само, и вие го казахте, с кожата си като средство за проучване. Не забравяйте, че вече не се страхувам от погледа ви. За вашата еротична самостоятелност не може да става и дума. Да бъдем откровени и непосредствени.

— Добре говорите — каза Орвер.

— Чета „Ле тан модерн“^[4] — отвърна жената. — Хайде, побързайте да направите моето сексуално кръщение.

И Орвер го направи неколkokратно и по различен начин. Тя притежаваше несъмнени способности, а и границите на възможностите са необятни, когато човек не се страхува, че ще запалят лампата. И в крайна сметка, това не изхабява. Познанията за два-три трика, които Орвер й даде, не бяха за пренебрегване, и неколkokратното приложение на симетричното сливане породиха доверие в техните отношения.

Това беше простият и сладък живот, който превръща хората в образ и подобие на бога Пан.

---

[1] Буквално „керемидата“ (фр.). — Б.пр. ↑

[2] Буквално „закръгленият“ (фр.). — Б.пр. ↑

[3] Буквално „пръчица за чистене на лула“ (фр.). — Б.пр. ↑

[4] Френско литературно списание, основано от Жан Пол Сартр.
— Б.пр. ↑

III

Обаче радиото съобщи, че учените забелязват равномерна регресия на явлението и че слоят на мъглата от ден на ден намалява.

Свикаха голям съвет, тъй като бяха изправени пред заплаха. Но бързо намериха разрешение, защото човешкият гений е многолик и когато мъглата се разпръсна, както отбелязаха специалните автоматични детектори, животът продължи щастливо, защото всички си бяха изболи очите.

МИСЛИТЕЛЯТ

I

На единайсетия си рожден ден малкият Юродонал Карие внезапно откри съществуването на бога, всъщност провидението неочаквано му разкри способностите му на мислител и като се има предвид, че до този момент се бе проявявал като пълен идиот във всяко отношение, трудно можеше да се повярва, че господ няма пръст в тази ненадейна промяна.

Жителите на Ла-Успиньол-сюр-Коте с присъщата си злонамереност несъмнено ще ми възразят, че в навечерието на рождения си ден малкият Юродонал е паднал на главата си, а на сутринта е получил девет хубави ритника от своя добър чичо, който го заварил да следи отблизо дали прислужницата си сменя бельото всеки три седмици, както настояваше баща му. Но това градче е пълно с безбожници, чиито грехове биват подкрепяни от нечестивите проповеди на даскала от старото училище, а енорийският свещеник се напива всяка събота и това намалява тежестта на свещените му думи. Ако човек все пак не е свикнал с подобни работи, той не става мислител, без да се опита да припише отговорността за това на някоя висша сила, а в случая най-добре беше да се благодари на бога.

Това стана съвсем просто. По време на уединението преди причестяване господин свещеникът, по случайност трезвен, запита Юродонал:

— На какво се дължи грехопадението на Адам и Ева?

Никой не можа да отговори, защото на село да правиш любов не е грях. Но Юродонал вдигна ръка.

— Ти знаеш ли?

— Да, господин свещеник — каза Юродонал. — Това е било грешка на Сътворението.

Свещеникът усети крилото на Светия дух, който премина, и закопча яката си от страх да не стане течение. Разпусна момчетата и изпадна в размисъл. Три месеца по-късно, все така отдаден на размисъл, той напусна селото и стана отшелник.

— Много далеч бие това, което каза — повтаряше той.

II

Оттогава Юродонал придоби завидно солидна репутация на мислител сред ла-успиньолци. Дебнеха всяка негова думичка: трябва да кажем, че Светият дух изобщо не се появяваше вече. Един ден обаче, в часа по физика учителят зададе въпрос от урока за електричеството:

— Какво означава отклонението на стрелката на галванометъра?

— Наличие на ток... — отговори Юродонал.

Но това не беше нищо. Той продължи:

— Наличие на ток или повреда на галванометъра... несъмнено вътре ще намерите мишка.

Заради този случай беше отпусната стипендия на малкия Юродонал, тогава четиринайсетгодишен, който завърши училище, без да изкаже нова мисъл, но се знаеше на какво е способен.

В края на учението си той се покори с бляскава слава в час по философия.

— Ще ви прочета една мисъл на Епиктет — бе казал учителят.

И им прочете:

„Ако искаш да напреднеш в познанието на мъдростта, гледай да минеш за глупак и безумец, що се касае за външните неща.“

— И обратно... — каза тихо Юродонал.

Учителят се поклони пред него.

— Скъпо дете — каза той, — на нищо повече не мога да ви науча.

Тъй като Юродонал стана и излезе, като остави вратата открената, учителят приятелски го повика:

— Юродонал... спомнете си... една врата трябва да бъде или отворена, или затворена...

— Една врата — каза Юродонал — трябва да бъде отворена, затворена или свалена, ако се налага спешно да се поправи бравата.

После Юродонал се отдалечи и взе влака за Париж, за да завладее столицата.

III

В Париж Юродонал отначало си помисли, че миризмата на монмартърското метро му напомня миризмата на селските клозети, но запази това съждение за себе си, като прецени, че то е безинтересно за парижани. После се опита да си намери работа.

Дълго време разсъждава, преди да определи дейността, на която желаше да се посвети. Тъй като в Ла-Успиньол беше свирил в общинския духов оркестър като втори саксхорн, пожела да се ориентира към музиката.

И все пак за това беше необходимо някакво оправдание, с присъщата си гениалност Юродонал скоро го намери. „Музиката — каза си той — разпуска нравите, а строгите нрави са необходими на всеки човек, следователно би било лошо да стана музикант. Жителите на този Вавилон обаче нямат никакъв морал, следователно музиката не представлява никаква опасност за тях.“

Вижда се, че учението беше развило у Юродонал чувството за критичност до степен, която може да се прецени като смущаваща. Но в случая не ставаше дума за обикновен човек, а и неговият организъм беше достатъчно силен, за да понесе такъв изключителен мозък.

Като музикант Юродонал разполагаше със свободно време и реши да потърси своя път в литературата.

Няколко безплодни опита, които далеч не изчерпаха гения му, го вдъхновиха за следната мисъл:

— Успехът на един автор — сподели той с приятелите си — зависи от способността му да се отъждествява повече или по-малко с глупака върху белия лист.

В интимния си живот Юродонал беше също така изключителен.

— Да кажеш: „Ти не ме обичаш вече“ — убеди той Маринуй, своята малка ревнива приятелка, — означава да кажеш: „Вече не вярвам, че ме обичаш“, а как можеш да знаеш това?

При което Маринуй занемя.

Но човек с размаха на Юродонал не можеше да се задоволи с посредственото съществуване, което водеше между Маринуй и саксхорна си.

— Да живееш опасно... — повтаряше той често и диви отблясъци пробягваха в неукротимия му поглед.

И един ден Маринуй го намери мъртъв в леглото му. Отскоро беше завързал греховни връзки с някакъв престъпник с долни нрави, избягал от пандиза, където излежаваше тримесечна присъда за убийство на дванайсет души.

Юродонал обаче изобщо не беше порочен, обяснението на тъжния му край се намери в един сборник с неиздадени мисли, който съдържаше само една, на първа страница.

„Какво по-опасно от това да те убият?“ — беше написал Юродонал.

Колко е вярно наистина.

ОПАСНОСТТА ОТ КЛАСИЦИТЕ

I

Стенният електронен часовник удари два пъти и аз подскочих целият, едва успял да се отърся от вихрушката от картини, преплетени в съзнанието ми. Установих с известна изненада, че биенето на сърцето ми леко се учести. Бързо затворих книгата, като се изчервих, това беше „Ти и аз“, старо прашно томче отпреди двете световни войни, което до момента се бях колебал дали да прочета, тъй като познавах реалистичния подход към темата. И тогава си дадох сметка, че сърдечните ми смущения идваха както от часа и деня, така и от книгата: беше петък, двадесет и седми април хиляда деветстотин осемдесет и втора година, и аз, както обикновено, очаквах стажантката си Флоранс Лор.

Не мога да ви опиша колко ме развълнува това откритие. Имам се за човек с широки разбирания, но не е редно мъжът да се влюбва пръв, във всички случаи ние, мъжете, трябва да пазим сдържаността, която подхожда на нашия пол. След този начален шок обаче аз размислих — и си намерих оправдание.

Представата за учените, в частност за жените-учени, като за хора с властна и грозна външност, е предразсъдък. Несъмнено жените имат по-голяма дарба от мъжете за изследователска работа. А някои професии, в които външният вид играе избирателна роля, актьорската например, съдържат относително висок процент венери. Но ако се задълбочим в проблема, много бързо може да се установи, че красива математичка не е по-рядко срещано явление от интелигентна актриса. Наистина математичките са повече от актрисите. Във всеки случай бях изтеглил печеливш билет от лотарията със стажантките и въпреки че до този ден никаква смущаваща мисъл не ми беше минавала през главата, вече бях признал — съвсем обективно — безспорния чар на моята ученичка. Това оправдаваше настоящото ми вълнение.

Беше точна отгоре на всичко; пристигна, както обикновено, в два и пет.

— Страхотно сте елегантна — казах аз, малко изненадан от смелостта си.

Беше облякла прилепнал комбинезон от бледозелен плат с преливащи отблясъци, с проста кройка, но си личеше, че е произведен в луксозна модна къща.

— Харесва ли ви, Боб?

— Много ми харесва.

Не бях от тези, които биха намерили цвета за неуместен дори за една толкова класическа женска дреха, каквато е лабораторният комбинезон. С риск да ви скандализирам, ще си призная дори, че жена в пола не ми прави впечатление.

— Много се радвам — отговори тя подигравателно.

Независимо че съм с десет години по-голям от нея, Флоранс ме уверява, че изглеждаме на еднаква възраст. Вследствие на този факт взаимоотношенията ни са малко по-различни от нормалните взаимоотношения между учител и ученичка. Тя се държи с мен като с приятел. Това малко ме притеснява. Разбира се, бих могъл да обръсна брадата си и да си подстрижа косата, за да заприличам на стар учен от хиляда деветстотин и четиридесета година, но тя твърди, че това би ми придало женствен вид и няма да ѝ вдъхва респект.

— Как върви конструирането? — попита тя. Имаше предвид един твърде щекотлив проблем от електрониката, който ми беше поверен от Централното бюро и който, за голямо свое удоволствие, бях разрешил същата тази сутрин.

— Приключи — казах аз.

— Браво! Работи ли?

— Утре ще видя. Петък следобед е посветен на вашето обучение.

Флоранс се поколеба, сведе поглед. Нищо не ме притеснява повече от свенлива жена и тя го знаеше.

— Боб... Бих искала да ви попитам нещо. Чувствувах се много неудобно. Една истинска жена трябва да избягва тези толкова очарователни, съвсем мъжки превземки.

Тя продължи:

— Ще ми обясните ли над какво работите?

Сега аз се поколебах, на свой ред.

— Вижте, Флоранс... става дума за свръхповерителна работа...

Тя сложи ръката си върху моята.

— Боб... и последният метач от лабораторията знае за тези тайни поне колкото... м-м... най-добрият шпионин от Антарес^[1].

— Ами, това би ме изненадало — отговорих потиснат.

Седмици наред радиото ни утрепваше с постоянното въртене на „Великата херцогиня от Антарес“, космическа оперета от Франсис Лопес. Ненавиждам тази кръчмарска музика. Обичам само класиците, Шьонберг, Дюк Елингтън или Винченцо Ското.

— Боб, моля ви, обяснете ми! Искам да зная с какво се занимавате...

Пак засечка.

— Хайде, какво има, Флоранс? — попитах.

— Боб, обичам ви... много. Значи трябва да ми кажете върху какво работите. Искам да ви помагам.

Ето, години наред човек чете в романите описанието на чувствата, които изпитва, когато чуе първото обяснение в любов. И това най-после ми се случи. На мен. Беше по-вълнуващо, по-прелестно от всичко, което си бях представял. Гледах Флоранс, светлите ѝ очи, рижите ѝ коси, подстригани на пластове по тазгодишната мода '82. Помислих си, че тя би могла да ме прегърне и аз положително няма да се съпротивлявам. А едно време се присмивах на любовните истории. Сърцето ми биеше лудо и усещах, че ръцете ми треперят. Преглътнах мъчително.

— Флоранс... един мъж не трябва да си позволява да казва такива неща. Да говорим за друго.

Тя се приближи до мен и преди да успея да направя каквото и да е, ме притисна и ме целуна. Почувствувах, че краката ми се подкосяват и се озовах седнал на един стол. А в същото време изпитвах едно колкото неизразимо, толкова и неочаквано чувство на задоволство. Изчервих се от собствената си извратеност и установих с нарастващо изумление, че Флоранс сяда на коленете ми. Изведнъж езикът ми се развърза.

— Флоранс, това е неприлично. Станете. Ако някой влезе, ще се изложат. Станете.

— Ще ми покажете ли опитите си?

— Аз... Ох!...

Трябваше да отстъпя.

— Всичко. Всичко ще ви обясня. Само станете.

— Знаех си, че сте много мил — каза тя, като ставаше.

— Все пак — казах аз, — вие злоупотребявате с положението, признайте си.

Гласът ми трепереше. Тя ме потупа нежно по рамото.

— Хайде, скъпи Боб. Бъдете по-модерен.

Побързах да се впусна в областта на техниката.

— Спомняте ли си първите електронни мозъци? — попитах.

— Онези от хиляда деветстотин и петдесета?

— Малко по-рано — уточних. — Това бяха изчислителни машини, впрочем доста наивни, спомняте ли си, че много бързо им сложиха специални устройства, което им даде възможност да съхраняват различни готови понятия? Запаметяващите устройства!

— Това го знаят и в началното училище — каза Флоранс.

— Спомняте ли си, че продължиха да усъвършенствуват този вид апаратура докъм хиляда деветстотин шестдесет и четвърта, когато Рослер откри, че един истински човешки мозък, правилно монтиран във вана с биологичен разтвор, може при известни условия да извършва същите функции, при силно намален обем?

— Знам също така, че през шейсет и осма този метод беше изместен от свръхпроводника на Брен и Рено — каза Флоранс.

— Добре — отговорих. — Малко по малко съчетаха тези различни машини с всякакъв род „ефектори“, самите те производни на сто различни уреда, изработени от човека с годините, за да създадат категорията прибори, наречени роботи, всички тези машини обаче притежават една обща характеристика. Можете ли да ми кажете коя?

Учителят в мене взе надмощие.

— Имате хубави очи — отговори Флоранс. — Жълто-зелени със звездичка на ириса...

Отстъпих крачка назад.

— Флоранс! Слушате ли ме?

— Слушам ви много внимателно. Общата характеристика на всички тези машини е, че те оперират само с данни, предварително въведени в паметта им от програмист. Машина, на която не се поставя конкретна задача, е неспособна да действа сама.

— Защо не са се опитали да ги снабдят със съзнание или разум? Защото са забелязали, че е достатъчно да ги въоръжат с няколко елементарни рефлексни функции, за да ги обхванат мании, по-лоши и

от тези на старите учени. Купете си от някой безистен детска електронна костенурка и ще видите какви са били първите електронно-рефлексни машини: раздразнителни, своенравни... в крайна сметка, надарени с характер. И така, много бързо се загуби интересът към този вид автомати, създадени единствено като илюстрация на някои мозъчни функции, прости, но с изключително труден характер.

— Боб, скъпи приятелю — каза Флоранс. — Обожавам да ви слушам, като говорите. Вие направо ме убихте. Всичко това съм го учила в единайсети клас.

— Непоносима сте — казах аз сериозно.

Тя ме погледна. Бас държа, че се подиграваше с мен. Срам ме е да си призная, но ми се искаше пак да ме целуне. Бързо продължих, за да скрия объркването си.

— Сега полагат все повече и повече усилия да вкарат в тези машини рефлексни вериги, способни да действуват върху различните ефектори. Но още никой не се е опитал да надари машината с обща култура: честно казано, ползата от това не е очевидна. Така стана обаче, че Централното бюро ми поиска монтаж, който да даде възможност на машината да запамети изключително голям брой понятия. Всъщност моделът, който виждате тук, е предназначен да придобие съвкупността от познания на шестнайсетте тома на големия енциклопедичен речник „Ларус“, издаден през хиляда деветстотин седемдесет и осма. Този модел е почти чисто интелектуален и притежава прости ефектори, които му позволяват да се движи сам и да улавя предмети, за да ги идентифицира и обясни, когато се наложи.

— И какво ще правят с него?

— Това е административна машина, Флоранс. Трябва да обслужва протоколния съвет на посланика на Флор-Фина, който пристига другия месец в Париж, в съответствие с междудържавната спогодба с Мексико. При всяко искане на сведения от страна на посланика тя ще му предоставя отговор, типичен за средно статистическото ниво на френската култура. При всяко възникнало обстоятелство тя ще му посочва курса, който трябва да следва, ще му обяснява за какво става въпрос и как да постъпи, независимо дали се отнася за кръщение на полимегатрон, или за обяд у императора на Евразия, откакто френският език е възприет със световен декрет за език на висшата дипломация, всеки иска да демонстрира висока обща

култура: следователно тази машина ще бъде изключително ценна за един посланик, който изобщо няма време да се образова.

— Хубава работа! — каза Флоранс. — Значи ще набутате на тази бедна машинка шестнайсетте дебели тома на „Ларус“! Вие сте ужасен инквизитор.

— Налага се! — отвърнах. — Тя трябва да погълна всичко. Ако ѝ се втълпи фрагментарна култура, по всяка вероятност ще придобие характера на онези древни играчки, надарени с твърде малко разум. И какъв ще бъде този характер? Невъзможно е да се предвиди. Единственият ѝ шанс да има уравновесено поведение е да знае всичко. Само при това условие тя може да бъде обективна и безпристрастна.

— Но тя не може да знае всичко — каза Флоранс.

— Достатъчно е да знае от всичко в равни съотношения. „Ларус“ е сравнително обективен. Той е задоволителен пример за безпристрастно написано произведение: според моите изчисления ние трябва да получим една съвършено коректна, разумна и добре възпитана машина.

— Това е чудесно — каза Флоранс.

Изглежда, ми се подиграваше. Някои мои колеги очевидно разрешават по-сложни задачи, но все пак аз бях осъществил истинска екстраполация на няколко твърде несъвършени системи и работата ми заслужаваше повече от баналното „това е чудесно“. Жените не подозират в каква степен такива неблагоприятни слугински задачи могат да обезсърчат.

— Как работи? — попита тя.

— О, системата е съвсем проста — казах аз, леко натъжен. — Обикновено четящо устройство. Достатъчно е да поставиш книгата във входния канал и апаратът прочита и записва всичко. Това е често срещана операция. След като данните се усвоят, четящото устройство ще бъде демонтирано.

— Включете я, Боб! Моля ви!

— Много бих искал да ви я покажа, но нямам томовете на „Ларус“. Утре вечер ще ги получа. Преди това нищо не мога да я карам да заучи, това ще наруши равновесието ѝ.

Отидох при машината и я включих. Контролните лампи светнаха и образуваха прекъсната лента от червени, зелени и сини точки. От

захранващата верига долиташе тихо мъркане. Въпреки всичко се чувствах доста доволен от себе си.

— Книгата се слага тук — казах аз. — Натиска се този лост и готово. Флоранс! Какво правите! О!...

Опитах се да изключа машината, но Флоранс ме задържа.

— Само един опит, Боб, после ще го изтрием!...

— Флоранс! Невъзможна сте! Няма как да се изтрие!

Тя беше поставила моя екземпляр на „Ти и аз“ във входния канал и беше дръпнала лоста. Сега чувах силното щракане на четящото устройство, когато се прелистваха страниците. За петнайсет секунди всичко беше готово. Книгата излезе обратно сдъвкана, смляна и непокътната.

Флоранс гледаше с интерес. Внезапно подскочи. Тихо, почти нежно високоговорителят започна да гука:

*— Имам нужда да ви кажа, да изразя и обясня
пред вас —
не можеш нещо да почувстваш, ако не си го изразил
на глас...*

— Боб! Какво става?

— Господи — казах раздразнено, — тя не знае друго... сега непрекъснато ще рецитира Жералди.

— Но, Боб, защо си говори сама?

— Всички влюбени си говорят сами!

— А ако я попитам нещо?

— А, не! — казах. — Това не. Оставете я на мира. Вече почти я повредихте!

— Ох, какъв мърморко сте само!

Машината мъркаше тихичко и приспивно. Чу се някакъв звук, сякаш тя си прочисти гърлото.

— Машино — каза Флоранс, — как се чувстваш?

Този път от апарата излезе страстно излияние.

— Ах! Обичам ви! Обичам ви!

*По вас лудея... Чувате ли!
Луд съм!...*

— О! — каза Флоранс. — Каква дързост!

— Така е било в ония времена. Мъжете първи са се обяснявали на жените в любов и мога да се закълна, че са били смели, малка моя Флоранс...

— Флоранс! — каза машината замислено. — Тя се нарича Флоранс!

— Но това не е Жералди! — запротестира Флоранс.

— Значи вие нищо не сте разбрали от моите обяснения! — забелязах леко обиден. — Не съм конструирал прост апарат, възпроизвеждащ звукове. Казах ви, че вътре има куп нови рефлексни вериги и пълен фонетичен склад, които и позволяват да разиграва това, което е вкарано в паметта ѝ, и да създава адекватни отговори... Трудното беше да запазя равновесието ѝ, а вие току-що го разрушихте, като я натъпкахте със страст. Все едно да дадете пържола на двегодишно дете. Тази машина е още дете... а вие току-що я накарахте да яде мечешко месо...

— Достатъчно съм голям, за да се занимавам с Флоранс — сухо отбеляза машината.

— Но тя чува! — каза Флоранс.

— Ами да, чува!

Ставах все по-раздразнителен.

— Чува, вижда, говори...

— И ходи! — добави машината. — Ами целувките? Разбирам какво е това, но не знам с какво ще целувам — продължи тя замислено.

— Въобще няма да целуваш — отвърнах аз. — Сега ще те изключа, а утре ще ти изчистя паметта, като ти сменя каналите.

— Ти — каза машината — не ме интересува, отвратително брадатото същество. И да оставиш на мира контакта ми.

— Много си му е хубава брадата — възрази Флоранс. — Вие сте невъзпитана.

— Може би — каза машината с похотлив смях, от който ми настръхна косата, — но що се отнася до любовта, там съм по-наясно... Моя Флоранс, ела по-наблизо...

— *Това, което ден и нощ желая да ти казвам аз, са, виждаш ли, неща, които трудно се изричат без поглед, жест, усмивка или глас...*

— Я се опитай да се усмихнеш — подиграх ѝ се аз.

— Аз мога да се смея! — каза машината.

И отново се изсмя безсрамно.

— Във всеки случай — казах вбесен — би могла да не копираш Жералди като папагал.

— Не копирам нищо като папагал! — отвърна машината. — Доказателството е, че мога да те нарека глупак, простак, кретен, идиот, тъпак, задник, боклук, олигофрен, парцал, куку...

— Аа! Стига толкова — запротестирах.

— Ако плагиатствувам Жералди — продължи машината, — то е, първо, защото не може да се каже нищо по-хубаво за любовта, и още, защото ми харесва. Когато ти кажеш на жените такива неща, каквито им е казал този тип, ела да ми се обадиш. И ме остави на мира. Не говоря на теб, а на Флоранс.

— Бъди мила — каза Флоранс на машината. — Аз обичам милите хора.

— Можеш да ми кажеш „Бъди мил“ — отбеляза машината. — Аз съм по-скоро от мъжки род. И млъкни, слушай.

— *Нека твоя корсаж разкопчея.
Знам какво ще ми кажеш отдавна.
Да се любим. Най-умно това е.
Съблечи се. Ела незабавно.
Най-добре е да слеем телата,
да, това ще е по-безопасно.
Хайде, скъпа, свали си полата
и телата ще бъдат съгласни.*

— Ах! Ти ще млъкнеш най-последно! — развиках се вбесен.

— Боб! — каза Флоранс. — Това ли четяхте вие? О!...

— Ще я изключа — заявих аз. — Не мога да понеса да ви приказва така. Има неща, които човек чете, но не говори.

Машината мълчеше. После от гърлото ѝ излезе някакво ръмжене.

— Не пипай контакта ми!

Приблжих се самонадеяно. И без ни най-малко да съм я предизвикал, машината връхлетя върху мен. В последния момент успях да се хвърля встрани, но стоманената ѝ обшивка ме удари силно по рамото. Гнусният ѝ глас поде отново:

— Значи си влюбен във Флоранс, а!

Бях се прислонил зад стоманеното бюро и разтривах рамото си.

— Флоранс, излезте — казах аз. — Не стойте тук, изчезвайте!

— Боб! Не искам да ви оставя сам... Тя... Той ще ви нарани.

— Хайде, хайде — казах аз. — Излизайте бързо.

— Ще излезе, ако искам! — обади се машината.

Насочи се към Флоранс.

— Тръгвайте, Флоранс — повторих. — Побързайте.

— Страх ме е, Боб! — каза Флоранс.

С два скока тя дойде при мен зад бюрото.

— Искам да остана с вас.

— На тебе нищо лошо няма да ти направя — ѝ каза машината. — Братият ще закъса. А, ревнуваш, нали! Гледаш да ми издърпаш контакта, значи!

— Не ви искам! — каза Флоранс. — Вие ме отвращавате.

Машината бавно отстъпи, за да се засили. Нападна ме внезапно, с цялата мощ на моторите си. Флоранс изкрещя.

— Боб! Боб! Страх ме е!

Бързо седнах върху бюрото и я придърпах към себе си. Машината се блъсна в него, то се плъзна до стената и се удари в нея със страшна сила. Стаята се разтресе и от тавана се откърти парче мазилка. Ако бяхме останали между стената и бюрото, щяхме да сме срязани.

— Цяло щастие е — изломотих аз, — че не съм монтирал помощните ефектори. Останете тук.

Качих Флоранс върху бюрото. Сега машината не можеше да я достигне. Изправих се на крака.

— Боб, какво ще правите?

— Няма нужда да го казвам на глас — отговорих.
— Ясно — каза машината, — пак се опитай да ме изключиш!
Видях, че се изтегля на позиция и изчаках.
— Няма да се отървеш!
Машината нададе яростен рев.
— Така ли! Сега ще видиш.

Връхлетях върху бюрото. Точно на това се надявах. В момента, в който стигна до него и се опита да го сплеска, за да се добере до мен, аз скочих и я яхнах. Хванах се с лявата ръка за хранващите кабели, които стърчаха на върха ѝ, а с другата се помъчих да достигна ключа. Машината ме удари силно по главата и като обърна към мен лоста на четящото устройство, се опита да ме убие. Но преди да имам време да се осъзная, тя се разтrese бясно и аз изхвъркнах от нея като топка. Сгромолясах се на земята. Усетих силна болка в крака и видях като в мъгла как машината се засилва, за да ме довърши. А после настъпи мрак.

Когато дойдох в съзнание, бях легнал, очите ми бяха затворени, главата ми беше върху коленете на Флоранс. Изпитвах смесени чувства: болеше ме кракът, но нещо много меко се притискаше към устните ми и аз усетих необикновено вълнение. Отворих очи и видях очите на Флоранс, на два сантиметра от моите. Тя ме целуваше. Припаднах повторно. Този път тя ми удари плесница и аз веднага се свестих.

— Вие ме спасихте, Флоранс...

— Боб — каза ми тя, — искате ли да се ожените за мен?

— Трябваше аз да ви предложа, скъпа Флоранс — отговорих, изчервявайки се, — но приемам с радост.

— Успях да я изключа — каза тя. — Никой повече няма да ни слуша. Боб... сега, бихте ли искали... не смея да ви помоля...

Тя беше загубила увереността си. Очите ме боляха от лампата на тавана в лабораторията.

— Флоранс, ангел мой, говорете...

— Боб... кажете ми нещо от Жералди...

Почувствувах как кръвта ми закипя. Взех хубавата ѝ остригана главица в ръцете си и смело потърсих устните ѝ.

— *Леко снижи абажура...* — прошепнах.

[1] Звезда от съзвездието Скорпион. — Б.пр. [↑](#)

СТАТИСТЪТ

I

Трябваше да прекоси целия Париж с метрото, затова сложи всички стрелки на будилника си на шест и половина и освен това го спря, за да бъде сигурен, че няма да подмине часа. Пъхна под него поканата за снимки, за да не я забрави, и си приготви чифт бели чорапи и чиста риза. Не хвърли за пране тази от гърба си, беше носена само два дни и ставаше за още два. Лъсна обувките си, изчетка костюма си по дължина, ширина и дебелина, доразсъблече се и си легна. Тази вечер, на идване, нощта се подхлъзна на един необикновено мокър пороен дъжд и падна малко по-рано, отколкото предвиждаше прогнозата за времето. Заради това църковният календар се обърка с два дни.

От полунощ до три и пет се случиха изключителни явления: странно отклонение на стрелката на компаса, цъфтеж на западната хидравлична подпора на Айфеловата кула, невъзвратима буря на 239° географска ширина и диaboлична среща на Сатурн и мъглявината горе вляво. Освен това, когато стана от сън, той не видя поканата под будилника и се наложи да вземе будилника вместо нея. В седем и половина слезе от последния вагон на метрото и трябваше да прекоси целия перон, за да излезе. На изхода, откъм будката за вестници, на чиято витрина се мъдреше натъпканата със слама глава на Президента Крюгер, спомен от войната с бурите, три момчета чакаха нещо до един контрабас и разни продълговати кутии в черни калъфи, със съмнителен вид.

Точно когато подминаваше групата, един тромбон успя да се измъкне и офейка с пълна сила, криволичейки край покритите с бели плочки стени. Той помогна да го заловят, после да го вкарат отново в кутията и реши, че денят започва добре.

Като излезе от метрото, трябваше да стигне до моста, да пресече реката и след като завие надясно, да върви двеста-триста метра покрай брега. Времето беше ясно и хубаво, с вълнения по повърхността на водата. Беше много рано и малко ветровито на моста.

Отдясно, на брега на един доста зелен остров, забеляза малка кръгла постройка с плочест покрив, поддържан от осем релефни колони, която човек би описал много по-сбито и точно, като я сравни с така наречения Храм на любовта във Версай, департамент Сен-е-Оаз. Къпещите се в пет следобед храбреци оставят там дрехите и добродетелта си.

Пътят се спускаше от моста към студията и по продължение на петдесет метра брегът беше задръстен с внушителни грамади от камъни. Несъмнено предназначени за незавършената облицовка на подстъпите на моста. Чувствителното спадане на реката разкриваше ивици излиняла трева и възчерен чакъл, омазан с разни нечистотии, сред които окаяни клошари търсеха насъщния с гега. Рибари в избелели сини дрехи и еспадрили размахваха вече развалени червеи пред трескавите риби, увесили нос.

На няколко десетки метри от него по тротоара изникнаха дървета и точно преди да ги изкорени пътьом, той видя портата на студията. Тя беше направена от две ламаринени тръби, занитени с метална лента отгоре, а отдолу — със земята, по която се вървеше и която образуваше четвъртата страна на рамката. Всичко боядисано в тъмнозелено, потъмняло от снежните бури и метеорите. Вляво се намираше по-малка врата, за пешеходци, през която той мина. В двора имаше красиво дърво, истинско, стари коли, по-нови и един кран, направен от медна тръба, свита под ъгъл и закрепена с въжета, останал навярно от корабокрушението на „Дюз“. В един ъгъл имаше и труп на лапландец.

В дъното на двора и малко вляво видя остъклената будка на портиера, до стенния часовник, и един дълъг коридор с ателиета и складове за декори от двете страни. След дванайсет метра коридорът завиваше под прав ъгъл и се разделяше на три, към павилион Б, към гримьорните и павилион А, а третият водеше към небето. На разклонението се намираше прожекционната зала и кабината на кинооператора, снажен хермафродит, който на дванайсет години изяждаше вече по пет телешки пържоли на всяко ядене. Голям стъклен похлупак увенчаваше всичко, а стените на коридорите, складовете и ателиетата не стигаха до покрива и това придаваше на ансамбъла вид на умален град, постоянно покрит, чудовищно стълпотворение, както би казал братът Емил Зола, единственият резултат от което бяха редките бози, които се оказват и вкиснати, като ги гледаш.

Преди да се стигне до гримьорните, вляво се виждаше бюрото на художниците, след това бърлогата на директора на продукцията, с неговата секретарка, синеока брюнетка, чиято кожа се белееше неприятно на кръста. Стаите за артисти и двете гримьорни бяха разпределени наоколо твърде неравномерно, за да може едно нефотограметрично описание да даде задоволителна представа за тях.

Такава му се видя студията „Синебрюан“.

Той срещна двама общи работници и застигна трети, по-дребен, облечен в същия цвят дрехи като предишните двама. Влезе при директора на продукцията, секретарката погледна поканата му, която в последния момент беше намерил в джоба под часовника, и му посочи неговата стая. Той излезе, пресече главния коридор и пое по друго напречно коридорче за стаите от единадесета до двадесета. Неговата беше 16-та и на още двама статисти. Тя беше тясна, с кремави плочки, две огледала, един умивалник и три силни електрически крушки, които осветяваха с глухо бръмчене една криволинейна част от пространството. Мивката от порфир и гуано грееше с блясъка на полираните си метални части, а запущалката не работеше.

Двамата му другари по стая още не бяха пристигнали. Той си свали сакото, сложи на една поставка куфара си, в който бяха чистата му риза и обедът, състоящ се от парченце маринован пескадор между две филии и два домата, упоени за всеки случай, пи в шепи малко вода от чешмата, тъй като гърлото му бе сухо и стържещо като гласпапир, и пак излезе, за да причака пристигащите.

Като се озова отново в главния коридор, се надяна на някакво развихрено лице, което му каза: „Минете на грим, докато няма никой“ и се отправи по вече споменатия главен коридор към вратата, на която висеше табела, даваща най-подробни сведения за артистичното и краснорубиво предназначение на стаята.

II

Две женски гримьорки и една мъжка гримьорка си разделяха тясна дълга стая, обзаведена с една-единствена маса до стената, но затова пък от единия до другия ѝ край с огледала над нея, в които може да се види как се появява мутрата на някоя ужасна звезда. Той падна в ръцете на мъжката гримьорка, прелестен педераст със свежо избръсната кожа, спиртосана, обеззаразена, ланолинирана, масажирана, залята със спермацет и екстракт от чист живачен хлорид, с черни фризирани коси и мек глас, пленителни жестове и изключителна любезност, с шарещи пърхащи очи, чиито клепачи се повдигаха рязко и падаха с влажен звук, като при всяко падане в ъгълчетата на очите се издуваше малко червено мехурче. Бели влажни зъби, бежово-сив костюм със свалено за момента сако.

Той му каза:

— Имате светла кожа... ще ви сложа № 31.

Статистът отговори:

— Оставям се във вашите ръце.

А другият му пусна един признателен поглед, с три мехурчета.

Статистът разтвори широко яката на чистата си риза. Гримьорът внимателно потопи палеца и показалеца си в бурканче с жълто-червеникава пудра. С леки потупвания той обсипа лицето с овални и назъбени петна, подредени така, че статистът можа да прочете в огледалото думите „вие ми харесвате“. Той почервения, а пръстите на гримьора потръпнаха от допира с пламналата кръв на бузите му. После малката гумена гъбичка стопи всичко в еднакъв матов тен, върху който синьото на очите му силно заблестя, и гримьорът, за да може да продължи, без да се възбужда, закри своите очи с тъмни очила.

С помощта на свилена четчица, потопена в червен руж, той оживи цвета на очните орбити и на скулите, прокара по устните друга четчица, намазана с червило, и трябваше да се отдръпне за няколко мига, за да даде простор на вълнението, предизвикано от чудесния резултат.

Когато се върна успокоен, статистът установи бледността му и се подложи, възпитано и покорно, на четчицата за пудра от слонски косми, от чийто допир леко му потекоха лиги, както при мисълта за попивателна в устата, и която минаваше по лицето му с лекичко дращение, като на прясно подрязани нокти по идеално гладък сатен. Изтощен от толкова усещания, статистът излезе от гримьорната, залитайки, но маската от грим запазваше невинния му вид.

Другите статисти пристигаха. В своята стая намери двамата колеги, по-младият от които се казваше Жак, а по-възрастният Максим.

— Много съм доволен — започна статистът, след като се запознаха, — че намерих тази работа. Преди шест години, когато бях още в гимназията и...

— Извини ме, братче — каза Жак, — ама ще отида на грим, докато още няма никой.

III

Всички бързаха по тесния коридор. През откритата врата на стая № 14 той видя високо слабо момиче по бански, което се решише пред огледалото, и сърцето му подскочи и си падна на мястото малко по-нататък, пред стая № 18. Той се отдръпна, за да направи път на някакъв разчорлен брадясал младеж, въоръжен с контрабас много по-висок от него, снабден с две колелца отдолу, които позволяваха на тази внушителна машинария по-лесно да се придвижва. Брадясалият и контрабасът се набутаха в стая № 18. Статистът се обърна и се опита да се добере отново до главния коридор, но беше стъпкан от един шумнотъркалящ се голям сандък и двама други здравеняка с ръст, колебаещ се между 1,85 и 1,90 м, в които разпозна онези, дето им беше помогнал да хванат избягалия в метрото тромбон. Те също показаха добра памет, като всеки му нанесе, под формата на шега, по един удар с инструмента, който носеше, и за щастие пианистът беше с празни ръце. Надигна се, помисли, че е разбрал, и излезе от коридора на заден ход, но с движенията за преден и по тази причина произведе значително количество пот. Това обаче му даде възможност да установи отличното качество на грима, по който капките се стичаха, без да оставят никаква следа. Когато стигаха до небръснатата му от сутринта брадичка, те мигновено се изпаряваха.

На това място коридорът се разширяваше и едно голямо огледало заемаше едната му стена. Човек се виждаше в него в два десена отпред и с други два съвсем различни в гръб и трябваше да избягва да се оглежда от двете страни едновременно. Срещу огледалото, в една чупка, образувана от някаква издадена напред стая, един акумулиращ нагревател с вода акумулираше до припадък топла вода, въпреки укорите на директора на продукцията, отворен от такава алчност. Някакъв висок слаб човек, с накъдрена посивяла коса се загръщаше в зелен халат с разкошен шнур, под който носеше черен фрак на салонен управител — вероятно беше такъв, върху фрака му имаше сини кръгове за регулиране на звука.

От стая № 18 на равни интервали започнаха да излизат същества в бели костюми, които странно приличаха по еднаквите си вратовръзки на широки диагонални алени и жълти райета на „червени“ оси. Техните причудливи, некоординирани на пръв поглед движения доведоха статиста до мисълта, че се връщат от грим, след като най-напред минаха покрай него бели, а после — почти черни; и бъдещето показва, че е прав.

А от стая № 18 се дочу пронизителен шум, отначало неясен, но лека-полека се избистри, в който, ако човек разбира нещичко от американо-европейско-негърска музика, можеше да разпознае „Розета“. Една предвидлива ръка затвори след малко клатецето се прозорче над вратата, предназначено за проветряване на въпросното помещение, така че статистът доби смелост да се приближи до източника на отслабналия шум.

Той проникна в малкия коридор и моментално се върна назад, тъй като срещу него идваше петдесетгодишен мъж, облечен като келнер в кафене, с намусено изражение, ръце на гърба и петно във формата на полумесец (и същия цвят) точно по средата на челото.

Този почти старец го заговори:

— Проглушиха ни ушите с тяхната дивашка музика!

— Не обичате ли джаз? — попита статистът, изчерви се и впечатлителното му сърце затуптя в тритактов ритъм.

— Днес всички млади са еднакви. Суинг, а? Нали така го наричат? Едно време бяха то танци. А сега!... Слушайте само. И барабанът!... Това е лудост.

— Докато — помисли си диригентът, който го чуваше наум — кейкуокът беше нежна музика.

Отдалечаваха се от стая № 18 и статистът съжаляваше.

— Много съм доволен, че намерих тази работа! — каза той. — Все пак тук е забавно.

— Да, щом ви е за първи път, но не е като театъра, сцената...

— Като си припомня, от шест години, откакто баща ми умря — каза статистът, — ...

— Не ви съветвам да продължавате този занаят — каза другият.

— Да съм статист ли?...

— Не употребявайте тази дума. Ние сме спомагателни артисти. Впрочем това не ми е професията, аз съм певец, и все пак, когато си

получил първа награда в Консерваторията на Соасон, не можеш да се смяташ за прост спомагателен артист.

— Били сте певец?

— Аз съм певец, да, да... В момента съм в отпуск.

— Когато завърших гимназия — каза статистът, — се опитах да...

— Това е мръсна професия — заяви другият. — Повярвайте ми, зарежете я.

И той отиде да пикае, тананикайки си някакъв стар романс.

Директорът на продукцията вървеше по коридорите и викаше:

— Всички на снимачната площадка.

IV

Точно след разширението на голямата площадка с акумулиращия нагревател коридорът свършваше с „Грим — статисти“ и стаите от № 4 до № 8, после завиваше под десен ъгъл наляво, явно противоречие, резултат от което бяха стаята „Грим — звезди“ и гримьорната на изпълнителката на главната женска роля Жизел Декарт, висока слаба личност с кестенява коса, леко нацупено лице, макар и твърде младо, непостоянен характер и най-големи претенции. В края се издигаше първото светлинно табло „ТИШИНА“ с големи букви, после коридорът отново влизаше във владение и се връщаше надясно, където се виждаше голяма блиндирана врата, ново табло „ТИШИНА“ и думите: „Павилион Б“. Надморската височина чувствително се повишаваше и един барометър по всяка вероятност би дал възможност да се узнае какво ще бъде очакваното време, но не и денивелацията, тъй като тя беше резултат от вертикалния трус, който статистът усети, като прочете „Павилион Б“ върху блиндираната врата. Той се напъна, бутна я и се озова сред смесица от мирис на насечени дърва, разсеяна светлина и прясно забъркан гипс. По земята се влачеха кабели. Отляво различи гърба на декора, храсти в сандъци, изобразяващи зеленината, купища необработени дърва с мръснобял цвят, навсякъде нацвъкано с гипс; летви, телени мрежи, прозорци, скелета, въжета, резервни прожектори, на стойки, на колела, кръгли, квадратни, шестоъгълни и всичките обемисти. А също и работници. Трябваше да заобиколи декора, за да се доближи до снимачната площадка, изкачи, после слезе по две стъпала и се озова в пещерата.

От всичко това лъхаше непогрешимата миризма на хубава боза, тъй като този добре поддържан декор означаваше опитен продуцент, но статистът надуваше само смущаващия опиум на бъдещата слава, който запуши ноздрите му.

Между другото забеляза, че решетките от ковано желязо, които стоят така истински в суперлюксозните продукции, се правят с малко

средства от огънати и съединени дървени летвички и си помисли, че за бъдеще може да извлече полза от това.

Декорът, с овална форма, възпроизвеждаше интериора на шикозно кабаре, в измислен град с минерални води. На хоризонта — ниша със сталактити, обзаведена като бар. После, като се завъртиш по посока на часовниковата стрелка на обикновен ръчен часовник — едно повдигнато ниво, представляващо малка нелепа пещера с прожектори в нея. После подиумът на оркестъра. Широки отвори, зад тях прожектори. Няколко маси и столове, главният вход, където той стоеше в момента, дебел стълб, друга издигната част, маси и столове, леко издадена напред зона, украсена с розови хортензии, където беше масата на звездите, още един дебел стълб, свързан с първия чрез аркада от гипсова арматура, и други маси и столове до бара, при който се връщаме.

Празното пространство в центъра оформяше дансинга.

Най-горе, върху обрамчените с мрежи осветителни мостове, прожекторите, загасени в момента, строго очертаваха терена с петдесет и два съгласувани лъча. Редуваха се голям, малък и така нататък. Вътре в тях, зад всяко стъкло, подкастроено ала Френел от фризьора на студията, се виждаше, ясно увеличено от оптиката, малкото човече, което прави светлината.

На пода имаше други прожектори на стойки, различно високи, снабдени с бленда за измерване на светлината в дециграмове, нагласена да не превишава смъртоносна доза.

Статистът установи, че сродните му души не бързат да дойдат и се запита какво ли означава това. Леко смутен от величието на мястото, той се отдръпна от входа, прекоси ивицата със стърготините, които имитираха пясък, заплете се в един кабел, падна, изправи се и седна на една куца маса, чието място не беше там, но тя си стоеше невъзмутимо. Беше се оплел в кабела и се бореше с него с последни сили, но кабелът също се бореше и го превъзхождаше по дължина. Все пак той го притесни, като успя да го върже на възел, и кабелът се вдърви и се отдалечи, като изплю три електрически искри. Статистът изпитваше болка, в плачевно състояние се добра до стаята си, като пътьом се възхити на големия столитров пожарогасител, който не беше забелязал преди, и го погали с ръка, за да станат приятели.

Уцели коридора и се осмели да запита една статистка в къса, съвсем обикновена рокличка — Жаклин беше името ѝ, а мъхът над устните — отличителният ѝ белег.

— Значи няма да снимаме?

— Не, разбира се — каза му тя. — Декорът не е готов.

— Но въпреки това изглежда добре... Оттам идвам...

— Слушайте какво ви казвам! Обзалагам се, че няма да започнат снимки по-рано от следобед... Тук винаги е така.

— Снимали ли сте вече тук?

— О, да... По-лошо е от Бианкур, тук винаги е хаос.

— Преди шест години — каза статистът, — след като напуснах гимназия, бях принуден да работя, за да живея...

— Навярно сте се занимавали с много неща оттогава — прекъсна го момичето.

— Да, но намирам, че да бъдеш спомагателен артист е хубава професия.

— Старият Марне ви научи на този термин, нали? — каза тя. — Наистина ли смятате, че тази професия е толкова хубава?

— Когато започнах да работя, преди шест години каза статистът, — ...

— Аз — заяви тя — всъщност не съм статистка. В момента мъжът ми е мобилизиран и се занимавам с това, за да ми минава времето... Виждате ли онзи висок рус мъж там? Това е режисьорът, Жозеф дьо Маргуя^[1]. Той е много...

— Харесва ли ви?

— Не си падам по лягането. Впрочем той сега е с малката Жинет... Повярвайте ми, това не е особено приятна професия.

Тя се отдалечи, тананикайки си, а статистът остана да стърчи по средата на коридора. Малко го беше срам, че е само статист, но се погледна в огледалото и духът му подскочи много нависоко.

В коридора все така цареше известно оживление. Другите същества, външно прилични на статисти, никак не бяха забавни, често вървяха по двойки, пропити с някаква споделена претенция, и със самодоволен вид, който единствено ги занимаваше. Един от тях дори не бе имал нужда да минава на грим. Беше силно загорял, със светло сако и шалче с цвят на естествена коприна, между 38 и 40-годишен,

вонящ непоносимо. Те нарочно си придаваха тайнствен вид, пълен с намеци.

Сутринта си минаваше, а снимките не започваха. Все пак малко преди обед започна някакво движение напред-назад и лека-полека всички се явиха на терена.

---

[1] Африкански войник от стрелкови полк (фр.). — Б.пр. ↑

V

— Вие, господине, със саксофона — каза режисьорът, — застанете там, на края до пианото. Вие, господин контрабасист, зад него. Вие... Всъщност кой е диригентът?

Тромпетистът направи крачка напред и стисна протегнатата ръка на Жозеф дьо Маргуя, която изскърца, но устоя.

— Нали разбирате — каза онзи. — Първият кадър с вас влиза в панорамата. Камерата тръгва от шейкъра на бармана там, после се обръща, хваща танцуващите двойки в малката пещера и после вас, а после входа на кабарето, където пристига тандемът на Роберт и Жизел.

Тромпетистът се съгласи.

— Засега — каза режисьорът — ...

Погледна часовника си.

— Отиваме на обяд!... — завърши той.

Отметна с привичен жест главата си назад и поклащайки леко бедра, отиде при първия асистент.

Статистът, захласнат по ослепителния вид на сакс-тенора Патрик Вернон, се приближи до музикантите и плахо опита да се включи в тяхната група.

— Отдавна ли свирите? — попита той.

— Не — отговори Патрик, — само от една година. Преди свирех на тромпет, но е много по-тъпо.

— Ето вече шест години — каза статистът, — откакто напуснах гимназията, тогава свирех малко на цигулка, после...

— Цигулката, за джаз, не, не, не става... много е трудно да се свири точно и освен това ѝ липсва сила.

— Вие всички свирите добре. Какво ви е името?

— Ние не сме постоянна група — каза тромпетът. — Когато Коко Пури^[1] ме помоли да участвам в оркестъра, ми каза, че няма да свирим. Песните са записани вече, снимат на плейбек...

Тази техническа дума отекна внушително в слуховия орган на статиста, чиято глава бързо започна да излъчва на къси вълни.

— Впрочем — продължи тромпетът — в групата имам две момчета, които не свирят, ей ония двамата саксофонисти. Единият свири на барабани, а другият е в Института за политически науки. Със саксофона по става.

— Не трябваше да захвърлям цигулката след гимназията — каза статистът. — Тогава не мислех, че ще бъда статист... Много съм доволен, че станах. Преди шест години бях принуден да...

— Вие сте статист? — каза тромпетът.

— Бих предпочел да бъда музикант — учтиво каза статистът —

...

— Грешите... аз съм инженер... но очевидно да си музикант все пак е по-малко досадно, отколкото статист...

Едно доста хубаво момиче се доближи до тях.

— Кажете, как се казва вашият оркестър? — попита тя.

— Това не е постоянна група — отвърна тромпетът и погледна статиста не особено любезно, защото малко преди това той му беше задал същия въпрос.

Статистът въздъхна и се осмели да попита:

— Вие статистка ли сте?... — Защото тя беше хубава.

— Не! — отговори тя. — Журналистка съм, това е за материала ми...

Тогава статистът се отдалечи и се настани в стаята си съвсем сам, за да изяде своя сандвич с пескатор, пак го хвана срам, но реши да се научи да свири на китара и това го ободри.

---

[1] Гнилия (фр.). — Б.пр. ↑

VI

Не даваха много време за обяд.

Събра спомените си от всичко четено в кинописанията и стигна до извода, че някъде има кафене, но първия ден не се осмели да отиде там съвсем сам. Отново пи от кранчето на чешмата и разсърденото кранче завъртя лебедовата си шия и го поля обилно. Той се задави и отиде до полицата, на която беше куфарът му, за да вземе кърпа, полицата се наклони и пусна куфара върху главата му, докато той, полусляп, се мъчеше да намери ключа му в джоба си. Другите бяха привършили с яденето и бързаха по коридорите и тъй като вече започваше да ги разпознава, откри, че са твърде много и се почувствува много сам сред шумотевицата, която идваше от прозореца. Успя да намери ключа, отвори куфара, изтри лицето си и се приведе в ред, преди да излезе.

По коридора минаваше Морьой, първият асистент на режисьора, в морскосиня риза, с навити до лактите ръкави. Беше слаб, тридесет и пет годишен, доста симпатичен и почти без коса.

— Скоро ли ще снимаме? — попита някой до статиста.

— Не веднага... още малко... и почваме... — каза Морьой, като извади от джоба си сгъваем нож, с който разряза като пакостник една от тръбите за парно отопление по дължината на коридора.

Статистът отново се върна в стаята и седна на един стол.

В осемнайсета стая музикантите настройваха инструментите си и се пробваха на няколко трудни ноти, когато се появи Коко Пури, композиторът на музиката на филма.

— Е — осведоми се Коко, — как е, деца?...

— Добър ден, господин Пури — каза диригентът, разбрал от опит стойността, която някои придават на изговарянето на собственото име след родовото понятие „Господине“, той често пускаше в ход тоя търговски трик.

— Добър ден, господин Савен — отговори Коко.

Коко нямаше повече от тридесет и пет години, мъничък, симпатичен, китарист поначало.

— Е, знаете ли какво ще свирите?

— Засега — каза диригентът — не го свирим. Изчакваме точно момента и само караме хората да танцуват една мелодия в по-бавно темпо...

— Да, това е за контраст, заблуда на противника — каза Коко, — донесох ви нотите на едно бавно валсче, английски валс, което бихте могли да свирите в този момент. Нарича се „Само ние двамата“, ще ви го изпея.

Той взе китара и изтананика мелодията, като си акомпанираше.

На втория път тромпетът и тенорсакът изсвириха горе-долу темата и за по-весело я подеха в суинг. Това беше един от онези рефрени на Коко Пури, който ти се върти непрекъснато в главата и ти досажда в безлунните нощи.

Привлечена от шума, звездата Жизел Декарт скоро се появи на вратата на стаята.

— Ваша ли е музиката? — каза тя на Коко и му стисна ръката. — Бихте ли ми я изсвирили пак? — попита тя диригента с усмивка среден калибър.

— Ще се опитаме... — отвърна диригентът и спря за миг, да си поеме дъх, защото да свириш меко на тромпет такава остра мелодия изисква известно усилие и е равностойно на изразходването на около двадесет и осем калории — а през това време:...

— Не искате ли да свирите? Не сте много учтив — каза Жизел и се нацупи...

— Секунда само, ще ви я изсвирим, хайде сега! Не се сърдете!

— Вие подигравате ли се с мен! Отивам си...

И като даде този образец на своя мил характер, тя се отдалечи с гордо вдигната глава.

Те се спогледаха и след като се насмяха, както се полага, във фадиез мажор, подхванаха един стар семеен диксиленд и стаята, където температурата се покачваше от терца на терца, забълва огън и жупел.

Статистът чуваше всичко от своята стая и окончателно реши да се учи да свири на кларнет. В действителност на кларнет в момента свиреше пианистът, Жан Меркаптан^[1], защото пианото беше останало на снимачната площадка.

Шумът ставаше все по-силен и след всяка обща партия музикантите хвърляха от гърба си по някоя дреха. Зозо, контрабасистът, дърпаше бясно четирите корди на машината си и едри капки пот се стичаха по него. Най-после те спряха точно когато таванът се готвеше да се сгромоляса върху тях, за да сложи край на тая олелия.

Статистът стигна до главния коридор и отново видя Морьой, който се връщаше от кафенето. Той носеше под мишница свитък бумаги, търкаляше един обръч и весело си подсвиркуваше.

— Сега ли ще снимаме? — попита статистът.

— Да... скоро... не закъснявайте — каза Морьой и изчезна към павилион Б, като изпълни с обръча ангелския скок^[2] на Жан дьо Булон.

Статистът направи няколко крачки в обратна посока и се озова редом с диригента и барабаниста, те си вървяха безгрижно и разговаряха за музика и литература.

— Наистина ли? — каза барабанистът.

Той се наричаше Клод Леон, по прякор Доди, и упражняваше благородната професия асистент по химия в Колеж дьо Франс.

— Така мисля! — отговори диригентът.

— Ще попреча ли?... — подхвърли статистът, когато се изравни с тях.

— Всъщност — попита диригентът — според вас има ли хубави момичета тук?

— И още как!... — каза статистът.

— Значи имате набито око, ерген сте, тогава какво чакате?

— Вие не сте ли ергени? — попита статистът.

— Не, женени сме и сме още по-заинтересовани... — отговори барабанистът, — но установяваме, че тук бездруго не си струва да изневериш на жена си...

— Тази е много сладка... — каза статистът.

Посочи една брюнетка, която минаваше, едра и добре сложена. Беатрис, с една дума.

— Вие — продължи диригентът — хич не сте луд. С какво се занимавате извън киното?

— Е, добре! — отвърна статистът. — Преди шест години напуснах гимназията и започнах като момче за всичко в една кантора.

— Елате, приятелю, ще ни разкажете за това на терена — каза диригентът, защото видя как останалите шестима от оркестъра изникнаха един зад друг от коридора.

И тримата забързаха заедно с другите статисти, които излизаха от стаите. Гримьорът идваше също, носеше малка металическа кутия, пълна с бурканчета и четчици за поправяне на грима, но изведнъж от нея излезе една мериносова чапла и гримьорът отскочи ужасен.

Те отново минаха през тежката метална врата, прекосиха задната част на павилиона и стигнаха до центъра на декора.

Дузина работници привършваха поставянето на една тежка машина, монтирана на гуми, чиято платформа носеше камерата, оператора Андре и свети Кристоф, покровителя на автомобилистите, влязъл, без някой да забележи, през една дупка на покрива. Андре, залепил око на визьора, въртеше камерата във всички посоки. Един флейтист с римски сандали на босо и сини памучни къси панталони, нисък, трътлест, със светлоруси коси и мустакат отгоре на всичко, плавно движеше количката според указанията на Андре. Свети Кристоф ги погледа малко, намери спектакъла за безинтересен и изчезна в златист ореол.

Осемте музиканти заеха местата си, подредиха се, както преди, на малкия подиум, предназначен за техните изпълнения.

Навсякъде имаше сталактити от теглено стъкло, закачени на гирлянди от невидими метални жици, а други извити стъклени тръби имитираха малки водоскоци около дебелия стълб близо до входа.

Скриптърката, средновисока блондинка, твърде безцветна, с телешко изражение, седна извън терена и започна да преглежда бележките. Статистите идваха при нея да уточнят какво се изисква от тях и се разпръскваха през декора, който сега гъмжеше от най-малко шейсетина шарени индивида.

Дьо Маргуя влезе небрежно, с отметната назад глава, както подобава на човек с неговото положение.

Оркестърът, за да минава времето, свиреше тихичко „От слънчевата страна на улицата“ и няколко статисти танцуваха.

Дьо Маргуя зае мястото на Андре пред визьора, провери ефекта на фарта и слезе от количката. Направи знак на Сципион да въдвори тишина и той я издействува с оглушителен глас.

— Начало! — изкомандва Дьо Маргуя.

Отекна звук на клаксон и прожекторите светнаха един след друг. Той се отправи към диригента.

— Ще ни изсвирите тихичко някоя мелодийка, за да ги накараме да танцуват, докато снимаме.

Савен направи знак на Патрик и на ритмичната секция и те засвириха „Само ние двамата“ във валсов ритъм. Но Дьо Маргуя ги спря на четвъртия такт.

— Ще ни приспите... Нямате ли нещо друго?

— Това беше предвидено от господин Пури — обясни Савен, любител на точността.

— Все ми е едно!... Впрочем целият този плейбек не ми харесва!... Ще наредя да се направи нов, този не се връзва достатъчно. Ще запишем с някой голям оркестър... Не, изсвирете това, което свирихте преди малко.

Савен изсвири първите два тона на „От слънчевата страна...“

— Отлично!... Точно това е!... И така, като кажа „стоп“... (той се обърна към статистите), оркестърът спира, а вие всички продължавате да танцувате.

Тогаваше се обърна към Робер Монлери и Жизел Декарт:

— А вие двамата тръгвате с велосипеда от отвора там, зад господин... китариста и минавате пред втория отвор в момента, в който камерата подмине диригента и когато аз кажа „стоп“... Първо ще го репетираме. НАЧАЛО! — изкрещя той отново.

Асистент-режисьорът се приближи до оркестъра с бурканче черна постна боя и боядиса гърба на китариста.

— Много сте прозрачен — обясни той, — вижда се прожекторът през вас.

Бюбю Савен (това беше братът на диригента) се съгласи, както обикновено, тоест без да си отвори устата и със съвършено равнодушен вид.

Всички статисти бяха застанали по местата си, едни на дансинга, други на бара, трети пред малката, издигната на нивото на оркестъра пещера. Последва миг на трескаво вълнение, муха да бръмнеше, щеше да се чуе.

— Тишина! — измуча Сципион.

— Камера! — изкомандва Дьо Маргуя.

Един работник, въоръжен с клапа, се приближи до обектива и му показва въпросното животно.

— „Приятелят на госпожата“, 358-и–1-ви дубъл — обяви той и изчезна назад, шейкърът на бармана се раздруса на свой ред пред голямото око, забито в дъното на черен сенник.

— Музика! — изкомандва Дьо Маргуя.

Статистите започнаха да се клатушкат и с вид на познавачи се мъчеха, без въобще да поглеждат към обектива, да са в кадър, като по този начин закриваха, за негово голямо неудоволствие, диригента, който свиреше малко по-ниско от своите хора и предизвика ужасен фалш.

— Стоп! — изкомандва Маргуя.

Музиката спря изведнъж и отрязаната фраза тупна на земята като чувал с картофи. Статистите още танцуваха и тандемът тръгна, но не стигна до втория отвор. Чу се страхотен шум и смехът на Жизел Декарт, докато Монлиери се изправяше с мъка от пръстта на сандъчето с прекършен кучешки дрян. Тромбонът, оставен без надзор, се възползва от това и се изниза повторно.

— Прекратете! — изкомандува Маргуя. — Започваме отново.

Статистът беше седнал на една маса вляво, непосредствено до оркестъра, до Беатрис. Разтапяше се от щастие, защото щяха да го видят на екрана, и се възползва от прекъсването, за да захване с нея разговор, изпълнен с надежда.

— Това е забавна професия, нали? — каза той.

— Много слабо е платена — отговори Беатрис — и няма голямо бъдеще...

— Често ли се снимате?

— Да, доста често. Тук с оркестъра, е много сладко, но оня ден снимах един костюмен филм — „Полковникът“^[3], това е много досадно заради горещината, а и в паузите нищо не може да се прави.

— Преди шест години се наложи да напусна гимназията — каза статистът — и да започна работа. Първо бях момче за всичко в кантората на...

— Явно — каза Беатрис, — като нямам друга работа, ще правя това, за да си плащам обувките.

— Значи вие не сте професионална статистка?

— Не! Тук съм с връзки... но нищо не можеш да постигнеш, ако не спиш с някого, а това не ме интересува... Поне ако не си го избира.

Статистът се изчерви.

— Но за мъж — продължи Беатрис — смятам, че това е последната възможна професия. С другите никога не говоря, всички са идиоти. Мислят само как да те натиснат.

Действително тя караше човек да си мисли за това.

— Начало! — изкомандва точно на място режисьорът.

И клаксонът изписка отново като хремав унгарски гущер.

Статистите млъкнаха и заеха местата си.

— Камера? — изкомандва Маргуя.

Настъпи тишина.

— Клапа!

— „Приятелят на госпожата“, 358-и–2-и дубъл — обяви набеденият мъж.

— Музика!

Оркестърът започна отново „От слънчевата страна на улицата“.

Камерата се изтегли, после започна да се върти около оста си в панорама.

— Стоп! — изкомандва Маргуя, тъй като полето на кадъра току-що беше подминало диригента. Музиката спря. Този път тандемът тръгна нормално и закова пред входа на декора.

— Край! — каза Маргуя.

— Трябва да започнем отначало — каза Андре. — В касетата е нямало лента, сега забелязах.

Оркестърът започна петдесет и третия си хорус^[4] върху темата на „От слънчевата страна...“ и този път я уцели. Но мелодията вече им извираше от ушите и тромбонът се възползва от случая, за да избяга още един път от ръцете на собственика си и се скри под пианото, откъдето го изкараха с ритници.

Един статист каза на една статистка:

— От Коко Пури ли е музиката на филма?

— Да — отговори тя.

— Не е лоша тая мелодия...

А диригентът чу и припадна, защото всички знаят, че „От слънчевата страна...“ е от Римски-Корсаков.

Статистът се канеше да поднови разговора с Беатрис, твърде зле започнат, трябва да си признаем, но тя стана и отиде при музикантите, мнозинството от които ѝ изглеждаха на висота. Един реквизитор се отправи към ъгъла, където статистът все още седеше.

— Изпарявайте се — каза му той, — трябва да сложа една тенджера на вашето място.

— А, така ли? — попита статистът.

И се махна, за да не бъде сварен.

---

[1] Морски капитан — по асоциация с „Колонел Колонана“, приключенски филм, в който главната роля се изпълнява от Жан Маре. — Б.пр. ↑

[2] Цирков скок с прибрани ръце. — Б.пр. ↑

[3] Алюзия с „Капитанът“, приключенски филм с Жан Маре. — Б.пр. ↑

[4] Повторение на въведението в джазова композиция, което се изпълнява от целия оркестър и носи основната тема. — Б.пр. ↑

VII

Докато кранистите слагаха криви релси, предназначени за следващия фарт, диригентът, който се беше свестил и му се искаше да изсвирят нещо по-различно, започна тихичко „Остави ме да сънувам“ и ритмичната секция постепенно се включи.

Статистите и статистките отново се хванаха на двойки и започнаха да танцуват на терена.

Мелодията беше бавна, без емоции, и статистът събра толкова смелост, че покани едно страхотно момиче, дълго и стегнато, манекенски тип, със сини клепахи, червеникаворуси коси и любопитно, леко вирнато носле.

— Приятно е да има оркестър — каза той, — за да се занимаваме, докато не снимат.

В същия миг допусна печалната грешка, като настъпи левия ѝ крак и по този начин провали очаквания положителен отговор. Веднага добави:

— Често ли снимате?

— В момента не чак толкова — отвърна тя.

— Когато преди шест години започнах като момче за всичко в кантората, след като напуснах гимназията...

— Толкова ли сте млад? — попита тя.

Беше лека, почти неуловима и очарователно следваше дори грешните му стъпки.

— Е, добре — продължи той, — бях момче за всичко в кантората цели...

— Аз ви давам трийсет години — каза тя.

— Как се казвате? — попита я той.

— Мюриел...

— Виждате ли, Мюриел — продължи той, — предпочитам сегашната си професия. Нали е забавно да си статист?

— Никога не съм я работила редовно — отвърна Мюриел, — аз съм танцьорка, всъщност смятам, че човек не може да се задоволи с

това, трябва да прави и нещо друго.

— Да — каза статистът засегнат и за да се овладее, добави: — Ще уча кларнет...

Оркестърът спря.

— Помолете ги да ви дадат инструмент и насоки — каза Мюриел. — Те са много любезни. И добре свирят.

Диригентът слезе от естрадата.

— Мога ли да ви поканя на танц? — попита той.

— Разбира се — каза Мюриел с усмивка и ситни бръчици около очите. Цялото ѝ лице се смееше.

— Меркаптан, изсвири ми „Не знаех нищо за теб“, тя ме вдъхновява.

Статистът, отново изоставен, ги погледа как танцуват. Тя беше много висока, най-малко метър и седемдесет и пет с токовете.

В края на парчето Мюриел се измъкна, трябваше да играе в следващия кадър. Оркестърът не участвуваше, но спря да свири, за да позволи на оператора да даде, без да вика, своите указания на артистите.

Диригентът седна на ръба на издигнатата част, която представляваше пода на малката пещера, отдясно на оркестъра. Случайно се падна точно до Беатрис.

— Наистина ли се казвате Беатрис? — попита той.

— Да...

— Хубаво име... напомня ми нещо...

Леко се надигна и с безпокойство прекара ръка по мястото, където беше седнал.

— Ще се омърлям! — каза той. — Тук е пълно с гипс.

Тя беше повдигнала полата си, като сядаше.

— Е, да можех като вас — продължи той. — Най-последно се сетих какво ми напомня...

Каза го нарочно.

— Беатрис пред...

— О, не! — запротестира тя.

— Това е триста и осмият път от сутринта, нали?

— Не сте много оригинален — отвърна тя.

— Не го казах за това. А заради Меркаптан.

Последният току-що беше станал и стоеше точно пред нея.

— Той? — запротестира Беатрис. — А, не, без такива.

— Не говорете така! — възрази диригентът. — Човек никога не знае. Не намирате ли, че Маркаптан е хубаво момче?

Меркаптан седна от дясната страна на Беатрис.

— Я се дръж по-спокойно — каза ѝ той.

— Това ваш стил ли е да говорите с всички на „ти“? — попита тя.

Престори се на обидена и стана, Меркаптан я последва.

Доди зае свободното място до диригента. Оттам се виждаше Мюриел, седнала отсреща в едно плетено кресло, под светлините на прожекторите, до масата на четирите звезди.

Статистът отиде да седне до Доди.

С музикантите той се държеше по-свойски.

— Кажи бе, Доди, гледай това! — каза диригентът.

— Страхотно — промърмори Доди.

Мюриел беше станала, за да оправи едно плисе на полата си и сядаше отново в профил към тях, разкривайки целокупното си дълго и нервно бедро.

— Това момиче — оцени Доди — има страхотен задник.

— Ще кажа на Мадлен — заплаши диригентът.

— О, не, приятелю, аз говоря от чисто естетическа гледна точка... Тя има такъв задник, че на човек му се иска да го захапе и да откъсне едно голямо парче.

— На мен по-скоро ми се иска да го пипна — забеляза диригентът. — Изглежда много стегната наистина. Във всеки случай бас държа, че танцува добре.

— Танцьорка е... — осмели се статистът.

— Така ли? — попита Доди. — А познавате ли я?

— Тя ми каза. Не, днес я видях за пръв път.

— Приятелче — подхвърли диригентът, — не я гледай така, ще ти изтекат очите... Мамка му!... — продължи той и стана съвсем блед, тъй като Мюриел отново беше се изправила, разкривайки същата гледка.

— Прави го нарочно — каза Доди. — Не мога повече да издържам. Уморително е да си статист.

— Все пак — продължи диригентът, — да не преувеличаваме. Има и други, не по-лоши.

— Можеш ли да ми покажеш тук?

— Ами... Беатрис не е лоша...

— Не е същото! — каза Доди. — Виждаш ли Мюриел — искам да направя отливка на задника ѝ и да я сложа на камината си, да го гледам непрекъснато.

— Мен пък — отвърна диригентът — това не ме интересува.

— Тя има крушовиден задник... — забеляза Доди. — Знаеш ли, че това е голяма рядкост... Уверявам те, че е страхотна.

— Предполагам — каза диригентът, — че имаш предвид долната част на крушата.

Доди помисли малко.

— Защото — продължи диригентът, — ако мислиш за горната част на крушата, както обикновено се прави, тя не е много хубава.

— Чакай — отвърна Доди. — Остави ме да си помисля малко.

— То е очевидно — каза диригентът, — но защо сега да не помислим за ябълка, тя отдолу е същата.

— Това са подробности — каза Доди.

— Питам се — продължи диригентът — каква ли форма щеше да има една круша, ако растеше в страна, където няма гравитация. Дали щеше да е кръгла, или продълговата? Във всеки случай ябълката нямаше да е кръгла. Щеше да има дупе отгоре.

Доди не отговори нищо, защото Мюриел ставаше за трети път и диригентът изтича на бара за чаша вода, за да го съживи.

Като му поддържаше главата, статистът го изведе от снимачната площадка.

Диригентът отиде при Беатрис, която Меркаптан все така притискаше. Продължаваше да ѝ говори на „ти“.

— Кажете — попита тя, сочейки Меркаптан, — той винаги ли е такъв?

— Не знам — отговори диригентът, — за първи път свиря с него.

— Във всеки случай — каза тя — това не ми харесва.

Тя се отдалечи небрежно, изправила рамене, за да подчертае дръзкия си бюст. Диригентът и Меркаптан останаха заедно.

— Ти — процеди Меркаптан през зъби, като я гледаше как си отива — май плачеш за един хубав плесник по задника.

— Ти за грубите маниери ли си? — попита диригентът.

— С тези момичета така трябва — отвърна Меркаптан. — Действува им добре.

— Искат ли ти се да спиш с нея?

— Не — каза Меркаптан, — тя има нужда само от един хубав плесник по задника.

— На мен — обясни диригентът — по принцип не би ми било неприятно, но това са неща, които един уважаван баща на семейство не може да си позволи, и тъй като тя е само на седемнайсет години и половина, рискуваш да бъдеш осъден за разврат с малолетни.

— Това ми е напълно чуждо — лицемерно каза Меркаптан, — след осем дни се женя и тези момичета не ме интересуват.

— Не мислиш ли, че е малко перната? — попита диригентът.

— Всичките са такива — отвърна Меркаптан, който караше военната си служба.

— Според мен е симпатична — каза диригентът с подкупваща откровеност.

Те млъкнаха, тъй като се разнесе клаксонът и останаха на терена, докато се заснеме новата сцена.

Декарт и Монлери слязоха от велосипеда и влязоха в кабарето. Един салонен управител — високият, със зеления халат, който бе забелязан по коридорите — се приближи до тях.

— Има малко недоразумение — каза той. — Дойдоха други хора и тъй като името беше същото, им дадохме масата, запазена за вас.

Той артикулираше отлично, със силен южняшки акцент, и ги заведе на масата, където бяха настанени другите две звезди, Сортекс и Кики Жако.

Те явно се познаха и Декарт се опита да се отдръпне.

— Виж ти! — каза тя и те размениха две други общи теми без резултат.

— Мисля, че вече се познавате — добави управителят със сатанинска усмивка. — Толкова по-добре, защото все пак раците!... Би било жалко.

— Така! — прекъсна Дьо Маргуя. — Трябва да се изнесеш малко надясно, за да си в кадър, Робер — подсказа той на Монлери. — Продължавайте...

Дълбочината на тези няколко реплики очарова така силно ухото на диригента, че той се скри зад декора, за да си ги осмисли. Там

намери Доди. Беше по-добре.

— Как смяташ, ще свършим ли утре? — попита той.

— Глупости! — отговори Доди. — Утре? Твърдо не. Ще има едночасова стачка на работниците. Коко Пури мисли, че ще бъдем тук и понеделник.

— Но това е много тъпо — каза диригентът, — в понеделник трябва да се върна в бюрото. Все пак за 600 франка на ден не може да се занимаваш вечно с тая професия. Какво си въобразяват те?

— Вие наистина ли работите в бюро? — попита статистът.

— Разбира се — отвърна диригентът. — Утре ще поставя сериозно въпроса на директора на продукцията.

— И да се опитаме да получим допълнително възнаграждение — каза Доди. — Защото все пак ангажирани сме за статисти, а през цялото време ни карат да свирим.

— И ти имаш смелостта да протестираш — каза диригентът. — Какво друго щяхме да правим? Щяхме да пукнем от скука.

— Кажете, щом е така — попита млада брюнетка с убийствено око, — няма ли скоро да свирите?

— Вие подигравате ли се с нас? — забеляза диригентът.

— О! Какво говори той! — възкликна тя доста неубедително. — Танцува ми се суинг.

Тя подхвана няколко тона на една песен, която беше на мода, и за много кратко време те прецениха, че е по-безопасно да свирят. Върнаха се в стая № 18 и започнаха малък джемсешън.

VIII

В шест вечерта от реката се издигна гъста пара, оцвети в червено стрелките на стенните часовници и те забелязаха, че е време да спрат.

Статистът излезе от павилион А, където се въртеше като автомобилист на писта, и се върна в стаята си да се разгримира. Нямаше вазелин и направо си смъкна кожата от това гадно търкане на сухо. Накрая остана много, почти колкото в началото, и той се притесни при мисълта, че ще се качи на метрото с такава мутра. Съблече чистата си риза, чиято яка беше започнала да се зацапва от пудрата, закачи я и сложи старата, после излезе, каза довиждане на двамата си другари по стая и отиде да си вземе парите от касата.

Имаше опашка. Беше между последните и най-лошо почистен. Някои обаче изобщо не си сваляха грима, смятаха, че е „по-звездно“ да излязат така, с небрежно праметнато копринено шалче и да вземат метрото.

— Утре ще идвате ли? — попита той съседа си.

— Вероятно — каза другият.

— Днес не беше зле.

— Нищо не беше готово. Можеше да върви много по-бързо.

— Мислите ли, че утре ще свърши?

— Не преди понеделник... — прецени другият. — Само по-бързо да се омитаме!

— Другаде ли ще бъдете статист? — попита статистът.

— Не, тук съм статист, защото директорът на продукцията, с когото се познавам, ме помоли. Другата седмица отивам на село, тук наблизно, да играя ролята на шеф на банда по време на окупацията. Това вече е роля!

— Смятам, че да си статист е забавно. Като си помисля какво беше преди шест години, започнах като момче за всичко в кантората на „Дюпомпие“^[1] и по цял ден...

— Аз пък мисля, че много повече си струва да си момче за всичко в кантора, отколкото да искаш да останеш цял живот статист —

отговори неговият събеседник, — а и е много трудно да „изплуваш“, ако нямаш нещо в себе си — прибави той скромно.

После, тъй като му дойде редът, влезе, а статистът изчака, платиха и на него и той излезе от студията, за да вземе метрото.

Прибра се вкъщи, изяде парче хляб с две захарни бучки, пи вода от чешмата, преброи богатството си и пресметна колко дни би трябвало да яде хляб и захар, за да си купи кларнет, направи друга сметка за ударни инструменти, бяло трикотажно сако, шал, куфарче от свинска кожа и вратовръзка на вертикални райета, каквато носеше един тип от студиото, а после си легна и заспа, като нави будилника, за да няма опасност да закъснее.

---

[1] Пожарна охрана. — Б.пр. ↑

IX

— Нали разбирате — каза Коко Пури на диригента и му стисна ръката, — за вас е отлична реклама. Ще се знае, че това е вашият състав, този филм е касов, ще има успех, ето защо не трябва да държите сметка, че се плаща толкова малко, той ви дава нематериални облаги, които за вас са доста сериозни, нали?

— Да — отвърна диригентът, — в крайна сметка така ще бъде по-достойно, а филмът ще ни направи добра реклама.

— Точно така... Изобщо няма да приличате на онези нещастни оркестри, които не могат да изсвирят и един суинг... защото плеибекът е записан с отлични музиканти.

— Няма да скрия от вас — каза диригентът, — че въобще не ми пука за рекламата. Защото групата е сформирана за момента и двама дори не свирят, но в края на краищата...

— Няма значение, ще видите, от това ще имате само полза. Сега ви напускам... Тази сутрин не мога да остана...

— Разберете ме правилно — каза Жозеф дьо Маргуя.

Отново бяха на терена, всеки на мястото си, готови да свирят.

— Аз искам да стане смешно. Трябва да накарате Жизел и Робер да танцуват под звуците на бесен суинг, правете каквото искате, гримаси, все едно какво, но да изглеждате весели, и не се страхувайте, натиснете педала. Това е края на вечерта, всички са се развихрили и вие си правите кефа.

— Така ли? — каза Доди и разроши косата си.

— Това е! — потвърди Маргуя. — Много добре, а пък вие размахвате тромпета на всички страни... Вижте... елате... госпожо...

Той направи знак на една очарователна статистка на около петдесет лазарника.

— Вие ставате, идвате и наgrabвате господина, не се притеснявайте, дори му вземете тромпета и духнете...

Диригентът пребледня.

— Момчета — подхвърли той на своите авери, които се пръскаха от смях, — ще поискам допълнителен хонорар за танцьорите...

Патрик Вернон се задуши в саксофона и оттам излезе странен звук.

Статистът, застанал до подиума, ги гледаше със завист.

— Ще се получи хубав кадър! — каза той на диригента.

— Това ми напомня младостта — отвърна диригентът, — когато бях на петнайсет години, танцувах пак така... но тогава ми беше забавно.

— Преди шест години, при „Дюпомпие“, където бях момче за всичко — каза статистът, — имаше бал...

— О! — възкликна диригентът. — Това е много скоро. За мен, десет години има оттогава. Но все пак тая може, дори и отдалеч, да ми бъде майка или по-скоро голямата сестра на майка ми.

— Казва се леля — уточни гримьорът, беше дошъл да поправи нечий грим.

— Кажете — подметна диригентът на Маргуя, за да промени тази твърде конкретна тема, — можете ли да ни пуснете плейбека?... Знаете ли, никога не сме го чували...

— Ще имате време да го чуете, докато свършим снимките — увери го Маргуя. — Пуснете плейбека — нареди той на тонтехника, седнал в ъгъла до един допотопен механизъм, задвижван чрез удари с пневматичен чук.

Тогава се чу някаква странна мелодия и астматичният глас на един певец измуча във високоговорителя тези коварни думи, от които се разбираше само началото: „На вас ви трябва само Отвъдатлантическият суинг“.

— Ах! Ах! Това ли било, значи! — промърмори Патрик.

— Опитай се да хванеш хармонията, Меркаптан — подхвърли диригентът.

— Опитвам се — каза Меркаптан и неговият опит, бързо увенчан с успех, бавно и величествено се поду от непоносима доза високомерие.

— Още един път, ако обичате — нареди той в края на парчето.

И те започнаха да свирят едновременно с плейбека. Обиден, той спря, но твърде късно, парчето беше свършило.

Статистът се възползува от музиката, за да покани на танц една очарователна блондинка, чиито вдигнати коси около чистото и свежо лице ѝ придаваха вид на овчарка от 17-и район, най-шикозният квартал.

— Хубаво е — каза той, като направи едно класическо встъпление, — че имаме оркестър на разположение.

— Много е хубаво — съгласи се тя.

Щастлив от този успех, той продължи:

— Наистина тази професия си има своите добри страни...

— Професията на музиканта ли? — попита тя.

— Не, на статиста...

— Не знам — каза тя, — тук е много забавно, но дали навсякъде е така?

— Нямам опит — призна статистът, — за първи път снимам, преди шест години бях момче за всичко в кантората на „Дюпомпие“ и по цял ден пълнех класъри с документи... След напускане на гимназията това ме промени много...

— Изучавали сте поетите — попита тя...

— Е... Да... — отвърна той, леко смутен. — Между другото...

— Аз съм поетеса — каза тя, като се изчерви. — Родителите ми не са оттук. Баща ми е норвежец.

— Като напуснах „Дюпомпие“, след шест месеца — продължи храбро статистът — ...

— Мога да ви кажа едно мое стихотворение... — предложи тя, цялата озарена.

Очите ѝ бяха от нежен порцелан. Статистът схвана, че ставаше дума за пеперуда, която се люби с вятъра, и го възприе като напречен разрез на метафизиката.

— Много е хубаво да си поет — каза той. — Засега съм доволен, че съм статист. А вие?

— Не — отговори тя, — тази професия ми се струва отвратителна и лишена от тайнство... За мъж може би е различно... Аз обичам само поезията...

— Когато напуснах „Дюпомпие“... — подхвана статистът с надежда...

— Извинете ме — каза тя, — мисля, че ми правят знак...

Действително Патрик Вернон я викаше.

Статистът се върна огорчен в своя ъгъл, седна на една маса и зачака реда си да мине пред обектива. Замисляше занапред да се представя за богат дилетант, който се впуска с удоволствие в дръзки начинания по съмнителни места. Нахално се изплю, за да си вдъхне смелост.

— Всички на снимачната площадка — заповяда Мирьой, — ще снимаме.

Няколкото запалени прожектора угаснаха, работниците току-що им бяха хвърлили по една кофа вода.

— Стачкуваме — казаха те, леко притеснени.

— Отлично! — поздрави ги побеснял Жозеф дьо Маргуя. — Вероятно това разбирате под работа.

Всички се събраха зад декора.

Един от работниците, младеж в синя престилка, лапна думата и я изплю ето по този начин:

— Другари! — каза той. — Тъй като предупреждението, което направихме във връзка с нашето искане за преоценка на недостатъчното заплащане, не беше взето под внимание, напомням ви, че решихме, съгласувано със синдиката, да проведем кратка протестна стачка срещу ниските ни сегашни заплати. Днес не може с тридесет франка на час да се посрещне поскъпването на живота и ние сме се събрали тук, за да поискаме от продуцента, да вземе предвид нашето движение за социални придобивки, целящо да ни даде възможност да живеем в прилични условия. Работата ни е тежка, а от шест месеца заплатите на работниците не са увеличавани, докато, за да ви дам пример, в други корпорации, като тази на пушкодраскачите или на производителите на фалшиви монети, вследствие на организираните движения за социални блага като нашето, съгласувани със синдиката, заплатите с долна граница шестнайсет франка са стигнали в най-благоприятните случаи до шейсет и три франка на час. Ние не искаме много, но считаме, че е крайно време да протестираме и ако тази едночасова стачка, която е символичен акт, не е достатъчна, предвидили сме, съгласувано със синдиката, стачки с по-голяма продължителност, с една дума решени сме да доведем докрай движението за социални придобивки.

През това време работниците придобиваха социални пози. Една статистка караше да я изнасилват в ъгъла, дъжд от рози и карамфили

валеше от стъкления покрив и едно голямо тритонално танго издъхна, като хвърли снопове гладиоли по най-непрогледните кътчета на декора.

Статистът имаше съвсем смътни познания по социология и затова живо се интересувахе от дебатите, мислейки да извлече някаква полза за общата си култура.

Продуцентът — един огромен тип без сако, чийто колан, изглежда, се задържаше около корема чрез ефекта на самовнушението, необясним, като се има предвид температурата, отговори на тези думи и ореол с цвят на курешки обгърна без видима причина неговата пространна личност.

— Всъщност — попита той — вие какво искате?

— Искаме четирийсет франка на час.

— Ясно! Добре, имате ги. Ако тези господа са съгласни!

Той се обърна към съдружниците си и един бенгалски огън пламна, осветявайки ги в червено.

— Съгласни сме! — отговори съдружниците.

Ораторът от противниковия лагер изглеждаше разочарован, че дискусията свършва толкова бързо, но разбра, че се налага да произнесе няколко благодарствени думи:

— Е, добре — каза той, — мисля, че от името на моите другари трябва да ви благодаря, разбира се, и можем само да съжаляваме, че не сме били удовлетворени по-рано, учудвам се, че щом сте съгласни, не сте отговорили в този смисъл на предявените ни чрез синдиката искания, който не се бореше за повече от това, което вие сега ни отпуснахте...

— Не сме знаели — отвърна продуцентът, като издемонстрира един жест на щедрост, който току-що беше родил и който витаеше над главата му като метафизичен символ, но без да вика, — че съществува подобно искане.

— В такъв случай — продължи работникът — ще отида да се осведомя в синдиката и мисля, ще остане само да подновим работата.

— И аз мисля така — каза режисьорът.

Той сигурно ядеше до насита всеки ден, но трябва да признаем, че беше по-малко дебел от продуцента. Тълпата се разпръсна и се върна пипалообразно бавно на снимачната площадка, по работните си места.

Статистът се приближи до Доди. Онзи кършеше ръце от отчаяние и приличаше на Муне-Сюли^[1] във ваната.

— Много е шик от страна на продуцента — каза статистът. — Когато ме изхвърлиха от „Дюпомпие“ преди пет години и половина, защото бях направил...

— Тъпанари! — вайкаше се Доди. — Банда тъпанари!

— Какво има? — попита статистът. — Не намирате ли, че е шик?

— Не, разбира се! Той ги облада... Другите не трябваше да се съгласяват, преди да се отнесат до синдиката!... Иначе това става едничка мярка и щом филмът бъде завършен, ще върнат старите заплати...

— Ах! — възкликна статистът.

— Тъжна работа — каза Доди. — Да се оставят да ги метнат така!... Ще отида да поговоря с тях.

— Бях направил грешки при класирането — каза статистът — и ме изхвърлиха, но след като видях какво става тук, мисля, че е по-добре да си статист, отколкото сценичен работник.

— Ами! — отвърна Доди. — Да си статист не води доникъде. Трябва да се опиташ да поведеш тези типове и да им попречиш да вършат подобни глупости...

— Наистина ли! Така ли мислите? — прошепна статистът, впечатлен.

На снимачната площадка работниците попиваха влажните още прожектори и се опитваха да ги запалят отново, като развъртаха коксовете и ги триеха един в друг. Един от тях го удари ток, понеже въртеше много бързо, и виковете му изпълниха въздуха, бързо го положиха на земята, за да му изпразнят електричеството, и отбелязаха мястото с кръстче, за да го намерят на другия ден.

Като прецени, че нещата няма да се оправят до час, диригентът извърши ловко змиевидно движение и покани Беатрис да пийнат по чашка в кафенето.

В коридора на стаите се засякоха с Меркаптан и с всеизвестната му недискретност той направи полукръг, тръгна с тях и следователно диригентът беше разкрит.

Статистът се приближи до двама музиканти, останали по столовете си, всеки със своя саксофон през рамо.

— Ще свирите ли пак, ако тръгнат нещата? — ги попита той.

— Тоест пак ще се правим, че свирим! — отговори Юбер дьо Вертий, дребният къдрав очилатко, с английска яка от достойнство.

— Изобщо ли не свирите? — попита статистът.

— Задоволяваме се да бъдем статисти.

— Тази професия е доста приятна, нали?

— Честно казано, аз уча в Института за политически науки и съм за първи път в студио — каза Юбер.

— Преди — започна статистът — работех при един борсов агент, след като напуснах кантората на „Дюпомпие“, където бях момче за всичко. Но след шест месеца ме изхвърлиха заради допуснатата грешка при класирането на документите. Впрочем това беше претекст. При борсовия агент...

Останал без дъх, той спря, защото за първи път го оставяха да говори дълго, без да го прекъснат.

— Това е идиотски занаят — каза Юбер, — но ние, музикантите, сме малко по-добре платени, а и точно преди лятната отпуска съвсем не е неприятно.

— Аз печелех по-малко, когато работех канцеларска работа — започна статистът. — ...

— Веднъж да ме назначат за аташе на посолство — каза Юбер, — и няма да има нужда да се занимавам с това. Впрочем родителите ми не ме оставят без пари, но малко допълнителни средства винаги са добре дошли. Например гледам да не свалям очилата си, защото ако ме познаят, ще има драми. Ако родителите ми знаеха, че съм статист, щяха да се поболят. В някои кръгове не можеш да си позволиш подобни неща.

Смазан, статистът млъкна.

---

[1] Известен френски драматичен артист, играл ролята на Марат.
— Б.пр. ↑

Х

— Много е сладка — каза Патрик. — Баща ѝ е норвежец, а тя е поетеса.

— Хубавото в нея — каза диригентът — е общото ѝ излъчване.

— Прозрачна е... Много е странно, но точно такова впечатление създава.

— Каза ли ти свои стихове?

— Да, последното е историята на една пеперуда, която се люби с вятъра...

— Очарователно! — каза диригентът. — Свободен стих?

— Да...

— Това е лошо...

Свободният стих трябва наистина да е добър, но това не е по възможностите на всеки.

— Дали ще имат още нужда от нас в понеделник? — питаше се Патрик на глас.

— Не, надявам се — каза диригентът. — Трябва да отида в бюрото, накрая ще ме изхвърлят!...

— Трябваше да говориш с тях — забеляза Доди. — По принцип Коко ни беше казал два дни.

— С понеделник ще станат четири.

— Във всеки случай би трябвало да поискаш допълнително възнаграждение — каза Доди. — Ако свирехме в бар, щяха да ни се съберат по-малко часове и щяха да ни платят по-добре.

— И по-малко щяхме да свирим!...

Дьо Маргуя току-що завърши един едър план с четирите звезди на масата. Те останаха неподвижни няколко секунди и фотографът направи три снимки, после кранистите се засуетиха около апаратите за нов кадър.

Диригентът се въоръжи с всичката си смелост и се отправи към него.

— Извинете, господине — каза той, — имаме ли още много сцени?

— Ама разбира се! — отвърна Дьо Маргуя. — Най-малко две. Трябва да бъдете тук, когато Кики пее в пещерата, и също по време на суинга на Робер и Жизел...

— Защото — продължи диригентът — вероятно ще ми бъде трудно да събера всичките си музиканти в понеделник. Разбирате ли, казаха ни два дни. Вече станаха три и с понеделник ще станат четири.

— Ама слушайте какво — каза Дьо Маргуя, — оправяйте се с директора на продукцията. Мен това не ме интересува. Не съм в течение на уговорките ви с Пури. Вижте директора...

— Добре! — съгласи се диригентът.

И осмината нямаха абсолютно нищо за вършене в понеделник... Освен бюрото, но от време на време човек има право да бъде и болен.

— Вие не сте тук, за да свирите, а за да сте статисти — каза директорът. — Не мога да ви платя допълнително, защото не свирите почти нищо, а това, което свирите, всъщност няма да бъде оставено като звук.

— Но ни карат да свирим през цялото време — забеляза диригентът.

— Познавам тарифите — каза директорът на продукцията — и отлично знам, че като музиканти ще спечелите много повече, но Коко Пури навярно ви е обяснил какво ще правите?...

— Да — отвърна диригентът, — той ни каза два дни и само да се правим, че свирим.

— Е!... Сбъркал е — заяви директорът.

— В края на краищата — заключи диригентът — ще се опитам да ви намеря осем души за понеделник... но нищо не ви обещавам.

Той съвсем не беше ядосан, но трябваше да създаде малък инцидент, за да си повдигне акциите.

— Да — каза директорът, — не ни оставяйте да се провалим!... Надявам се, че сега вече всичко е уредено. Разбирате ли ме?

— Дадено — отвърна диригентът, като се отдалечи, вгълбен в себе си.

Единствено Меркаптан не можеше наистина да дойде в понеделник сутрин, но той се виждаше само в гръб и Майора сигурно щеше с удоволствие да го замести.

Диригентът се върна обратно и влезе при директора на продукцията.

— Забравих да ви кажа... Дали ще бъде удобно жена ми да дойде в студиото. Тя е нещо журналистка и би искала да види как се снима филмът.

— Ама разбира се, нека дойде! — каза директорът. — Ще бъде приятно да се запознаем, моля...

Тя беше вече там от обяд. В момента, седнала до входа на декора, наблюдаваше влизанията и излизанията на актьорите и работниците.

Статистът бродеше наоколо и отиде да седне при нея.

— Не напредва — каза той.

— Точно така! — отговори тя.

— В Бианкур е друго нещо — увери я статистът.

— Не знам — отвърна тя, — последния път, като бях там, съвсем не вървеше по-добре. Знаете ли... навсякъде е едно и също.

— В другите професии — каза статистът — работата е по-редовна. Като напуснах гимназия...

— Отдавна ли?

— Шест години вече... Отидох при „Дюпомпие“, не можах да остана, много се отегчавах, а после бях при един борсов агент, но това е безинтересно като професия, после станах куриер, но не задълго. Сега е трудно да намериш работа...

— Вярвам ви! — съгласи се тя.

— Много съм доволен, че съм статист — каза той неубедено, — и вие навярно обичате тази професия.

— Право да ви кажа, не бих я обичала много, струва ми се, че предпочитам да танцувам...

— Вие не сте ли... — и статистът пребледня.

— Аз съм съпругата на диригента — каза тя, — дойдох да видя как го снимат.

Статистът стана, угнетен.

— Сигурно единственият статист в тази студия съм аз — прошепна той. — Когато доставях пакети от бакалницата...

— Ами, не! — каза тя. — Има много други. Впрочем вие сигурно ще стигнете до нещо много добро... Извинете, съпругът ми ме вика. Освен това трябва да е вече към шест. До понеделник, надявам се...

XI

— Не съм сигурен, че наистина имаме нужда от теб — каза диригентът, — но при всички положения, дори и Вернон да доведе Дидие, ще можеш да се забавляваш, като гледаш статистките и декора.

Майора се съгласи мълчаливо и подскочи няколко пъти, за да засвидетелствува радостта си.

Прекосяха реката през моста, повървяха двеста метра покрай нея и стигнаха до студията.

— Ето — каза диригентът, — помотай се само и ще се забавляваш. Иди да те гримират, ако ти е интересно.

— Не, благодаря! — отвърна Майора.

И изчезна по посока на павилион Б, издаващ защитна миризма от неопределено естество.

Цялата сутрин премина в поставяне на една кратка сцена, в която управителят на учреждението представяше на публиката номера „Сирената на неосветените води“, в дадения случай Кики Жако, покрита по този повод с дебел пласт фон дьо тен и две дражета на върха на гърдите.

Управителят постоянстваше в упорството си да произнася „ноосветени“ и всеки път имаше забележителен успех. Малко по малко той загуби самообладание, наложи се да произнесе думата правилно и теренът се опразни от зрители.

Музикантите си прекарваха чудно. Доди говореше откровено на Мюриел за нейната забележителна задница. Вернон и другите правеха джемсешън зад декора, между платната и рипсовете.

Този път статистът участвуваше, седнал на една плетена маса пред чаша оранжада, която поднасяше на равни интервали към устните си всеки път, когато започваха сцената отначало.

Към единайсет часа тя беше уточнена. Заснеха я и всички отидоха да обядват, разчитайки да продължат работата малко по-рано следобед.

Меркаптан, както се предвиждаше, не беше там. По този начин диригентът можеше свободно да разполага с Беатрис, но допусна грешката да не злоупотреби с нея и заради това тя легна с Меркаптан следващата сряда, в навечерието на сватбата му. Никой никога нямаше да разбере, тъй като снимките на статистите свършиха в понеделник вечерта, някои обаче го предчувстваха, защото Меркаптан неколкратно беше уверявал, че това не го интересува; че в понеделник не може изобщо да дойде. Но в три следобед го видяха да се появява и да подновява контакта, а в този момент започваха да снимат.

— Начало! — заповяда Дьо Маргуя.

— Начало! — измуча Сципион.

— Камера!

— Музика!

„Трябва ви само Отвъдатлантическият суинг“ и двойката Монлери-Декарт зарита лудешки, по модата отпреди три години.

Дидие, доведен от Вернон, дублираше Меркаптан, а Майора, неупотребен, току-що бе сложил два товара динамит под пианото, после разгуби пожарогасителя, като замести течността с бензин от резервоара на синята кола, гордостта на Маргуя.

Приключи тази дейност и заспа наред коридора.

— Струва ми се — забеляза скриптьрката в момента, в който щяха да започнат сцената отново, — че един от тези господа вчера имаше лека ерекция.

— Внимавайте, трябва да заемат същите пози — подчерта Марьой.

Показаха на Патрик набор от подходящи пощенски картички и един работник му ги измъкна от ръцете, когато постигна желания ъгъл.

— Камера! — изкомандува Дьо Маргуя.

В този последен ден атмосферата беше особено трескава. Командите валяха една след друга, снимаше се с адска бързина.

Камерата се запали, в резултат на което стана възхитителен пожар, когато задействуваха пожарогасителя, но никой не се разсърди на Майора, тъй като не го бяха видели.

Статистът, полузадушен, напусна снимачната площадка и залитна в дима. Затича се и стигна до една стая, където Сортекс, облечен във великолепен яркочервен халат, бавно пушеше цигара.

Той се осмели да го заговори:

— Господин Сортекс?...

— Какво има, приятелю?...

— Като статист ли започнахте, преди да станете звезда?...

— Не, разбира се, много добре знаеш, че бях певец. Това е първият ми филм. Разбираш ли, дори за мен тоя занаят е досаден. А пък за теб е ясно, че ти е писнало. Би трябвало да се пробваш в песента. Сигурен съм, че имаш хубав глас... но трябва да работиш върху него.

— В гимназията — каза статистът — пеех малко.

— Така ли?... Това е много добре. Продължавай, не се отчайвай. Извинявай, но трябва да ида да снимам. — Той хвърли фаса си и се отдалечи по коридора.

Статистът заброди по посока на снимачната площадка и се спъна в тялото на Майора. Онзи, вече полуразбуден от минаването на Сортекс, разтърка очи, седна и обгърна коленете си с ръце, докато статистът сядаше до него.

— Има пожар — каза той.

— И то добре направен! — увери го Майора.

— Тази вечер свършваме — добави статистът, — утре няма да идваме.

Майора не отговори, но вдигна ужасен шум, като дръпна клепака на стъкленото си око и го пусна обратно, както се прави на прасеца с жартуер.

— Когато — каза статистът решително — напуснах гимназията, шест години има оттогава, отидох да работя при „Дюпомпие“ като момче за всичко, но не се задържах дълго. Станах чиновник при един борсов посредник, а после правех доставки по домовете от бакалницата. След това известно време се занимавах с представяне...

— Вие сте били призван за сцената! — възкликна Майора.

— Не — каза статистът, — това бяха четки и вакса. Там успях да се задържа година. После намерих място при един шивач, който обеща да ме научи на занаята. Беше отвратителен. Осем дни по-късно се наложи да се махна и гледах кучета в един кучкарник...

— Какво мислите за легхорните...? — попита Майора.

— Но... — каза статистът.

— Нищо — увери го Майора. — Продължавайте.

— След кучкарника — продължи статистът — карах вечерни курсове. През деня миех чинии в един ресторант. А после все пак получих малко наследство.

— И аз! — каза Майора. — Трябва да отида в Байон, за да го взема. Много е досадно.

— Но всичко похарчих — заключи статистът. — А после се оправих и успях да намеря това място на статист. Аз съм — продължи той мрачно — изключително щастлив, че съм статист.

— Мисля — каза Майора, — че човек, освен ако не е кретен или неграмотен тъпанар, трудно може да си намери професия по-идиотска, по-глупава, по-тъпа, всъщност с една дума от професията статист.

— Не трябваше да казвате това — отвърна статистът покъртен. После, запазвайки някаква надежда, прибави: — Вие сте статист по професия, нали?

— Аз — каза Майора, — аз? Майора?

Той избухна в сатанински смях.

— И после — завърши той, — имам стъклено око и следователно не чувам нито дума от това, което току-що ми казахте.

Надигна се, отърси праха от задника си и се отправи към изхода.

Статистът остана сам. Направя няколко крачки по коридора, като си вдигаше панталоните над чорапите, а Беатрис му показваше позиции от класическия танц на станка.

Статистът, все така вървейки, се озова пред купчина гипсови отломъци, произхождащи от разрушаването на предишния декор. И взе един голям ръждясал пирон, и го изяде; така умря той на двадесет и втората си година.

Издание:

Борис Виан. Човекът вълк. Разкази

Издателство „Христо Г. Данов“, Пловдив, 1989

Редактор: Екатерина Делева

Рецензент: Венко Христов

Художник: Димо Кенов

Художник-редактор: Веселин Христов

Технически редактор: Бонка Лукова

Коректори: Жанета Желязкова, Мая Поборникова

ЕКП 07/9536611311/5577-59-89

Разказите в сборника са подбрани от следните книги:

Boris Vian

Le Loup-garou

Les fourmis

Le Terrain Vague, 1968

Le Loup-garou

Ursula Vian

Christian Bourgois éditeur, 1970

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.